

คู่มือทางวิชาการในการจัดทำแผนงาน
ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
และการส่งเสริมอาชีพ

สำนักงานทหารพัฒนา หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

ฉบับปรับปรุง สำหรับปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๔

คำนำ

คู่มือวิชาการฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้ นขต.นทพ. ใช้เป็นแนวทางประกอบการพิจารณาจัดทำ แผนงาน/โครงการ การส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ งานพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน และงานเกษตร ผสมผสาน ตามแนวทางพระราชทานเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๔ ทั้งนี้ ผู้จัดทำ ได้ปรับแก้ข้อมูลในเล่มให้ทันสมัยมากขึ้น และนำข้อมูลการขอมาตรฐานต่าง ๆ เข้ามาเป็นแนวทางในการ ปฏิบัติงานของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา สำหรับรายการใดที่ไม่มีในเล่มนี้ หน่วยสามารถใช้ข้อมูลจากคู่มือ วิชาการฉบับปีงบประมาณที่ผ่านมาได้

สทพ.นทพ. หวังว่าคู่มือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อ นขต.นทพ. ในการจัดทำแผนงานโครงการของหน่วย หากมีข้อเสนอแนะ หรือขอแนะนำประการใดกรุณาแจ้งให้ สทพ.นทพ. ทราบ เพื่อปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ในปี ต่อ ๆ ไป

สำนักงานทหารพัฒนา หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา
มีนาคม พ.ศ.๒๕๖๒

สารบัญ

<u>เรื่อง</u>	<u>หน้า</u>
คำนำ	
แนวทางในการดำเนินโครงการตามแผนงานส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ และการส่งเสริมอาชีพ	๑
หลักการ	๑
แนวทางการจัดทำกิจกรรม	๑
ค่านิยม	๒
หลักการงานพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน	๔
หลักการและเหตุผล	๔
การสนับสนุนงานพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน	๔
การพิจารณาครัวเรือน/กลุ่มอาชีพเข้าร่วมพัฒนาช่วยเหลือประชาชน(การส่งเสริมอาชีพ)	๕
- แบบงานครัวเรือน	
- แบบงานกลุ่ม	
แนวทางจัดสรรงบประมาณ งานพัฒนางานเกษตร	๖
ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ	๘
ผลผลิต (Outputs)	
ผลลัพธ์ (Outcomes)	
ผลสัมฤทธิ์ (Results)	
โครงการนำร่อง	๘
หลักการงานเกษตรผสมผสานตามแนวทางพระราชทานเศรษฐกิจพอเพียง	๑๒
หลักการและเหตุผล	๑๒
หลักการทำเกษตรผสมผสาน	๑๓
วัตถุประสงค์ของโครงการเกษตรผสมผสาน	๑๓
เป้าหมายการดำเนินงาน	๑๓
ปัจจัยของความสำเร็จ	๑๓
การพิจารณารายการเข้าร่วมโครงการเกษตรผสมผสาน	๑๔
การพิจารณากิจกรรมประกอบโครงการเกษตรฯ	๑๔

สารบัญ

<u>เรื่อง</u>	<u>หน้า</u>
การพิจารณาจัดหาแหล่งน้ำต้นทุนสนับสนุนโครงการเกษตรผสมผสาน ผลผลิต (Outputs) ผลลัพธ์ (Outcomes) ผลสัมฤทธิ์ (Results)	๑๕
ตัวอย่างแผนงาน/โครงการ การพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน	๑๖
ตัวอย่างการส่งเสริมอาชีพให้กับราษฎร แบบรายกลุ่ม	
โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ นทพ.	๑๖
การปลูกพืชอาหารสัตว์	๒๑
การส่งเสริมการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง ๑ สำหรับอาหารสัตว์	๒๓
การส่งเสริมการปลูกหญ้ารัฐสำหรับเลี้ยงสัตว์	๒๔
การส่งเสริมการเลี้ยงแพะ	๒๕
ตัวอย่างโครงการส่งเสริมอาชีพให้กับราษฎร แบบรายครัวเรือน	๒๘
การส่งเสริมอาชีพธุรกิจกาแฟ	๒๘
การส่งเสริมอาชีพทอดปาตองโก	๒๙
การส่งเสริมอาชีพร้านตัดผม	๓๐
การส่งเสริมการทำน้ำเต้าหู้	๓๑
การส่งเสริมอาชีพร้านซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้า	๓๒
ตัวอย่างแผนงาน/โครงการ การเกษตรผสมผสานตามแนวทางพระราชทาน	๓๔
เศรษฐกิจพอเพียง	
ตัวอย่างกิจกรรมส่งเสริมด้านพืช	๓๔
การส่งเสริมการปลูกไม้ผล	๓๔
การส่งเสริมปลูกกล้วยน้ำว้า	๓๕
การส่งเสริมการปลูกไผ่ตง	๓๗
การส่งเสริมการปลูกผักสวนครัว	๓๗
การส่งเสริมการเพาะเห็ด	๓๘

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

การส่งเสริมการเพาะเห็ดฟาง	๓๙
ตัวอย่างกิจกรรมส่งเสริมด้านดินและปุ๋ย	๔๑
การส่งเสริมการทำปุ๋ยอินทรีย์แบบไม่กลับกอง	๔๑
การส่งเสริมการทำปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง	๔๒
การส่งเสริมการทำปุ๋ยอินทรีย์เคมี	๔๓
ตัวอย่างกิจกรรมส่งเสริมด้านปศุสัตว์	๔๔
การส่งเสริมการเลี้ยงสุกรแบบเกษตรธรรมชาติเพื่อขุนขาย	๔๔
การส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมือง	๔๖
การส่งเสริมการเลี้ยงไก่เบตง หรือไก่ดำภูพาน	๔๘
การส่งเสริมการเลี้ยงไก่ไข่ แบบกึ่งขังกึ่งปล่อย	๔๙
การส่งเสริมการเลี้ยงเป็ดเทศ	๕๑
การส่งเสริมการเลี้ยงเป็ดไข่	๕๓
การเพาะเลี้ยงจิ้งหรีด	๕๕
ตัวอย่างกิจกรรมส่งเสริมด้านประมง	๕๙
การเลี้ยงปลาดุกในบ่อพลาสติก	๕๙
การเลี้ยงปลาดุกในบ่อซีเมนต์กลม	๖๑
การเลี้ยงปลากินพืชในบ่อดิน	๖๓
การเลี้ยงกบในกระชัง	๖๔
การขุดสระเก็บน้ำในไร่นา	๖๖
การปลูกหญ้าแฝกบริเวณสระเก็บน้ำในไร่นา	๖๖
การอบรมความรู้ทางการเกษตร ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	
การติดตามและประเมินผลโครงการ	๖๘
วัตถุประสงค์ของการตรวจติดตามและประเมินผล	๖๘
แนวทาง	๖๘
ขั้นตอนการตรวจติดตามและประเมินผล	๖๙
การเตรียมการรับตรวจ	๖๙

ภาคผนวก

- แบบประเมินผลลัพธ์งานพัฒนา
  - แบบประเมินส่งเสริมโคเนื้อ นทพ.
  - แบบประเมินผลลัพธ์งานเกษตร
  - เอกสารรับรอง
  - ขั้นตอนการขอรับรองฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรค
  - ใบแนบการตรวจเอกสารงบพัฒนา
  - ตารางสรุปตัวชี้วัด กยก.บก.นทพ.
  - ใบแนบตรวจเอกสารงานเกษตรผสมผสาน
  - ตารางแสดงรายละเอียดราษฎรผู้เข้าร่วมโครงการ
  - แนวทางการเขียนโครงการกิจกรรมรอง
  - หนังสือรับรองความประพฤติ
  - บันทึกข้อตกลงยืมโค
  - แบบรายงานโครงการโค
  - แบบฟอร์มบันทึกการรับ-รายจ่าย การเลี้ยงโค
  - งานพัฒนา-ไตรมาส
  - งานพัฒนา-ประจำปี
  - งานเกษตรผสมผสาน-ไตรมาส
  - งานเกษตรผสมผสาน-ประจำปี
-

การดำเนินแผนงาน/โครงการ การส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ และการส่งเสริมอาชีพ

หลักการ

การส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ และการส่งเสริมอาชีพ เป็นงานที่สนับสนุนส่งเสริมให้ราษฎรได้มีความรู้ในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรอย่างหลากหลาย ทั้งในเรื่องของการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การประมง รวมถึงการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรและส่งเสริมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้ราษฎรได้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยคำนึงถึงองค์ประกอบปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นสำคัญ เช่น อาชีพ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งราษฎรในท้องถิ่นส่วนใหญ่จะเลี้ยงตัวเองด้วยการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพตามภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ภูมิสังคม วิถีชีวิต

หน่วยต้องมีข้อมูลของราษฎร สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ภูมิสังคม เสียก่อนโดยการสำรวจข้อมูลจากการประชาคมหมู่บ้านเพื่อให้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ปัญหาของราษฎรในการที่จะส่งเสริมงานด้านการเกษตรและสหกรณ์ และการประกอบอาชีพ แล้วจึงนำข้อมูลเหล่านั้นมาเขียนเสนอโครงการเพื่อให้แก้ไขปัญหาและตรงกับความต้องการมีความเหมาะสมกับภูมิประเทศ วิถีชีวิต โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างคุ้มค่าสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงควรส่งเสริมอาชีพทั้งด้านการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ การประมง โดยมุ่งการลดรายจ่าย (งานเกษตรผสมผสานฯ) สร้างรายได้ (งานพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน) ดำเนินกิจกรรมต่อเนื่อง เกิดความยั่งยืน และสามารถขยายผลได้ โดยอาจจะทำให้สามารถจัดตั้งเป็นกลุ่มหรือเกิดธุรกิจชุมชน มีรายได้หมุนเวียน สร้างรายได้เพิ่มขึ้น จนชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้

หน่วยต้องประสานงานกับหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มราษฎร เรื่องการบริหารจัดการองค์กร การตลาด รวมทั้งการติดต่อยุทธศาสตร์กับองค์กรนอกชุมชนเพื่อสร้างเครือข่าย เป็นการขยายตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ของชุมชนเกิดเป็นเครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง และพัฒนากิจกรรมที่มีศักยภาพ เพื่อจัดตั้งเป็นสหกรณ์ของชุมชนต่อไป

พื้นที่ที่หน่วยเข้าไปส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ต้องเป็นพื้นที่เป้าหมายประจำปีงบประมาณของหน่วย

แนวทาง

กำหนดความเร่งด่วนให้กับเกษตรกรที่มีความยากจน มีความมุ่งมั่นตั้งใจจริงในการทำการเกษตรแบบผสมผสาน และเชื่อมั่นในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงว่าสามารถประยุกต์ใช้และปฏิบัติได้จริง ทั้งนี้ การสนับสนุนกลุ่มราษฎรให้พิจารณาสนับสนุนโครงการเพื่อสร้างงานสร้างรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อลดความเสี่ยงในการประกอบอาชีพ เนื่องจากจากราคาผลผลิตตกต่ำและการแข่งขันด้านคุณภาพมีสูงโดยมุ่งการเพิ่มมูลค่าผลผลิตและใช้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยกิจกรรมที่ส่งเสริม ได้แก่

- ส่งเสริมด้านการเกษตร ได้แก่ งานส่งเสริมด้านพืช งานส่งเสริมด้านดินและปุ๋ย งานส่งเสริมด้านปศุสัตว์ และงานส่งเสริมด้านประมง เป็นต้น

- ส่งเสริมการประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร โดยยึดถือแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในการแก้ปัญหาให้กับบุคคลหรือกลุ่มอาชีพที่มีปฏิสัมพันธ์ด้านเครือข่ายนักพัฒนา หรืองานการข่าวภาคประชาชนของหน่วยในสนาม

- การส่งเสริมอาชีพ ควรกระทำโดยใช้กระบวนการชุมชนเข้มแข็ง ด้วยการจัดตั้งกลุ่ม เน้นการสร้างเศรษฐกิจรากฐานของชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ สามารถแก้ปัญหาในชุมชนโดยใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชน ทำให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนมากยิ่งขึ้น หน่วยสามารถจัดทำโครงการส่งเสริมอาชีพเป็นการต่อยอดเข้าไปในกลุ่มเป้าหมายเดิม เน้นความเข้มแข็งของกลุ่มโดยหน่วยต้องชี้แจงพัฒนาการของกลุ่ม อาทิ ด้านการบริหารจัดการ (ทุน ระบบบัญชี การตลาด จำนวนสมาชิก) ด้านการเพิ่มขีดความสามารถการผลิต เป้าหมายสุดท้ายของโครงการและระยะเวลาบรรลุเป้าหมายดังกล่าว เป็นต้น เพื่อนำไปสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็ง

- โครงการนำร่อง (Pilot Project) เป็นแผนงานส่วนหนึ่งในงานพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน ลักษณะงานเป็นการส่งเสริมอาชีพให้กับกลุ่มเป้าหมาย หรือรายครัวเรือน โดยอาจต่อยอดกลุ่มอาชีพที่มีศักยภาพเดิมที่มีอยู่แล้ว เป็นการขยายโอกาส มุ่งเน้นการเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น สามารถดำเนินการได้จริง คุ่มค่ากับการลงทุนมีความต่อเนื่องและยั่งยืนของโครงการ สุดท้ายสามารถพัฒนาไปสู่วิสาหกิจชุมชนต่อไป ซึ่ง Pilot Project ถือว่าเป็นโครงการต้นแบบที่สำคัญ ที่จะแสดงให้เห็นภาพที่เห็นเด่นชัดของโครงการเป็นแหล่งข้อมูลจากการจดบันทึก ทั้งตัวเลขและวิธีการบริหารพร้อมทั้งจะบอกถึงอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินโครงการรวมทั้งเป็นกรณีศึกษาในการส่งเสริมโครงการที่สมบูรณ์แบบต่อไป

ค่านิยม

- วิสาหกิจชุมชน คือ การประกอบการ ซึ่งรวมถึงกระบวนการคิด การจัดการผลผลิต และทรัพยากรทุกขั้นตอนโดยมีภูมิปัญญาขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายขององค์กรชุมชน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งมีได้มีเป้าหมายเพียงเพื่อการสร้างกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกำไรทางสังคม ได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชนและความสงบสุขของสังคมด้วย

- มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) คือ ข้อกำหนดด้านคุณภาพที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ชุมชน ให้เป็นที่เชื่อถือ เป็นที่ยอมรับ และสร้างความมั่นใจให้ กับผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ โดยมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อยกระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และสอดคล้องกับนโยบาย OTOP

- OTOP "หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์" คือ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือเรียกชื่อย่อ ๆ ว่า โอท็อป (OTOP ย่อมาจาก One Tambon One Product) เป็นอีกหนึ่งโครงการที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อกระตุ้นธุรกิจประกอบการที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น ซึ่งโครงการดังกล่าวมีเป้าหมายที่จะสนับสนุนผลิตภัณฑ์ ที่มีลักษณะเฉพาะตัวผลิตและจำหน่ายในท้องถิ่น ในแต่ละตำบล โดยได้รับแรงบันดาลใจมาจากโครงการหนึ่งหมู่บ้านหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OVOP) ที่ประสบความสำเร็จของประเทศญี่ปุ่น โครงการโอท็อป จะเป็นการกระตุ้นให้ชุมชนและหมู่บ้าน

พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นประกอบการตลาด โดยเลือกผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นมา 1 ชิ้นจากแต่ละตำบล มาประทับตราว่า "ผลิตภัณฑ์โอท็อป" และจัดหาเวทีทั้งในประเทศและระหว่างประเทศเพื่อที่จะประชาสัมพันธ์ สินค้าเหล่านี้ ผลิตภัณฑ์โอท็อปได้ครอบคลุมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง ซึ่งได้รวมไปถึงงานหัตถกรรม ผ้าทอ ผ้าไหม เครื่องปั้นดินเผา เครื่องประดับแฟชั่น ของใช้ในครัวเรือน อาหารสมุนไพร และเครื่องดื่ม

หลักการงานพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน

**เพิ่มรายได้(สร้างกลุ่ม/ต่อยอด) – ขยายโอกาส – ทำได้จริง – คุ่มทุน(ต่อเนื่อง ยั่งยืน)
มีเกณฑ์ท้าทาย- นำไปสู่วิสาหกิจชุมชน**

หลักการและเหตุผล

การพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน คือ การดำเนินกิจกรรมโครงการในด้านการพัฒนาศักยภาพของคน ชุมชนและพื้นที่ เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชน ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการประกอบอาชีพ ทั้งด้านการเกษตร ปศุสัตว์ อุตสาหกรรม การบริการและการสหกรณ์ เป็นต้น เพื่อเพิ่มรายได้ เกิดความมั่นคงในการดำรงชีพ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย ให้ความอยู่ดีกินดี มีงานทำ มีบริการพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และสวัสดิการที่จำเป็น สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความสุขอย่างยั่งยืนในการดำเนินชีวิต โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบนพื้นฐานของสภาพสังคม เศรษฐกิจ และทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่

การพัฒนาและช่วยเหลือประชาชนเป็นกิจกรรมการส่งเสริมสนับสนุนการประกอบอาชีพให้แก่ราษฎรในหมู่บ้านเป้าหมาย เพื่อให้มีอาชีพเสริมและมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน พอเพียงต่อการดำรงชีพ และสามารถพัฒนาไปสู่การมีอาชีพหลัก อาชีพรอง มีรายได้ที่มั่นคงและมีการรวมกลุ่มอาชีพพัฒนาให้ยั่งยืน เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถจัดตั้งในรูปแบบสหกรณ์ อีกทั้งสามารถบริหารจัดการกลุ่มและทำการตลาดโดยสมาชิกของกลุ่มได้ด้วยตนเอง

ยุคสมัยใหม่ของการสร้างค่านิยมของการให้ที่มีความสุขทั้งผู้ให้และผู้รับ ไม่เน้นที่การให้เป็นวัตถุสิ่งของ แต่เน้นที่การให้ความรู้ให้เครื่องมือช่วยแก้ปัญหา เพื่อให้ผู้รับสามารถเดินหน้าต่อไปได้อย่างมั่นคงและมีความสุขอย่างยั่งยืนจากการพึ่งพาตัวเองได้

หลักการสนับสนุนงานพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน แบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบ

๑. การส่งเสริมอาชีพให้กับราษฎร แบบรายครัวเรือน หน่วยสนับสนุนราษฎรที่เป็นเครือข่ายนักพัฒนา หรือเป็นผู้ผ่านการฝึกอบรมจาก สทพ.นทพ. หรือ หน่วยงานราชการในพื้นที่รับรอง และเป็นผู้ที่มีความสามารถในการประกอบอาชีพนั้น ๆ ชยัน อดทน และมีความตั้งใจจริง แต่ยังคงขาดปัจจัยในการเริ่มต้นประกอบอาชีพ เป็นการสร้างงานก่อให้เกิดรายได้ สามารถดำเนินชีวิตแบบพออยู่พอกิน เสริมสร้างความมั่นคงทางด้านการเงิน และสามารถพัฒนาต่อยอดไปสู่การอยู่ดีกินดีของครอบครัว (ชี้แจงต่อคณะกรรมการพิจารณาจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อให้คณะกรรมการพิจารณาจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ)

๒. การส่งเสริมอาชีพให้กับราษฎร แบบรายกลุ่ม หน่วยส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม การรวมกันเป็นกลุ่มอาชีพหรือสนับสนุนกลุ่มอาชีพที่มีการจัดตั้งไว้แล้ว เพื่อให้เกิดความร่วมมือกัน รู้จักช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกิดทักษะในการใช้กระบวนการกลุ่ม แก้ไขปัญหาการดำเนินงาน เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยให้มีการพัฒนาไปสู่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือ ต่อเนื่องจากรายครัวเรือนที่หน่วยส่งเสริมไว้แล้วได้ผลลัพธ์ที่ดี เหมาะที่จะพัฒนาต่อยอด

การพิจารณาคัดเลือกครัวเรือน/กลุ่มอาชีพเข้าร่วมงานพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน (การส่งเสริมอาชีพ)

๑. แบบรายครัวเรือน

๑.๑ เป็นราษฎรที่ได้รับการคัดเลือกจากการประชาคม และหน่วยเข้าสำรวจพื้นที่การทำโครงการ พร้อมทั้งวิเคราะห์กิจกรรมที่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพ โดยมีนายกองค้การบริหารส่วนตำบล, กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน และ ผู้บังคับหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ให้การรับรอง

๑.๒ เป็นเครือข่ายนักพัฒนา หรือ เป็นผู้ผ่านการฝึกอบรมจาก สทพ.นทพ. หรือ หน่วยงานราชการในพื้นที่

๑.๓ เป็นผู้มียารายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ. เป็นอันดับแรก

๑.๔ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการประกอบอาชีพนั้น ๆ เพื่อให้มีอาชีพที่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้อย่างยั่งยืน

๑.๕ เป็นบุคคลที่ยากจน มีรายได้น้อย ที่มีศักยภาพในการพัฒนา แต่ขาดโอกาส และขาดปัจจัยในการเริ่มต้นประกอบอาชีพ มีความขยัน อดทน และมีความตั้งใจประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้อย่างต่อเนื่อง

๑.๖ มีสมาชิกในครัวเรือนตั้งแต่ ๒ คน ขึ้นไป

๑.๗ สมาชิกในครัวเรือนมีการศึกษาสามารถอ่านออกเขียนได้อย่างน้อย ๑ คนต่อครัวเรือน หรือสามารถจัดทำบัญชีครัวเรือนได้ และทำอย่างต่อเนื่อง

๒. แบบรายกลุ่ม

๒.๑ กลุ่มตั้งใหม่

๒.๑.๑ เป็นกลุ่มอาชีพที่ได้รับการคัดเลือกจากการประชาคม และหน่วยเข้าสำรวจพื้นที่ตั้งกลุ่มการทำโครงการ พร้อมทั้งวิเคราะห์กิจกรรมที่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพ

๒.๑.๒ มีสมาชิกกลุ่มไม่น้อยกว่า ๗ คน

๒.๑.๓ สมาชิกมีความขยัน มีความสามารถ มีความตั้งใจเพิ่มรายได้ และมีเวลาประกอบกิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

๒.๑.๔ เป็นกลุ่มอาชีพที่มีศักยภาพในการพัฒนา แต่ขาดโอกาส และขาดปัจจัยในการเริ่มต้นประกอบอาชีพ

๒.๑.๕ สมาชิกกลุ่มมีการศึกษาสามารถอ่านออกเขียนได้อย่างน้อย ๑ คนต่อกลุ่ม และสามารถจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย บัญชีควบคุมผลผลิต บัญชีสมาชิกและจำนวนหุ้น และบันทึกการประชุมได้ และทำอย่างต่อเนื่อง

๒.๑.๖ มีการกำหนดระเบียบการบริหารจัดการแบบกลุ่ม

๒.๑.๗ มีแผนการบริหารจัดการกำไรสุทธิที่เกิดขึ้น

๒.๑.๘ มีแผนการระดมหุ้นจากสมาชิกกลุ่ม

๒.๑.๙ มีการกำหนดวงรอบการผลิต และแผนการตลาด ที่สัมพันธ์กัน และเหมาะสม

๒.๒ กลุ่มต่อ ยอด

๒.๒.๑ เป็นกลุ่มอาชีพที่ได้รับการคัดเลือกจากการประชาคม และหน่วยเข้าสำรวจพื้นที่ตั้งกลุ่มการทำโครงการ พร้อมทั้งวิเคราะห์กิจกรรมที่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพ

๒.๒.๒ มีสมาชิกกลุ่มไม่น้อยกว่า ๗ คน และจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนเรียบร้อยแล้ว

๒.๒.๓ สมาชิกมีความขยัน มีความสามารถ มีความตั้งใจเพิ่มรายได้ และมีเวลาประกอบกิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

๒.๒.๔ สมาชิกกลุ่มมีการศึกษาสามารถอ่านออกเขียนได้อย่างน้อย ๑ คนต่อกลุ่ม และสามารถจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย บัญชีควบคุมผลผลิต บัญชีสมาชิกและจำนวนหุ้น และบันทึกการประชุมได้ และทำอย่างต่อเนื่อง

๒.๒.๕ มีการกำหนดระเบียบการบริหารจัดการแบบกลุ่ม

๒.๒.๖ มีแผนการบริหารจัดการกำไรสุทธิที่เกิดขึ้น

๒.๒.๗ มีแผนการระดมหุ้นจากสมาชิกกลุ่ม

๒.๒.๘ มีการกำหนดวงรอบการผลิต และแผนการตลาด ที่สัมพันธ์กัน และเหมาะสม

๒.๒.๙ ผลិតภัณฑ์ของกลุ่มต้องได้รับการรับรองมาตรฐาน เช่น กลุ่มผลิตปุ๋ย ต้องมีผลการตรวจคุณภาพปุ๋ยจากกรมพัฒนาที่ดิน เป็นต้น

แนวทางการพิจารณาจัดสรรงบประมาณงานพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน

๑. การส่งเสริมอาชีพ (รายครัวเรือน)

๑.๑ ข้อมูล จปฐ. ของราษฎร และครัวเรือน

๑.๒ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่สามารถสร้างรายได้ และสามารถประกอบอาชีพได้จริง

๑.๓ สนับสนุนไม่เกิน ๒ ครัวเรือน

๑.๔ งบประมาณที่สามารถให้การสนับสนุน ๕๐,๐๐๐ บาท/ครัวเรือน

๑.๕ เสนอแผนการบริหารจัดการกำไรสุทธิที่เกิดขึ้น

๒. การส่งเสริมอาชีพ (รายกลุ่ม/กลุ่มตั้งใหม่)

๒.๑ ข้อมูล จปฐ. ของสมาชิก และครัวเรือน แต่ละราย

๒.๒ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การผลิต และ/หรือครุภัณฑ์ที่อยู่ในกระบวนการผลิต และสามารถเพิ่ม

กำลังการผลิต

๒.๓ ไม่สนับสนุนงานก่อสร้างอาคารที่ทำการกลุ่ม หรือ อาคารจำหน่ายผลิตภัณฑ์

๒.๔ เสนอแผนการผลิต แผนการตลาด (สถานที่ส่งขาย) และระเบียบการบริหารจัดการกลุ่ม ข้อมูลรายรับ-รายจ่าย-กำไรสุทธิ และผลผลิต ที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินกิจการหลังการสนับสนุน เพื่อให้กลุ่มอาชีพมีกำไรสุทธิ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของต้นทุนการผลิต

๒.๕ แผนการบริหารจัดการกำไรสุทธิที่จะเกิดขึ้น

๒.๖ สนับสนุนวัสดุ/ครุภัณฑ์สำหรับส่งเสริมการขายพื้นฐาน ไม่เกินกว่าร้อยละ ๑๐ ของงบประมาณที่ให้การสนับสนุน

๒.๘ ไม่สนับสนุนงบประมาณในการจัดอบรมพัฒนาทักษะอาชีพให้กับสมาชิกกลุ่ม

๓. การส่งเสริมอาชีพ (รายกลุ่ม/กลุ่มต่อยอด)

๓.๑ สนับสนุนครุภัณฑ์ หรืองานก่อสร้างที่อยู่ในกระบวนการผลิตที่สามารถเพิ่มกำลังการผลิต หรือ พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ หรือ ยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์

๓.๒ กรณีหากเสนองานก่อสร้างต้องชี้แจงเหตุผลผลการเสนอของงานก่อสร้าง ซึ่งจะช่วยเพิ่มกำลังการผลิต หรือพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ หรือมาตรฐานผลิตภัณฑ์อย่างไร และการนำไปประโยชน์อย่างไร ทั้งนี้ หากต้องการขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ เช่น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) เป็นต้น แบบการก่อสร้างต้องได้รับการรับรอง และมีหนังสือรับรองจากหน่วยงานที่ตรวจสอบมาตรฐานนั้น ๆ ทั้งนี้ ไม่สนับสนุนงานก่อสร้างอาคารจำหน่ายผลิตภัณฑ์

๓.๓ เสนอข้อมูลรายรับ-รายจ่าย-กำไรสุทธิ และผลผลิตจากการดำเนินกิจการในแต่ละเดือน (๓ ปีย้อนหลัง (ต.ค.๕๙-เม.ย.๖๒))

๓.๔ เสนอแผนการผลิต แผนการตลาด (สถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์) และระเบียบการบริหารจัดการกลุ่ม เปรียบเทียบข้อมูลรายรับ-รายจ่าย-กำไรสุทธิ และผลผลิตจากการดำเนินกิจการก่อนได้รับการสนับสนุน (ต.ค.๖๐-ก.ย.๖๑) และภายหลังได้รับการสนับสนุน เพื่อให้กลุ่มอาชีพมีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของกำไรสุทธิก่อนได้รับการสนับสนุน

๓.๕ แผนการบริหารจัดการกำไรสุทธิที่เกิดขึ้น

๓.๖ ไม่สนับสนุนวัสดุ/ครุภัณฑ์สำหรับส่งเสริมการจำหน่าย

๓.๗ สนับสนุนงบประมาณในการจัดอบรมพัฒนาทักษะอาชีพให้กับสมาชิกกลุ่ม

๔. การเสนอของงบประมาณงานพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน ให้เสนอของงบประมาณสำหรับพัฒนากลุ่มอาชีพ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ และงานปฏิบัติการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์ หรือการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม หรืองานพัฒนาชุมชนและสาธารณูปการ หรืองานก่อสร้าง ไม่เกินร้อยละ ๓๐ ของงบประมาณงานพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน

๕. หากเป็นการพัฒนากลุ่มอาชีพเพื่อส่งเสริมสนับสนุนระดับเป็นวิสาหกิจชุมชน/การพัฒนา มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน และมีความจำเป็นต้องสนับสนุนสิ่งก่อสร้างหรือครุภัณฑ์ที่มีวงเงินงบประมาณมากกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป ให้หน่วยเจ้าของโครงการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ให้ชัดเจน เสนอ สทพ.นทพ. เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้และกำหนดปัจจัยแห่งความสำเร็จของโครงการพร้อมทั้งให้คำแนะนำด้านการจัดทำโครงการ การจัดทำประมาณการ/ราคาครุภัณฑ์ และการบริหารโครงการ ประกอบแผนอนุมัติโครงการและงบประมาณ โดย กกช.บก.นทพ. พิจารณาความเหมาะสมด้านการก่อสร้างและประมาณการราคาก่อสร้าง ภายหลังจากพิจารณาความเหมาะสมการใช้ประโยชน์ ของ สทพ.นทพ. ได้ข้อยุติ ทั้งนี้ งานก่อสร้างที่ไม่ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญ ให้หน่วยดำเนินการเอง โดยให้การสนับสนุนเฉพาะค่าวัสดุก่อสร้างเท่านั้น

๖. การส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ นทพ. ให้ส่งเสริมการเลี้ยงแบบกลุ่ม (เลี้ยงแบบรวมการ และบริหารจัดการในรูปแบบกลุ่ม) โดยให้การสนับสนุนโคเนื้อพันธุ์ผสมอเมริกันบราห์มัน ๕๐% อายุ ๒-๔ ปี น้ำหนักไม่น้อยกว่า ๒๕๐ กิโลกรัมเมื่ออายุ ๒ ปี แร่ธาตุก้อน ยา และเวชภัณฑ์ ทั้งนี้ ให้รับการสนับสนุนโคแม่พันธุ์ จาก สทพ.นทพ. เป็นลำดับแรก นอกจากนี้ หน่วยสามารถเสนอของงบประมาณก่อสร้างโรงเรือนเลี้ยงโค หรือ ฟีดอาหารสัตว์ ร่วมด้วย เพื่อให้ นพค.สนภ.นทพ. นำโคเนื้อพันธุ์ผสมเพศเมียไปส่งเสริมในงานพัฒนาและช่วยเหลือประชาชนกับประชาชน เพื่อการขยายพันธุ์ หรือนำลูกโคเนื้อพันธุ์ผสมเพศผู้ ไปส่งเสริมการขุนขาย ตาม

โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ นทพ. โดย นพค.สนภ.นทพ. จัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงโค จำนวน ๗ ราย เพื่อแจกจ่ายโคเนื้อพันธุ์ผสมเพศเมีย จำนวน ๕ ตัว ทั้งนี้ หน่วยต้องให้ความรู้ และความเข้าใจ ตั้งแต่กระบวนการเลี้ยงแม่พันธุ์ การตรวจการเป็นสัด การผลิตลูกโค การผลิตและการถนอมพืชอาหารสัตว์ การขุนโค การตลาด และการแปรรูปและสัญญาเอ็ม ก่อนการส่งมอบโคทั้งนี้เมื่อครบสัญญาเอ็มโคแม่พันธุ์ ๔ ปี แล้ว ให้ นพค.สนภ.นทพ. ดำเนินการทำสัญญาคืนสัตว์ และทำสัญญาเอ็มสัตว์ส่งมอบให้กับสมาชิกกลุ่มถัดไป

๗. ไม่สนับสนุนกลุ่มอาชีพที่มีการจดทะเบียนในรูปแบบสหกรณ์

๘. ป้ายประชาสัมพันธ์งานพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน ให้เสนอของบประมาณเฉพาะป้ายติดอาคารที่ทำการกลุ่มเท่านั้น

๙. การจัดหาพัสดุในโครงการ (วัสดุ/ครุภัณฑ์) จะต้องมีที่มาของราคาที่เสนอความต้องการจัดหารวมทั้งมีคุณลักษณะเฉพาะใช้ประกอบการจัดหาด้วยทุกครั้ง ทั้งนี้ ที่มีของราคา สามารถอ้างอิงถึงจาก ๓ แหล่งประกอบด้วย

๙.๑ ราคาากลางของพาณิชย์จังหวัด หรือ ราคามาตรฐานครุภัณฑ์

๙.๒ ราคาจัดซื้อ ไม่เกิน ๒ ปีย้อนหลัง (นับจากปีปัจจุบัน)

๙.๓ ใบเสนอราคาจากร้านค้า จำนวน ๓ ร้าน

๑๐. โครงการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ต้องได้รับการรับรองจากประชาชน และส่วนราชการท้องถิ่น และมีหนังสือรับรองก่อนนำเสนอโครงการ

๑๑. หากมีการก่อสร้างประกอบโครงการ ให้มีหนังสือยินยอมให้กลุ่มเข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินจากเจ้าของที่ดิน ไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี

๑๒. ในพื้นที่หรือพื้นที่ใกล้เคียง มีแหล่งที่สามารถจัดหาวัตถุดิบหลักในการผลิต ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ ของวัตถุดิบการผลิตทั้งหมด

ผลผลิต (Outputs)

๑. ผู้รับประโยชน์ได้รับปัจจัยการผลิตประกอบโครงการ ถูกต้อง ครบถ้วน ตรงเวลา ตาม นทพ.๐๕

๒. ผู้รับประโยชน์สามารถวางแผนการดำเนินงาน เช่น การบริหารจัดการสมาชิก การผลิต การตลาด การเงิน (การจัดการรายได้)

๓. ผู้รับประโยชน์สามารถเริ่มต้นใช้ปัจจัยการผลิตที่ได้รับการสนับสนุนได้

ผลลัพธ์ (Outcomes)

เชิงปริมาณ

๑. ประชาชน/สมาชิกกลุ่มที่ได้รับโครงการมีรายได้เพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐/ปี

๒. มีการขยายกลุ่มอาชีพโดยการจ้างงาน ทำให้สมาชิกในกลุ่มเพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของสมาชิกกลุ่ม

๓. มีอัตราการว่างงานในพื้นที่ตำบลเป้าหมายลดลง ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐

(หมายเหตุ : จำนวนอัตราการทำงานคิดจาก การนำข้อมูลสมาชิกกลุ่มที่เพิ่มขึ้นไปรวมกับ ข้อมูลจำนวนผู้ปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ในแผนตำบล มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน)

๔. ประชาชนมีความพึงพอใจในโครงการ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

เชิงคุณภาพ

๑. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๒. ประชาชนมีอาชีพที่มั่นคง และเสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่ตำบลเป้าหมายของ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

โครงการนำร่อง (Pilot Project)

โครงการนำร่อง (Pilot Project) เป็นแผนงานส่วนหนึ่งในงานพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน ลักษณะงานเป็นการส่งเสริมอาชีพให้กับกลุ่มเป้าหมาย หรือครัวเรือนโดยอาจต่อยอดกลุ่มอาชีพเดิมที่มีอยู่แล้ว ซึ่ง Pilot Project ถือว่าเป็นโครงการต้นแบบที่สำคัญ ที่จะแสดงให้เห็นภาพที่เห็นเด่นชัดของโครงการเป็น แหล่งข้อมูลจากการจดบันทึก ทั้งตัวเลขและวิธีการบริหารพร้อมทั้งจะบอกถึงอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการ ดำเนินโครงการรวมทั้งเป็นกรณีศึกษาในการส่งเสริมโครงการที่สมบูรณ์แบบต่อไปโดยมีวัตถุประสงค์ ระบบ การจัดการ มาตรฐาน และขั้นตอนของ Pilot Project ดังนี้

วัตถุประสงค์

มีความสำคัญอย่างยิ่งก่อนทำโครงการ ควรที่จะร่างวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโครงการ ตรง กับความต้องการของโครงการอย่างถูกต้อง เช่นระบุว่าต้องการทำโครงการต้นแบบการปลูกพืช ควรที่จะระบุว่า เป็นพืชประเภทไหน ปลูกเพื่ออะไร ระบบการจัดการผลผลิต ตลาดเป็นอย่างไร รวมทั้งสภาพภูมิประเทศกับ ภูมิอากาศเหมาะสมหรือไม่ เป็นต้น

- Who is Pilot Project

สิ่งที่ต้องกำหนดต่อไปก็คือ โครงการต้นแบบควรจะบริหารงานโดยควรที่จะคัดเลือกผู้ที่จะมา ดำเนินงานโครงการให้มีความรู้ด้านบริหารจัดการ และการส่งเสริมการตลาด โดยหน่วยเป็นผู้ติดตามผลการ ดำเนินงานอย่างใกล้ชิด เพื่อแนะนำ และสนับสนุนการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นนอกจากนี้ควรมีการจัดทำ บัญชีรายรับ-รายจ่าย บัญชีสมาชิกและเรือนหุ้น บัญชีควบคุมผลผลิต สมุดบันทึกการประชุม เพื่อที่จะทำให้ Pilot Project แสดงภาพได้ชัดเจนมากขึ้น เกิดภาพแห่งการเรียนรู้และการรู้ตนเอง

- Corporate Identity

เอกลักษณ์หรือภาพลักษณ์ของโครงการ ความจำเป็นของเอกลักษณ์ของโครงการมีความสำคัญ อยู่ตรงที่จะสร้างแรงดึงดูดใจให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการ โครงการที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัวจะ ได้เปรียบมากสามารถสร้างพลังในการชักชวนประชาชนเข้าร่วมดำเนินโครงการ

- Location

ทำเลที่ตั้งในการทำโครงการมีความสำคัญ ควรศึกษาสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ ผลกระทบในท้องถิ่น ซึ่งต้องเกิดจากการวิเคราะห์พื้นที่ทั้งทางด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมและภูมิสังคมในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นสิ่งบ่งบอกถึงความสำเร็จและความล้มเหลวได้

ระบบการจัดการ

จะต้องมีระบบการบริหารจัดการของโครงการให้มีระบบ เช่น ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการบัญชี เป็นต้น มีระบบการจัดทำบัญชีที่สามารถตรวจสอบได้และข้อสำคัญมากควรมีการจดบันทึกการทำงานแบบ Daily Report ทุกวันควรมีการบันทึกควบคู่กับการถ่ายรูปทุกขั้นตอนการทำงาน ปัญหาอุปสรรค การดำเนินงานแนวทางการแก้ปัญหาไว้ อย่างละเอียด โดยปกติแล้ว Pilot Project ควรมีการจัดทำแผนการดำเนินการ ๑ - ๓ ปี โดยตั้งเป้าหมาย/ตัวชี้วัด (เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ) ที่สามารถทำได้จริง สามารถมองเห็นความก้าวหน้าของโครงการอย่างเป็นระบบ และนำข้อมูลการดำเนินการแต่ละปี มาเปรียบเทียบวิเคราะห์ ความเป็นไปได้ของโครงการว่าตรงกับที่เป้าหมายดำเนินการอยู่หรือไม่ สามารถดำเนินงานต่อไปอย่างไร ก่อนการพิจารณางบประมาณในปีถัดไป

มาตรฐานของ Pilot Project

ในการสร้าง Pilot Project ควรที่จะสร้างมาตรฐานขึ้นมา ตั้งแต่การออกแบบโครงการ ระบบงานต่าง ๆ เพราะจะช่วยประหยัดเวลาและช่วงการดำเนินงานไม่ให้เกิดพลาด

โครงร่าง Pilot Project

การจัดทำโครงการต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ และแผนปฏิบัติการของ นทพ. โดยต้องมีหัวข้อในการเขียนโครงการดังนี้

- ชื่อโครงการ
- ลักษณะโครงการ (เริ่มใหม่/ต่อยอด)
- ความสำคัญและที่มาของปัญหาในการจัดตั้งโครงการ
- วัตถุประสงค์ของโครงการ
- แผนการดำเนินงานโครงการ
- ที่ตั้งโครงการ
- ระยะเวลาการดำเนินงานโครงการ
- แผนการบริหารโครงการ (Timeline)
- ปัจจัยที่เอื้อประโยชน์กับโครงการ
- ความต้องการงบประมาณ
- ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ผลผลิต และผลลัพธ์ (ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ และตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ)
- การรายงานผลความก้าวหน้าของโครงการ

ขั้นตอนของการทำ Pilot Project มีดังต่อไปนี้คือ

- การสำรวจ และประชาคม คีษารวบรวมข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย
  - การเขียนโครงการของงบประมาณส่งเสริมแบบครอบคลุมวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อกำหนด
- กรอบการปฏิบัติ
- กำหนดหลักการบริหารจัดการกลุ่มที่ชัดเจน มีขั้นตอนที่ถูกต้องเหมาะสม และดำเนินการได้จริง
  - จัดหาวัสดุอุปกรณ์และพัฒนาอบรมความรู้ ทักษะ ให้กับกลุ่มเพื่อเพิ่มศักยภาพของกลุ่ม
  - การส่งมอบโครงการและติดตามประเมินผลโครงการ
  - การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย บัญชีสมาชิกและเรือนหุ้น บัญชีควบคุมผลผลิต สมุดบันทึกการประชุม และการจดบันทึกกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มเพื่อเป็นข้อมูลในการตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุงการบริหารกลุ่มให้ดำเนินงานได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้
  - การส่งเสริมความแข็งแกร่งของกลุ่มเป้าหมาย โดยการกำกับดูแล แก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น และสนับสนุนงบประมาณในโครงการที่ได้ดำเนินงานไปแล้วอย่างน้อย ๒ ปี
  - สรุปผลการดำเนินงาน โดยดูจากผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้น

หลักการงานเกษตรผสมผสาน ตามแนวทางพระราชทานเศรษฐกิจพอเพียง

ลดรายจ่าย – ใช้วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง – มีความต่อเนื่อง – มีความยั่งยืน – สามารถขยายผลได้

หลักการและเหตุผล

เป็นการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานให้กับหน่วยงานราชการ องค์กรภาครัฐ และเอกชน ได้น้อมนำไปปฏิบัติ โดยยึดหลัก ๓ ห่วง คือ พอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และ ๒ เงื่อนไข คือ ความรู้ (รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง) และ คุณธรรม (ซื่อสัตย์สุจริต ขยันอดทน สติปัญญา แบ่งปัน) ประยุกต์กับการใช้ชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ การศึกษาเล่าเรียน โดยไม่จำกัด เพศ อายุ วุฒิการศึกษา หน้าที่การงาน และฐานะทางสังคม เพื่อความมั่นคงในชีวิต มีจิตใจที่เข้มแข็งโดยให้ความสำคัญต่อการแก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกรรายย่อย เพื่อเลี้ยงดูครอบครัว ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและระบบการบริหารจัดการทรัพยากรมาสู่การพัฒนาอาชีพ และคุณภาพชีวิต เพื่อให้เลี้ยงตัวเองได้ ทั้งยังช่วยเพิ่มพื้นที่การเกษตรยั่งยืน กับเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน เพื่อให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและภัยคุกคามทุกรูปแบบ เพื่อความมั่นคงในการดำรงชีวิต มีจิตใจที่เข้มแข็ง

ดังนั้น การทำเกษตรกรรมที่นำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ต้องสามารถพึ่งพาตนเองได้ บนพื้นฐานของความรู้ ความสามารถ ความตั้งใจ ทักษะ จุดแข็งและจุดอ่อนของตนเอง รวมถึงทรัพยากรที่มีอยู่ ด้วยการวางแผนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจน และสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมและเหมาะสมกับตนเอง

การทำเกษตรผสมผสาน เป็น กิจกรรม - แผนงาน - งาน - โครงการ ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยง สอดคล้อง เกื้อหนุน เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ทั้งงานด้านพืชกรรม ปศุสัตว์ ประมง ดิน น้ำ และปุ๋ย การชลประทาน การถนอมอาหาร การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร รวมถึงวิศวกรรมเกษตรและนวัตกรรมสมัยใหม่ โดยมีจุดประสงค์ในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำที่สุด สูผลผลิตที่ดีที่สุด เพื่อเป้าหมายหลักสำคัญที่สุดคือ การลดรายจ่ายในครัวเรือน โดยนำผลผลิตที่ได้ใช้บริโภคภายในครัวเรือนให้เพียงพอไม่ขาดสน เหลือจึงแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้าน และหรือจำหน่ายสู่ตลาดภายในชุมชน นำผลกำไรบางส่วนเก็บออม อีกส่วนหนึ่งนำไปเป็นต้นทุนหมุนเวียน ในกิจกรรมเดิมและหรือสนับสนุนกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อดำรงความต่อเนื่องของกิจกรรมต่อไป ทั้งนี้จะต้องมีการทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้ทราบถึงรายรับ-รายจ่าย รายได้และกำไร จึงจะสามารถบอกได้ว่าแต่ละกิจกรรมช่วยลดรายจ่ายในครัวเรือนได้มากน้อยเพียงใด และช่วยในการกำหนดแนวทางการดำเนินกิจกรรมต่อไปในอนาคต อีกทั้งสามารถขยายผลเป็นเกษตรกรต้นแบบในการดำเนินกิจกรรมเกษตรผสมผสานตามแนวทางพระราชทานเศรษฐกิจพอเพียง ของ นทพ. และ บก.ทท. ต่อไปได้

หลักการท่าเกษตรแบบผสมผสาน มี ๔ ประการคือ

๑. ประกอบด้วยกิจกรรมการผลิตตั้งแต่ ๒ ชนิดขึ้นไป อาจเป็นการผสมผสานระหว่างพืชกับพืช สัตว์กับสัตว์ หรือ สัตว์กับพืช (สัตว์ หมายถึง สัตว์เล็ก สัตว์ใหญ่ สัตว์ปีก สัตว์น้ำ)
๒. กิจกรรมการผลิตแต่ละชนิดจะต้องเกี่ยวเนื่องกันเป็นวงจร โดยพิจารณาจากการหมุนเวียนการใช้ประโยชน์เกี่ยวกับอาหาร อากาศและพลังงาน
๓. ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม
๔. ใช้แรงงานคนเป็นหลัก โดยเป็นแรงงานที่มีอยู่ภายในครอบครัว ครอบครัวเกษตรกรต้องมีความใจเย็นและเข้าใจ มีความอดทนมุมานะในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี ซึ่งต่างจากที่เคยทำในการปลูกพืชเชิงเดี่ยวที่ทำเสร็จแล้วก็เสร็จเลย แต่การทำเกษตรแบบผสมผสานต้องใช้เวลาทำกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของโครงการเกษตรผสมผสาน

๑. เพื่อลดรายจ่าย เป็นประเภทที่ดำเนินกิจกรรมการผลิตสำหรับบริโภคในครัวเรือน หรือสร้างแหล่งอาหารในชุมชน เช่น การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงปลา เป็นต้น
๒. เพื่อให้ราษฎรดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และชีวิตตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ด้านการเกษตร)
๓. เพื่อให้ราษฎรสามารถเป็นเกษตรกรต้นแบบ ถ่ายทอดการดำเนินการทำการเกษตรแบบผสมผสานให้กับราษฎรรายอื่น ๆ ในชุมชน
๔. เพื่อเสริมสร้างรายได้ หากมีผลผลิตเหลือสามารถนำไปจำหน่าย หรือแลกเปลี่ยน

เป้าหมายการดำเนินงาน

๑. ให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยลดรายจ่ายภาคครัวเรือน
๒. เพื่อนำกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยมาขยายผล
๓. สร้างเกษตรกรต้นแบบเพื่อขยายผลสู่รายอื่นในชุมชน
๔. มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และดำเนินชีวิตตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปัจจัยของความสำเร็จ

๑. มีการประเมินผลกิจกรรมโดยการทำบัญชีครัวเรือนหรือบัญชีฟาร์มพิจารณารายรับ - รายจ่ายของกิจกรรมในโครงการ เช่น หากมีรายรับมากกว่ารายจ่าย สามารถบ่งบอกได้ว่ากิจกรรมนั้นมีกำไร สามารถดำรงกิจกรรมต่อไปได้ รวมถึงสามารถทำนายช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรม ห้วงฤดูการผลิตที่เหมาะสม และตลาด เพื่อให้ได้ผลกำไรและไม่ขาดทุน
๒. การบริหารจัดการที่มีความเอาใจใส่ ช่างสังเกต มีการใช้วิธีการและเทคนิคที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ผู้ปฏิบัติต้องเป็นผู้มีความไม่รู้อะไรและเข้าใจขั้นตอนการดำเนินการทั้งหมดของโครงการ
๓. ผลผลิตของกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการสามารถนำไปใช้เป็นต้นทุนในกิจกรรมอื่นๆ และ/หรือ แปรรูปผลผลิต เพื่อให้เกิดผลผลิตในรูปแบบอื่น สามารถเกี่ยวเนื่องกันเป็นวงรอบต่อเนื่องกันไป เช่น การเลี้ยงเป็ดไข่ได้ไข่เปิดไว้บริโภค หากเหลือนำไปแปรรูปเป็นไข่เค็ม บริโภคในครัวเรือนหรือจำหน่ายได้ หรือ มูลเป็ด นำไปทำเป็นปุ๋ยใส่ต้นไม้ หรือเลี้ยงเป็ดบนบ่อปลา ซึ่งมูลเป็ดสามารถเป็นอาหารของปลาได้ เป็นต้น

๔. การลดต้นทุนการผลิตและพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนตามความสามารถที่ปฏิบัติได้ ใช้วัสดุอุปกรณ์และทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น ด้วยการผสมผสานเกื้อกูลของกิจกรรมดังที่กล่าวมาแล้ว และพิจารณาถึงผลผลิตระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ที่จะได้รับ เพื่อเป็นการลดรายจ่ายในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ตามลำดับ

๕. รูปแบบและแนวทางการปฏิบัติของ นทพ. บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งถ้าเกษตรกรดำเนินการและปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีความตั้งใจและปฏิบัติอย่างจริงจัง จะสามารถขยายผล เป็นเกษตรกรต้นแบบการพัฒนา การใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ของ นทพ.ได้

การพิจารณาเกษตรกรเข้าร่วมโครงการเกษตรผสมผสาน

๑. เป็นเกษตรกรที่มีความเชื่อมั่นและให้ความสำคัญต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความต้องการทำการเกษตรแบบผสมผสาน

๒. เป็นเกษตรกรที่ได้รับการคัดเลือกจากการประชาคม และหน่วยเข้าสำรวจพื้นที่การทำโครงการ พร้อมทั้งวิเคราะห์กิจกรรมที่เหมาะสมกับเกษตรกรแต่ละราย โดยมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล, กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน และ ผู้บังคับหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ให้การรับรอง

๓. เป็นเกษตรกรที่มีอายุ ๒๐-๖๕ ปี (อายุในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๔) มีสภาพร่างกายแข็งแรง สามารถดำเนินกิจกรรมได้โดยไม่เป็นอุปสรรค และมีเวลาสำหรับทำการเกษตรแบบผสมผสาน

๔. มีสมาชิกในครัวเรือนตั้งแต่ ๒ คน ขึ้นไป

๕. สมาชิกในครัวเรือนมีการศึกษาสามารถอ่านออกเขียนได้อย่างน้อย ๑ คนต่อครัวเรือน และสามารถทำบัญชีครัวเรือนได้อย่างต่อเนื่อง

๖. เป็นบุคคลที่มีรายได้น้อยในชุมชน ที่มีศักยภาพในการพัฒนา แต่ขาดโอกาส และขาดปัจจัยในการผลิต และมีความต้องการทำการเกษตรแบบผสมผสาน ทั้งนี้ ต้องให้ความสำคัญกับผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์จปฐ. เป็นอันดับแรก

๗. ผู้รับประโยชน์ ต้องไม่น้อยกว่า ๑๕ คน และให้กระจายทุกหมู่บ้านในตำบลเป้าหมาย เพื่อให้เป็นต้นแบบให้กับชุมชน

๘. ผู้รับประโยชน์ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นเกษตรกรต้นแบบ (ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐) ต้องสามารถและพร้อมถ่ายทอดความรู้ในการทำการเกษตรแบบผสมผสานให้กับชุมชน

การพิจารณากิจกรรมประกอบโครงการเกษตรผสมผสาน ประกอบด้วย

๑. การจัดหาหรือบริหารจัดการแหล่งน้ำต้นทุนให้เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ การขุดสระเก็บน้ำในไร่นา โดยหน่วยต้องสำรวจพื้นที่ว่ามีความเหมาะสมกับการขุดสระเก็บน้ำ ที่มีปริมาตรดินขุด ๑,๔๒๑ ลบ.ม. ก่อนนำเสนอโครงการ

๒. กิจกรรมที่ให้การสนับสนุนต้องเหมาะสมและเป็นความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร

๓. พื้นฐานอาชีพของเกษตรกรควรมีกิจกรรมทางการเกษตรอย่างน้อย ๒ ชนิด

๔. พิจารณาให้กิจกรรมประกอบโครงการที่สามารถให้ผลผลิต ตั้งแต่ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว และมีความหลากหลายของกิจกรรม เกิดการเกื้อกูลของแต่ละกิจกรรมในครัวเรือน เพื่อให้สามารถลดรายจ่ายได้จริงมีผลผลิตสำหรับบริโภคตลอดทั้งปี มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

๕. ไม่สนับสนุนงบประมาณการฝึกอบรมให้กับผู้รับประโยชน์

๖. ป้ายประชาสัมพันธ์งานเกษตรผสมผสาน ตามแนวทางพระราชทานเศรษฐกิจพอเพียง ให้เสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณป้ายติดอาคาร/พื้นที่ทำการเกษตรผสมผสาน เฉพาะผู้รับประโยชน์ที่ไม่ได้รับการขุดสระเก็บน้ำในไร่นา

๗. การจัดหาวัสดุในโครงการ (วัสดุ/ครุภัณฑ์) จะต้องมีที่มาของราคาที่เสนอความต้องการจัดหารวมทั้งมีคุณลักษณะเฉพาะใช้ประกอบการจัดหาด้วยทุกครั้ง ทั้งนี้ ที่มีของราคา สามารถอ้างอิงจาก ๓ แหล่งประกอบด้วย

๗.๑ ราคาากลางของพาณิชย์จังหวัด หรือ ราคามาตรฐานครุภัณฑ์

๗.๒ ราคาจัดซื้อ ไม่เกิน ๒ ปีย้อนหลัง (นับจากปีปัจจุบัน)

๗.๓ ใบเสนอราคาจากร้านค้า จำนวน ๓ ร้าน

การพิจารณาจัดหาแหล่งน้ำต้นทุนสนับสนุนโครงการเกษตรผสมผสาน

- มีพื้นที่ดินที่อยู่ใกล้บ้านมีเนื้อที่เพียงพอที่สามารถขุดสระเก็บน้ำในไร่นาและจัดกิจกรรมโดยรอบขอบสระและพื้นที่ใกล้เคียงได้ ดินสามารถเก็บกักน้ำได้ ให้พิจารณาตามแบบ กกช.๕๔๒๒๑ ก่อน หากพื้นที่ของราษฎรมีขนาดไม่เพียงพอให้พิจารณาตามความเหมาะสมของพื้นที่ทำการขุดโดยผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการฯ และให้ กกช.บก.นทพ. ได้พิจารณาความเหมาะสมด้านงบประมาณ ต่อไป

ผลผลิต (Outputs)

๑. ผู้รับประโยชน์ได้รับกิจกรรมประกอบโครงการ ถูกต้อง ครบถ้วน ตรงเวลา ตาม นทพ.๐๕
๒. กิจกรรมเดิมของผู้รับประโยชน์ที่มีอยู่ มีความผสมผสาน เกื้อกูลกับกิจกรรมที่หน่วยสนับสนุน
๓. ผู้รับประโยชน์เริ่มดำเนินกิจกรรม และทำได้ถูกต้องมีการพัฒนาไปในทางที่ดี

ผลลัพธ์ (Outcomes)

๑. ผู้รับประโยชน์สามารถลดรายจ่ายได้จริงหลังจากได้รับการสนับสนุนโครงการ โดยสามารถอธิบายได้ว่าลดรายจ่ายอย่างไร และวิธีการเกษตรแบบผสมผสานเป็นอย่างไร
๒. ผู้รับประโยชน์ดำเนินกิจกรรมการเกษตรแบบผสมผสานอย่างต่อเนื่อง
๓. ผู้รับประโยชน์สามารถเป็นเกษตรกรต้นแบบได้ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐
๔. ผู้รับประโยชน์มีความพึงพอใจในการทำการเกษตรแบบผสมผสาน

ตัวอย่างแผนงาน/โครงการ งานพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน

โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ นทพ.

วัตถุประสงค์ของโครงการ

๑. เพื่อสร้างอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อเป็นอาชีพเสริมให้กับเกษตรกร และสามารถเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรอีกทางหนึ่ง
๒. เป็นการเพิ่มประชากรโคเนื้อภายในประเทศให้มีปริมาณเพียงพอต่อการบริโภค
๓. เป็นการพัฒนาสายพันธุ์ให้เหมาะสมกับตลาดโคเนื้อในประเทศ
๔. เพื่อเป็นแหล่งวัตถุดิบผลิตปุ๋ยอินทรีย์แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ โดยการลดรายจ่ายในการซื้อปุ๋ยเคมี

แนวทาง/เป้าหมายการดำเนินงาน

๑. เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายการพัฒนาของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา
๒. สนับสนุนให้เกษตรกร/กลุ่มมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ เป็นการสร้างความเข้มแข็งในชุมชนและเกิดความยั่งยืน โดยการสร้างกลุ่มผู้เลี้ยงโคแม่พันธุ์ เพื่อผลิตโคเนื้อคุณภาพ
๓. กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงแม่โค สามารถผลิตโคเนื้อลูกผสมอย่างน้อย จำนวน ๒ ตัว/แม่โค ๑ ตัว/๔ ปี

รูปแบบการดำเนินงาน

๑. รวมกลุ่มเกษตรกร จำนวน ๗ คน และจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน จากนั้นให้ยืมโคแม่พันธุ์ จำนวน ๕ ตัว เพื่อการผลิตโคเนื้อลูกผสมที่เกิดจากการผสมเทียม
๒. สนับสนุนต้นทุนการเลี้ยงโค เช่น โคแม่พันธุ์ จำนวน ๕ ตัว โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ แปลงหญ้าเนเปียร์ปากช่อง ๑ แร่ธาตุก้อน ยาและเวชภัณฑ์ เป็นต้น และบริหารจัดการให้เกิดการหมุนเวียนของต้นทุนการเลี้ยงโคแม่พันธุ์ เพื่อผลิตลูกโคอย่างต่อเนื่อง
๓. ส่งเสริมให้เกิดการลดต้นทุนการเลี้ยงโค เช่น การผลิตอาหารสัตว์โดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น เป็นต้น
๔. บริหารจัดการแบบกลุ่ม โดยวิธีการเลี้ยงร่วมกัน

ที่มาของแม่โค

๑. รับการสนับสนุนจาก สทพ.นทพ.
๒. จัดซื้อโคในท้องถิ่น (ตลาดนัดโค-กระบือ)

เงื่อนไข

๑. กลุ่มเกษตรกรที่ยืมโคแม่พันธุ์จาก นทพ. เป็นระยะเวลา ๔ ปี
๒. ลูกโคที่เกิดมาเป็นกรรมสิทธิ์ของกลุ่มเกษตรกร เมื่อครบกำหนด ๔ ปี (นับจากวันที่ส่งมอบโครงการ)ให้นำส่งโคแม่พันธุ์ที่ได้ยืมคืนให้กับ นทพ. เพื่อนำไปส่งเสริมให้กับกลุ่มเกษตรกรอื่นต่อไป
๓. โคแม่พันธุ์ที่ได้ยืมต้องผสมพันธุ์โดยวิธีการผสมเทียม จาก นทพ. เท่านั้น

ระยะเวลาการดำเนินงาน ๔ ปี

คุณสมบัติผู้ยืม

๑. เป็นกลุ่มเกษตรกรที่มีความตั้งใจในการเลี้ยงสัตว์ มีประสบการณ์ในการเลี้ยงโค และสามารถที่จะดูแลโคแม่พันธุ์ได้
๒. เป็นกลุ่มเกษตรกรมีสมาชิกที่มีความประพฤติดี ชยันไม่เล่นการพนัน โดยต้องมีเอกสารการรับรองความประพฤติจากผู้ใหญ่บ้าน หรือ กำนัน
๓. มีโรงเรือนเลี้ยงโค ตามความเหมาะสม
๔. มีพืชอาหารสัตว์เพียงพอตลอดปี
๕. ผู้เลี้ยงต้องมีภูมิลาดำเนินตามทะเบียนราษฎรในเขตพื้นที่เป้าหมายการพัฒนาของหน่วย
๖. ผู้เลี้ยงโคต้องทำข้อตกลง/สัญญากับหน่วยและปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อตกลง/สัญญาอย่างเคร่งครัดจนกว่าจะสิ้นสุดข้อตกลง/สัญญา

ขั้นตอนการดำเนินงาน

๑. นทพ. จัดประชุม/ประชาคมให้เกษตรกรรับทราบเงื่อนไข/ข้อตกลงโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ นทพ.
๒. เกษตรกรผู้มีความสนใจกรอกแบบฟอร์มแสดงความจำนงขอรับการสนับสนุนโครงการ และมีหนังสือรับรองความประพฤติจาก ผู้ใหญ่บ้าน หรือ กำนัน แนบ
๓. นทพ. จัดตั้งคณะกรรมการ จำนวน ๒ นาย เพื่อตรวจสอบ และคัดเลือกเกษตรกรผู้ขอเข้าร่วมโครงการ
๔. นทพ. ขออนุมัติโครงการฯ ในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณประจำปี
๕. นทพ. จัดหาโคแม่พันธุ์เพื่อส่งมอบให้กลุ่มเกษตรกรเป็นลูกผสมพันธุ์อเมริกันบราห์มัน ๕๐% อายุ ๒-๔ ปี และมีน้ำหนักไม่น้อยกว่า ๒๕๐ กก. (เมื่ออายุ ๒ ปี) และมีความสมบูรณ์พันธุ์ สามารถผลิตลูกโคได้ โดยขอรับการสนับสนุนจาก สทพ.นทพ. ก่อนเป็นอันดับแรก หาก สทพ.นทพ. ไม่สามารถให้การสนับสนุนได้ จึงพิจารณาจัดซื้อโคแม่พันธุ์ในท้องถิ่นต่อไป
๖. การจัดหาและเวชภัณฑ์ ให้ นทพ. สนับสนุนแร่ธาตุก้อน ขนาด ๒ กิโลกรัม จำนวน ๒ ก้อน/ตัว ฉีดยาถ่ายพยาธิ และยาบำรุง รวมทั้งฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย โดยวัคซีนให้ขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด

๗. จัดทำเครื่องหมายบนตัวสัตว์ประวัติโคตามแบบ นทพ.๑๐๑ และ สัญญาเยี่ยมสัตว์/บันทึกข้อตกลงของโครงการระหว่างกลุ่มเกษตรกรผู้เยี่ยมสัตว์ กับ ผบ.นพค. โดยมีผู้ใหญ่บ้าน กำนัน รอง ผบ.นพค. และ ผบ.นพช. เป็นพยานจำนวน ๒ ชุด (ให้กลุ่มเกษตรกร จำนวน ๑ ชุด และหน่วย จำนวน ๑ ชุด)
๘. ส่งมอบโคให้กับกลุ่มเกษตรกร พร้อมทั้งสัญญาเยี่ยมสัตว์/บันทึกข้อตกลงของโครงการ และเอกสารส่งมอบโครงการ ระหว่างกลุ่มเกษตรกรผู้เยี่ยมสัตว์ กับ ผบ.นพค. โดยมีผู้ใหญ่บ้าน กำนัน รอง ผบ.นพค.และ ผบ.นพช. เป็นพยาน จำนวน ๑ ชุด
๙. ให้ นพค. ดำเนินงานสอดคล้องกับแผนพัฒนาโคเนื้อ นทพ. ร่วมกับโครงการส่งเสริมการผสมเทียมโค นทพ. หรือโครงการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ นทพ.
๑๐. นพค. ติดตามความก้าวหน้าของโครงการ พร้อมทั้งส่งรายงานตามแบบรายงานโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ นทพ. ทุก ๓ เดือน ให้ สทพ.นทพ. เพื่อนำเรียน ผบ.นทพ. (ผ่าน กยก.บก.นทพ.) ทราบ
๑๑. เมื่อครบกำหนดส่งคืนโค ให้กลุ่มเกษตรกรส่งคืนโคให้กับ นพค. พร้อมทั้งจัดทำเอกสารส่งมอบโคคืนร่วมด้วยเพื่อนำโคไปขยายผลให้กับเกษตรกรรายถัดไป หรือทำจำหน่ายออกจากบัญชีคุม โดยวิธีแลกเปลี่ยนตามระเบียบ นทพ.บก.ทท. ว่าด้วยสิ่งอุปกรณมีชีวิต พ.ศ.๒๕๖๑ (ดำเนินการก่อนครบกำหนดส่งมอบโคคืน ๖ เดือน) เพื่อจัดหาโคเพศเมียให้กับเกษตรกรรายถัดไป
- *** สทพ.นทพ. รับผิดชอบในการให้คำปรึกษา แนะนำวิชาการ สนับสนุนโคแม่พันธุ์ น้ำเชื้อโคแช่แข็ง อุปกรณผสมเทียม และรวบรวมรายงานความก้าวหน้าของโครงการ
- *** กรณี สทพ.นทพ. สนับสนุนโคแม่พันธุ์นั้น ให้ สทพ.นทพ. จัดทำเอกสารการให้ยืมโคแม่พันธุ์ (นทพ.๐๐๒) ตามระเบียบสิ่งอุปกรณมีชีวิตปี ๕๕ กับ นพค. จำนวน ๒ ฉบับ (ให้ สทพ.นทพ. จำนวน ๑ ชุด และ นพค. จำนวน ๑ ชุด) นอกจากนี้ให้ สทพ.นทพ. ส่งมอบ นทพ.๑๐๑ ให้กับ นพค. ร่วมด้วย
- *** นพค. ขึ้นบัญชีคุมโคแม่พันธุ์ที่ได้รับมอบจาก สทพ.นทพ. และ โคแม่พันธุ์ที่หน่วยจัดซื้อเองจากตลาดนัดโค-กระบือในท้องถิ่น โดยเก็บเอกสารการขึ้นบัญชีคุม สัญญาเยี่ยมสัตว์ และบันทึกข้อตกลงของโครงการไว้ที่หน่วย เพื่อรับการตรวจติดตามและประเมินผลจากชุดตรวจฯ ต่อไป
- *** ให้ นพค. ทำสัญญาฉบับใหม่กับทายาทที่ชอบด้วยกฎหมาย (กรณีผู้ทำสัญญาถึงแก่กรรม)
- *** หากผู้ยืมไม่ทำตามบันทึกข้อตกลงของโครงการ ให้ นพค. ยึดโคแม่พันธุ์ที่ยืมคืนทันที

การทำสัญญา

๑. ทำสัญญาระหว่างกลุ่มเกษตรกร กับ นทพ. โดย ผบ.นพค. เป็นผู้ลงนามแทน
๒. มีผู้ค้ำประกัน คือ ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน

การเก็บข้อมูลสถิติ

๑. นพค. ติดตามการดำเนินงานของเกษตรกร/กลุ่ม และรายงานตามแบบรายงานโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ นทพ. ทุก ๓ เดือน ให้ สทพ.นทพ. เพื่อนำเรียน ผบ.นทพ. (ผ่าน กยก.บก.นทพ.) ทราบ
๒. สทพ.นทพ. สรุปข้อมูลสถิติการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโค นทพ. ไตรมาส ๑-๔ นำเรียน ผบ.นทพ. (ผ่าน กยก.บก.นทพ.) ทราบ

ราคา

เห็นควรให้มีการปรับราคาตามความเป็นจริง โดยให้ สทพ.นทพ. กำหนดคุณลักษณะเฉพาะ และการกำหนดราคาให้อ้างอิงจากกรมปศุสัตว์ หรือราคาตลาดนัดโค-กระบือในท้องถิ่น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เกษตรกรมีอาชีพเสริม สามารถเพิ่มรายได้ในครัวเรือน
๒. สามารถเพิ่มประกรโคเนื้อภายในประเทศ
๓. สามารถเพิ่มปริมาณเนื้อโคภายในประเทศให้มีปริมาณเพียงพอต่อการบริโภค
๔. สามารถพัฒนาสายพันธุ์ให้เหมาะสมกับตลาดโคเนื้อในประเทศ
๕. ผลพลอยได้จากการเลี้ยงโค สามารถนำมูลโคมาผลิตปุ๋ยคอกไว้ใช้ในครัวเรือน เป็นการลด/ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี

รายการสนับสนุน

๑. โคเฟตเมียลุ่มผสมอเมริกันบราห์มัน ๕๐% อายุ ๒ - ๔ ปี น้ำหนักไม่น้อยกว่า ๒๕๐ กก. เมื่ออายุ ๒ ปี จำนวน ๕ ตัว ราคา ๓๕,๐๐๐.-บาท/ตัว
๒. ยาและเวชภัณฑ์ ราคา ๕๐๐.-บาท/ตัว ประกอบด้วย
  - ๒.๑ ฉีดยาบำรุง (คาโตซาล และ AD_๓E) จำนวน ๒ ครั้ง ห่างกัน ๑ เดือน โดยครั้งแรกก่อนส่งมอบ และครั้งที่ ๒ หลังการส่งมอบ ๑ เดือน
  - ๒.๒ ให้ยาถ่ายพยาธิ (แบบบรอก : Albendazole และ แบบฉีด : Ivermectin) จำนวน ๒ ครั้ง ห่างกัน ๑ เดือน โดยครั้งแรกก่อนส่งมอบ และครั้งที่ ๒ หลังการส่งมอบ ๑ เดือน
  - ๒.๓ ฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย จำนวน ๑ ครั้ง และตรวจโรคแท้งติดต่อก่อนการส่งมอบ
  - ๒.๔ แร่ธาตุก้อน น้ำหนัก ๒ กก. ตัวละ ๒ ก้อน
๓. โรงเรือนเลี้ยงโคแม่พันธุ์ ราคา ๕๐,๐๐๐.-บาท ตามแบบ กกช. ๖๑๓๐๙ (กรณีกลุ่มไม่มีโรงเรือนเดิมที่สามารถเลี้ยงโค)
๔. แปลงพืชอาหารสัตว์ (กรณีกลุ่มมีพื้นที่เหมาะสมกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง ๑ จำนวน ๑ ไร่) ราคา ๘,๙๐๐.-บาท

หมายเหตุ : ไม่ให้ฉีดยาบำรุง ถ่ายพยาธิ หรือฉีดวัคซีน เมื่อสัตว์ตั้งท้อง

วิธีการ - กลุ่มเกษตรกรยืมโคแม่พันธุ์จาก นทพ. เป็นระยะเวลา ๔ ปี และนำไปเลี้ยงร่วมกัน โดยมีการบริหารจัดการในรูปแบบกลุ่มตามระเบียบการบริหารกลุ่มที่กำหนดไว้ และจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย บันทึกการประชุม บัญชีสมาชิก-จำนวนหุ้น-การปันผล และการควบคุมผลผลิต (ลูกโค) ที่เกิดมาเป็นลูกที่เกิดจากการผสมเทียมเท่านั้น เป็นกรรมสิทธิ์ของกลุ่มเกษตรกร เมื่อครบกำหนด ๔ ปี (นับจากวันที่ทำบันทึกข้อตกลง หรือวันที่ได้รับการส่งมอบ) ให้นำส่งโคแม่พันธุ์คืนให้กับหน่วย เพื่อนำไปส่งเสริมให้เกษตรกรรายอื่นต่อไป โดยโคแม่พันธุ์แต่ละตัวที่นำไปส่งเสริมให้กับเกษตรกรนั้น ให้ใช้ส่งเสริมได้ไม่เกิน ๓ ครั้ง หรือ อายุไม่เกิน ๑๒ ปี จากนั้นให้ทำการจำหน่ายตามระเบียบ นทพ.บก.ทท. ว่าด้วยสิ่งอุปกรณ์มีชีวิต พ.ศ.๒๕๖๑

การส่งเสริมการเพาะเห็ด

รายการสนับสนุน (๓๗,๓๐๐.-บาท/โรงเรือน)

๑. ก้อนเชื้อเห็ด จำนวน ๒,๕๐๐ ก้อน ราคาก้อนละ ๑๐ บาท เป็นเงิน ๒๕,๐๐๐.-บาท
๒. โรงเรือนเพาะเห็ด ขนาด ๔ x ๔ x ๒.๕ ม. เป็นเงิน ๑๒,๐๐๐.-บาท
๓. อุปกรณ์ บัวรดน้ำ มีด ตะกร้า เป็นเงิน ๓๐๐.-บาท

วิธีการ - ระยะเวลาในการให้ดอกเห็ด ๒-๓ เดือน และให้ผลผลิตในปริมาณ ๒๐๐-๓๐๐ กรัม/ถุง
- สร้างโรงเรือนเพาะเห็ดขนาด ๔ x ๔ x ๒.๕ ม. จำนวน ๔ โรงเรือน (อายุการใช้งาน ๓ ปี)

การปลูกพืชอาหารสัตว์

ข้อพิจารณาในการเลือกพันธุ์หญ้าสำหรับการเลี้ยงสัตว์

๑. มีความน่ากิน สัตว์ชอบกิน
๒. ให้ผลผลิตสูง
๓. มีคุณค่าทางอาหาร / โปรตีนสูง
๔. เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม (ดินและน้ำ)
๕. การใช้ประโยชน์ (ทะเล็ม ตัดสด แห้ง หมัก)
๖. ปริมาณน้ำเพื่อการปลูกพืชอาหารสัตว์เพียงพอตลอดปี

พันธุ์หญ้าที่นิยมใช้เลี้ยงสัตว์

หญ้ารูซี่ เป็นหญ้าที่มีอายุหลายปี ต้นกึ่งเลื้อยกึ่งตั้ง ชอบดินที่มีการระบายน้ำดี เจริญเติบโตได้ในดินแทบทุกชนิด ปลูกได้ทั้งเมล็ดและท่อนพันธุ์ โตเร็ว เหมาะสำหรับปล่อยสัตว์ทะเล็ม หรือจะเกี่ยวให้สัตว์กินก็ได้ มีโปรตีนร้อยละ ๗-๑๐

หญ้าอะตราตัม สามารถขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ดหรือท่อนพันธุ์ก็ได้ ลักษณะต้นเป็นหญ้ากอใหญ่ ใบกว้าง เจริญเติบโตได้ดีในสภาพดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ดินเป็นกรด และมีน้ำขังบ้าง เหมาะสำหรับตัดให้สัตว์กิน มีโปรตีนร้อยละ ๗-๘

หญ้างินนิสีม่วง เป็นหญ้าที่มีอายุหลายปี ต้นตั้งเป็นกอ แตกกอได้ดี ใบใหญ่ ใบดกอ่อนนุ่ม เหมาะแก่การตัดสดให้สัตว์กิน ทนร่มเงาได้ดี ใช้ท่อนพันธุ์หรือเมล็ดปลูกก็ได้ แต่ไม่ทนน้ำท่วมขัง มีโปรตีนร้อยละ ๘-๑๐

หญ้าแพงโกล่า เป็นหญ้าที่มีอายุหลายปี มีลำต้นทอดนอนไปตามพื้นผิวดิน ต้นอ่อนจะตั้งตรง เจริญเติบโตได้ในดินทรายจนถึงดินเหนียว ทนแล้งและทนน้ำท่วมขัง ปลูกโดยใช้ท่อนพันธุ์ เหมาะสำหรับทำหญ้าแห้งคุณภาพดี มีโปรตีนร้อยละ ๗-๑๐

หญ้าเนเปียร์ปากช่อง ๑ เป็นหญ้าที่มีอายุหลายปี ลำต้นเป็นกอ คล้ายอ้อย มีใบมาก ชอบดินที่มีความอุดมสมบูรณ์สูงและระบายน้ำได้ดี ปลูกโดยใช้ท่อนพันธุ์ ให้ผลผลิตสูง มีโปรตีนร้อยละ ๑๐-๑๒

ปริมาณการเลี้ยงโคต่อหญ้าพันธุ์ต่าง ๆ (ต่อไร่ต่อปี) * ในเขตชลประทาน

รูซี่ อะตราตัม กินนิสีม่วง	๒ ไร่ / ๑ ตัว
รูซี่ อะตราตัม กินนิสีม่วง (นอกเขตชลประทาน)	๓ ไร่ / ๑ ตัว
เนเปียร์	๑ ไร่ / ๑.๕ ตัว
แพงโกล่า	๑ ไร่ / ๒ ตัว
เนเปียร์ปากช่อง ๑	๑ ไร่ / ๕ ตัว

ความเหมาะสมของพันธุ์พืชอาหารสัตว์สำหรับนำไปปลูก หรือการใช้ประโยชน์

พันธุ์พืช	สภาพพื้นที่		การใช้ประโยชน์			
	ที่ลุ่ม	ที่ดอน	ตัดให้กิน	ปล่อยแทะเล็ม	หญ้าแห้ง	หญ้าหมัก
หญ้ารูซี่	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	พอใช้	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม
หญ้ากินนีสีม่วง	พอใช้	เหมาะสม	เหมาะสม	พอใช้	พอใช้	เหมาะสม
หญ้าอะตราดัม	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม	พอใช้
หญ้าพลิแคทูลัม	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม	พอใช้	พอใช้	พอใช้
หญ้าเนเปียร์	พอใช้	เหมาะสม	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม
หญ้าแพงโกล่า	เหมาะสม	พอใช้	เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม	พอใช้
หญ้าไรต์	พอใช้	เหมาะสม	เหมาะสม	พอใช้	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม

ความทนทานของพันธุ์พืชต่อสภาพพื้นที่ปลูก

พันธุ์พืช	สภาพพื้นที่ปลูก						
	ร่มเงา	ดิน กรดจัด	ชั้นแฉะ น้ำท่วมขัง	ดิน เหนียว	ดินทราย	ดิน ทรายจัด	พื้นที่ แห้งแล้ง
หญ้ารูซี่	พอใช้	ไม่เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	พอใช้	พอใช้	พอใช้	พอใช้
หญ้ากินนีสีม่วง	เหมาะสม	พอใช้	พอใช้	พอใช้	พอใช้	ไม่เหมาะสม	พอใช้
หญ้าอะตราดัม	ไม่เหมาะสม	พอใช้	เหมาะสม	พอใช้	เหมาะสม	พอใช้	พอใช้
หญ้าพลิแคทูลัม	ไม่เหมาะสม	พอใช้	เหมาะสม	พอใช้	พอใช้	เหมาะสม	เหมาะสม
หญ้าเนเปียร์	ไม่เหมาะสม	พอใช้	ไม่เหมาะสม	พอใช้	พอใช้	ไม่เหมาะสม	พอใช้
หญ้าแพงโกล่า	ไม่เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	เหมาะสม	พอใช้	พอใช้	พอใช้
หญ้าไรต์	พอใช้	พอใช้	พอใช้	พอใช้	พอใช้	พอใช้	เหมาะสม

ผลผลิตน้ำหนัสดของหญ้าพันธุ์ต่าง ๆ (ในเขตชลประทาน)

พันธุ์พืช	ผลผลิต	
	น้ำหนักแห้ง (ตัน/ไร่/ปี)	น้ำหนัสด (ตัน/ไร่/ปี)
หญ้ารูซี่	๒ - ๒.๕	๘ - ๑๐
หญ้าอะตราดัม	๒.๕ - ๓	๑๐ - ๑๔
หญ้ากินนีสีม่วง	๒.๕ - ๓	๑๐ - ๑๒
หญ้าแพงโกล่า	๕ - ๗	๒๐ - ๒๘
หญ้าเนเปียร์ปากช่อง ๑	๑๐.๕	๗๐

การปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง ๑

เงื่อนไขความสำเร็จ

๑. การปลูกหญ้าในพื้นที่อาศัยน้ำฝนควรปลูกต้นฤดูฝนประมาณเดือนพฤษภาคมถึงกรกฎาคม จึงจะได้ผลผลิตเต็มที่ เนื่องจากในการปลูกครั้งแรกต้องใช้เวลาปลูก ๖๐-๗๐ วัน

๒. การเตรียมดินปลูกหญ้าจะต้องเตรียมดินให้ลึกมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยเฉพาะในกรณีที่ปลูกปลายฤดูฝน แต่ถ้าปลูกต้นฤดูฝนก็ไม่จำเป็นต้องไถให้ดินแตกมากนัก โดยไถกำจัดวัชพืช ๒ ครั้ง ใส่ปุ๋ยคอก จากนั้นไถกลบอีกครั้ง กรมปศุสัตว์แนะนำให้ใช้รถไถนาเดินตามติดไถหัวหมูมาช่วยทำการซักร่องในแปลงหญ้าเนเปียร์ปากช่อง ๑ เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์น้ำได้คุ้มค่ามากที่สุด

๓. ต้นพันธุ์ที่ใช้ควรมาจากแปลงเพาะพันธุ์ที่มีความสมบูรณ์แข็งแรง และท่อนพันธุ์ต้องมีตาที่สมบูรณ์ ท่อนพันธุ์ควรมีอายุประมาณ ๓-๔ เดือน

๔. การกำจัดวัชพืชเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ ควรมีการกำจัดวัชพืชตั้งแต่ท่อนพันธุ์ยังมีขนาดเล็ก อยู่เนื่องจากวัชพืชส่งผลให้ผลผลิตลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ควรมีการกำจัดวัชพืชหลังปลูก ๒-๓ สัปดาห์และ ทุกครั้งหลังการตัด

ภาพที่ ๑ แปลงปลูกหญ้าเนเปียร์

ภาพที่ ๒ ลักษณะหญ้าเนเปียร์

ที่มา : http://poonitafarm.blogspot.com/๒๐๑๒/๐๓/blog-post_๑๘.html

๕. หญ้าเนเปียร์สายพันธุ์นี้ตอบสนองต่อการให้น้ำได้ดีมาก ถ้าสามารถวางระบบการให้น้ำในแปลงปลูกได้จะมีการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตสูงต่อเนื่องตลอดทั้งปี ฉะนั้น ควรอยู่ในเขตชลประทานเข้าถึง หรือมีแหล่งน้ำสำรองที่เพียงพอและไม่ไกลจากแปลงปลูก หน่วยควรพิจารณาการนำน้ำมาใช้ โดยเพิ่มเติมเครื่องสูบน้ำหรือการวางระบบน้ำเข้าแปลงปลูกเพิ่มเติม ระบบการให้น้ำแบบพ่นฝอยควรให้ทุก ๓-๕ วัน แต่ถ้าเป็นแบบปล่อยน้ำเข้าแปลงทุก ๆ ๗-๑๐ วัน

รายการสนับสนุน (๘,๙๐๐.-บาท/ไร่)

๑. ค่าใช้จ่ายในการจัดทำแปลงและค่าจ้างไถแปลง พื้นที่ ๑ ไร่ ไถแปลง ๓ ครั้ง (ไถกลับหน้าดิน ๑ ครั้ง , กำจัดวัชพืช ๑ ครั้ง และไถแบบบยกร่องปลูก ๑ ครั้ง) แบบจ้างเหมา เป็นเงิน ๑,๐๐๐.-บาท
๒. ค่าปุ๋ยอินทรีย์ จำนวน ๑.๕ ตัน เป็นเงิน ๔,๕๐๐.-บาท
๓. ค่าปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ จำนวน ๕๐ กก./ไร่ (๑ กระสอบ) เป็นเงิน ๑,๐๐๐.-บาท
๔. ค่าปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ จำนวน ๒๕ กก. เป็นเงิน ๔๐๐.-บาท
๕. ค่าท่อนพันธุ์ จำนวน ๘๐๐ กก. ๆ ละ ๒.๕๐.-บาท เป็นเงิน ๒,๐๐๐.-บาท

วิธีการ

๑. การปลูกไถเตรียมดินปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง ๑ โดยการไถกำจัดวัชพืช ๒ ครั้ง ใส่ปุ๋ยคอก อัตรา ๒,๐๐๐ กก./ไร่ หรือใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๕๐ กก./ไร่ ร่องพื้นที่เพื่อเพิ่มความแข็งแรงของลำต้นในระยะแรก จากนั้นไถกลบอีกครั้ง ปลูกแบบบยกร่อง ระยะห่างระหว่างแถว ๑.๒๐ ม. ระยะห่างระหว่างต้น ๑ ม. ใช้ท่อนพันธุ์ ประมาณ ๘๐๐ กก./ไร่ ควรใช้รถไถนาเดินตามติดไถหัวหมูมาช่วยทำการซักร่องในแปลงหญ้าเนเปียร์ปากช่อง ๑ ตามคำแนะนำจากกรมปศุสัตว์
๒. หลังการปลูก ๒-๓ สัปดาห์ ให้กำจัดวัชพืชครั้งแรก และทุกครั้งหลังการตัด
๓. การใช้ประโยชน์การตัดหญ้าเนเปียร์ไปเลี้ยงสัตว์ ควรตัดครั้งแรก ๖๐-๗๐ วันหลังปลูก และตัดหญ้าครั้งต่อไปทุก ๓๐-๔๕ วัน มีผลผลิตน้ำหนัสดประมาณ ๗๐-๘๐ ตัน/ไร่ ช่วงฤดูฝนหญ้าโตเร็ว อาจตัดที่อายุน้อยกว่า ๓๐ วันได้ ซึ่งการปลูกหญ้าเนเปียร์ ๑ ไร่ เพียงพอสำหรับเลี้ยงสัตว์ ๓-๕ ตัว
๔. การเก็บเกี่ยว ควรตัดหญ้าเนเปียร์ชิดดินเพื่อให้หญ้าแทงยอดใหม่ได้ดี ทำการตัดโดยใช้เคียวหรือตัดด้วยมือ โดยตัดวันละ ๒ แถว และควรกำจัดวัชพืชหลังการตัดทุกครั้งพร้อมกับการใส่ปุ๋ยที่โคนกอเพื่อปรับปรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐-๒๐ กก./ไร่ เพื่อเร่งการเจริญเติบโตของใบ
๕. สำหรับปีต่อไปควรใส่ปุ๋ยเช่นเดียวกับปีแรก และการใส่ปุ๋ยอินทรีย์สามารถใส่ร่วมกับปุ๋ยเคมีได้

การส่งเสริมการปลูกหญ้ารูซี่

เงื่อนไขความสำเร็จ

๑. การเตรียมพื้นที่ปลูกหญ้ารูซี่จำเป็นต้องมีการเตรียมแปลงโดยไถย่อยดินให้ละเอียดและร่วนซุย โดยทำการไถ ๒ ครั้ง ครั้งแรกเป็นการไถเพื่อกลับหน้าดินและกำจัดวัชพืชที่คลุมดินอยู่ไปในตัว ส่วนการไถครั้งที่สองเพื่อกำจัดวัชพืชที่ขึ้นมาใหม่
๒. หญ้ารูซี่ตอบสนองต่อการใส่ปุ๋ยเป็นอย่างมาก ถ้าต้องการให้ได้ผลผลิตสูงจำเป็นต้องใส่ปุ๋ยเคมีตามระยะเวลาที่กำหนด
๓. ในการให้สัตว์เข้าแทะเล็มจะต้องมีการวางแผนกำหนดการใช้แปลงหญ้าและระยะเวลาที่เหมาะสมในการเข้าแทะเล็มของสัตว์
๔. การปลูกหญ้ารูซี่เหมาะกับพื้นที่ที่ใช้น้ำฝนตามธรรมชาติเป็นหลัก สามารถปลูกเป็นแปลงให้สัตว์เข้าแทะเล็ม หรือใช้เครื่องตัดก็ได้ และการทำเป็นหญ้าแห้งเก็บไว้ช่วงฤดูแล้งก็ทำได้เช่นกัน

รายการสนับสนุน (๒,๐๐๐.-บาท/ไร่)

๑. ค่าใช้จ่ายในการจัดทำแปลงและค่าจ้างไถแปลง พื้นที่ ๑ ไร่ ไถแปลง ๒ ครั้ง (ไถกลับหน้าดินและกำจัดวัชพืช) แบบจ้างเหมา เป็นเงิน ๑,๐๐๐.-บาท
๒. ค่าปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ จำนวน ๕๐ กก./ไร่ (๑ กระสอบ) เป็นเงิน ๑,๐๐๐.-บาท
๓. เมล็ดพันธุ์ ให้รับการสนับสนุนจาก สทพ.นทพ.

วิธีการ

๑. การปลูกหญ้าที่ทำได้ ๒ วิธี คือ การปลูกด้วยเมล็ดและการปลูกด้วยหน่อพันธุ์ แต่วิธีที่นิยมปลูกมากที่สุด คือ การปลูกด้วยเมล็ด ใช้อัตราส่วนเมล็ดพันธุ์หญ้า ๒ กก./ไร่ โดยหยอดเมล็ดเป็นแถวให้มีระยะห่างระหว่างแถวประมาณ ๓๐-๕๐ ซม.
๒. การใส่ปุ๋ย ก่อนทำการปลูกให้รองพื้นปลูกด้วยปุ๋ยอินทรีย์หรือใช้ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๖-๑๖-๑๖ อัตราส่วน ๕๐-๑๐๐ กก./ไร่ และหลังจากการตัดหญ้าทุกครั้งให้ใส่ปุ๋ยยูเรียสูตร ๔๖-๐-๐ อัตราส่วน ๑๐-๒๐ กก./ไร่
๓. การกำจัดวัชพืชควรทำหลังปลูกประมาณ ๓-๔ สัปดาห์ และควรทำในช่วงต้นฤดูฝน จากนั้นก็ให้สังเกตว่ามีวัชพืชขึ้นหนาหรือไม่ ถ้ามีวัชพืชขึ้นหนาให้ทำการกำจัดได้ทันที
๔. การเก็บเกี่ยวผลผลิต ควรตัดเมื่อมีอายุได้ ๖๐-๗๕ วันหลังปลูก โดยตัดให้สูงจากพื้นดินประมาณ ๑๐-๑๕ ซม. หากต้องการใช้เป็นแปลงหญ้าทะเล็ม ควรปล่อยสัตว์ลงแปลงเมื่อต้นหญ้าที่มีอายุประมาณ ๗๐-๙๐ วัน หลังจากนั้นปล่อยให้สัตว์เข้ามาทะเล็มหมุนเวียนทุก ๓๐-๔๕ วัน

การส่งเสริมการเลี้ยงแพะ

ความสำคัญ

แพะเป็นสัตว์เลี้ยงง่าย ไม่ยุ่งยาก ใช้พื้นที่น้อย ให้ผลตอบแทนเร็ว ต้นทุนในการเลี้ยงต่ำเนื่องจากแพะสามารถใช้พืชอาหารหยาบและวัตถุดิบเหลือใช้ทางการเกษตรเป็นอาหารได้ ปัจจุบันตลาดเนื้อแพะขยายตัว ความต้องการในการบริโภคเนื้อแพะมีมากขึ้น แต่ผู้เลี้ยงแพะเพื่อจำหน่ายเนื้อยังมีอยู่น้อยมาก

เงื่อนไขความสำเร็จ

๑. เกษตรกรต้องมีความพร้อมด้านพื้นที่และแรงงานที่ใช้เลี้ยง
๒. ต้องมีตลาดจำหน่ายแพะเนื้อในชุมชน หรือพื้นที่ใกล้เคียงที่ชัดเจน
๓. ต้องมีแหล่งพืชอาหารสัตว์หรือวัตถุดิบเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่หรือบริเวณใกล้เคียงอย่างเพียงพอ
๔. ต้องมีแหล่งในการจัดหาพันธุ์แพะที่ดี ควรมีการรวมกลุ่มผลิตในชุมชน

กระบวนการผลิต

๑. พันธุ์สัตว์ นิยมใช้แพะลูกผสมพันธุ์พื้นเมืองที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ลูกผสมแองโกลนูเบียน ลูกผสมบอร์ หรือใช้พันธุ์พื้นเมืองที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสภาพอากาศ เป็นต้น

๒. โรงเรือนและอุปกรณ์

- โรงเรือนที่ใช้ในการเลี้ยงแพะจะต้องสามารถป้องกันแดด ฝนและน้ำท่วมขังได้ดี
- ภายในเรือนควรมีอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการเลี้ยง ได้แก่ รางน้ำ รางอาหาร อย่างเพียงพอ
- มีบริเวณสำหรับปล่อยให้แพะออกกำลังกายและหากินอาหารตามธรรมชาติ

๓. อาหารและการให้อาหารสัตว์

- การปล่อยในแปลงหญ้าตามธรรมชาติ ในสวนมะพร้าว สวนยาง หรือสวนปาล์ม (ถ้ามีสภาพเหมาะสม ไม่จำเป็นต้องใช้อาหารข้นเสริม)

- หากต้องใช้อาหารข้นเสริม อัตราที่ใช้ ๐.๕-๑ กก./ตัว/วัน
- ให้อาหารข้นเสริมก่อนการจำหน่ายประมาณ ๑-๒ เดือน

๔. การจัดการและการเลี้ยงดู

- ควรจัดการแพะเมื่ออายุ ๓ เดือนขึ้นไป
- เน้นการเลี้ยงด้วยอาหารหญ้าเป็นหลัก และเสริมอาหารข้นในฤดูแล้ง
- ชั่งคอกตอนเช้า และในช่วงบ่ายปล่อยเลี้ยงในแปลงพืชอาหารสัตว์ ประมาณ ๒-๓ ชั่วโมง
- ฉีดวัคซีนและยาถ่ายพยาธิตามโปรแกรมกำหนดไว้

รายการสนับสนุน (แบบขยายพันธุ์)

๑. แพะพ่อพันธุ์บอร์ อายุ ๘ เดือน จำนวน ๑ ตัว ราคา ๑๒,๐๐๐.-บาท/ตัว และแพะแม่พันธุ์พื้นเมือง จำนวน ๑๐ ตัว ราคา ๔,๐๐๐ บาท/ตัว

๒. ยาและเวชภัณฑ์ ราคา ๓๐๐.-บาท/ตัว ประกอบด้วย

๒.๑ ฉีดยาบำรุง (คาโตซาล และ AD_๓E) จำนวน ๒ ครั้ง ห่างกัน ๑ เดือน โดยครั้งแรกก่อนส่งมอบ และครั้งที่ ๒ หลังการส่งมอบ ๑ เดือน

๒.๒ ให้อาถ่ายพยาธิ (แบบกรอก : Albendazole และ แบบฉีด : Ivermectin) จำนวน ๒ ครั้ง ห่างกัน ๑ เดือน โดยครั้งแรกก่อนส่งมอบ และครั้งที่ ๒ หลังการส่งมอบ ๑ เดือน

๒.๓ ฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย จำนวน ๑ ครั้ง และตรวจโรคแท้งติดต่อ ก่อนการส่งมอบ

๒.๔ แร่ธาตุก้อน น้ำหนัก ๒ กก. ตัวละ ๒ ก้อน

๓. โรงเรือนเลี้ยงแพะ ขนาด ๔ x ๓ ม. สูง ๑.๕ ม. ตามแบบ กกช.บก.นทพ. (กรณีกลุ่มไม่มีโรงเรือนเดิมที่สามารถเลี้ยงแพะ)

๔. แปลงพืชอาหารสัตว์ (กรณีกลุ่มมีพื้นที่เหมาะสมกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง ๑ จำนวน ๑ ไร่) ราคา ๘,๙๐๐.-บาท

รายการสนับสนุน (แบบขยายขุน)

๑. แพะพันธุ์ลูกผสม หรือพันธุ์พื้นเมือง อายุ ๓ เดือน น้ำหนักไม่น้อยกว่า ๒๐ กก. จำนวน ๒๕ ตัว ราคา ๓,๐๐๐.-บาท/ตัว

๒. ยาและเวชภัณฑ์ ราคา ๓๐๐.-บาท/ตัว ประกอบด้วย

๒.๑ ฉีดยาบำรุง (คาโตซาล และ AD_๓E) จำนวน ๒ ครั้ง ห่างกัน ๑ เดือน โดยครั้งแรกก่อนส่งมอบ และครั้งที่ ๒ หลังการส่งมอบ ๑ เดือน

๒.๒ ให้ยาถ่ายพยาธิ (แบบกรอก : Albendazole และ แบบฉีด : Ivermectin) จำนวน ๒ ครั้ง ห่างกัน ๑ เดือน โดยครั้งแรกก่อนส่งมอบ และครั้งที่ ๒ หลังการส่งมอบ ๑ เดือน

๒.๓ ฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย จำนวน ๑ ครั้ง และตรวจโรคแท้งติดต่อ ก่อนการส่งมอบ

๒.๔ แร่ธาตุก้อน น้ำหนัก ๒ กก. ตัวละ ๒ ก้อน

๓. โรงเรือนเลี้ยงแพะ ขนาด ๔ x ๓ ม. สูง ๑.๕ ม. ตามแบบ กกช.บก.นทพ. (กรณีกลุ่มไม่มีโรงเรือนเดิมที่สามารถเลี้ยงแพะ)

๔. แปลงพืชอาหารสัตว์ (กรณีกลุ่มมีพื้นที่เหมาะสมกับการปลูกหญ้าเนเปียร์ปากช่อง ๑ จำนวน ๑ ไร่)
ราคา ๘,๙๐๐.-บาท

ตัวอย่างโครงการส่งเสริมอาชีพให้กับราษฎร แบบรายครัวเรือน

การส่งเสริมอาชีพธุรกิจกาแฟ

ความสำคัญ

เครื่องดื่มของคนไทยมีหลากหลายชนิดล้วนแต่มีคุณค่าและประโยชน์ทำได้ง่าย สามารถหาซื้อวัตถุดิบที่นำมาประกอบได้อย่างสะดวกสบาย ตามตลาดนัดและตลาดสด อีกทั้งคนไทยก็นิยมบริโภคทั่วทุกภาคของประเทศไทย

เงื่อนไขความสำเร็จ

๑. ต้องเป็นแหล่งชุมชนพอประมาณ
๒. สามารถหาวัตถุดิบง่าย
๓. สถานที่เปิดร้านต้องสะอาดและถูกสุขลักษณะ

การดำเนินการ เปิดร้านตามหมู่บ้าน แหล่งชุมชน หรือขายตามงานเทศกาลต่าง ๆ

ผนวก ก รายละเอียดวัสดุอุปกรณ์

๑. เครื่องชง	๑	เครื่อง
๒. เครื่องบด	๑	เครื่อง
๓. ที่เคาะกากกาแฟ	๑	เครื่อง
๔. ถ้วยตวง	๖	อัน
๕. ซ้อนสำหรับคนกาแฟอย่างสั้น	๑	โหล
๖. ที่ตีฟองนม	๑	อัน
๗. เครื่องปั่น	๑	เครื่อง

ผนวก ข รายละเอียดวัตถุดิบ

๑. เมล็ดกาแฟ	๒	กก.
๒. นมข้นหวาน	๒	กก.
๓. นมข้นจืด	๖	กระป๋อง
๔. ชาเขียว ชาดำ	๖	ถุง
๕. ผงโกโก้	๒	ถุง
๖. โอวัลติน	๒	ถุง
๗. น้ำเชื่อมกลิ่นผลไม้	๓	ขวด
๘. แก้ว	๕	แถว
๙. หลอด	๒	ห่อ
๑๐. โซดา	๑	โหล

การส่งเสริมอาชีพทอดปาห่องโก๋

ความสำคัญ

ปาห่องโก๋ของคนไทยมีหลากหลายชนิด สามารถหาซื้อวัตถุดิบที่นำมาประกอบได้อย่างสะดวกสบาย ตามตลาดนัดและตลาดสด อีกทั้งคนไทยก็นิยมบริโภคทั่วทุกภาคของประเทศไทย

เงื่อนไขความสำเร็จ

๑. ต้องเป็นแหล่งชุมชนพอประมาณ
๒. สามารถหาวัตถุดิบง่าย
๓. สถานที่ผลิตต้องสะอาดและถูกสุขลักษณะ

การดำเนินการ เปิดร้านตามหมู่บ้าน แหล่งชุมชน หรือขายตามงานเทศกาลต่าง ๆ

ผนวก ก รายละเอียดอุปกรณ์ทำปาห่องโก๋

๑. กะละมังสแตนเลสขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๐ นิ้ว	๑	ใบ
๒. กะละมังสแตนเลสขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑๕ นิ้ว	๑	ใบ
๓. กระทะทอดปาห่องโก๋ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๔ นิ้ว	๑	ใบ
๔. โต้ะบุโฟมไม้ก้ำ ขนาด ๖๐ x ๑๕๐ ซม.	๑	ตัว
๕. ถังแก๊สพร้อมหัวเตา ชุดใหญ่	๑	ชุด
๖. ถาดสแตนเลส ขนาด ๑๒ x ๒๐ นิ้ว	๑	ใบ
๗. ตะแกรงตักปาห่องโก๋	๑	อัน
๘. ที่ตัดแป้ง	๑	อัน
๙. ตะเกียบยาว	๑	คู่

ผนวก ข รายละเอียดวัสดุทำปาห่องโก๋

๑. แป้งสาลี	๕	กก.
๒. น้ำตาลทราย	๑	กก.
๓. เกลือป่น	๑	ถุง
๔. โซดา	๑/๒	กก.
๕. แอมโมเนียผง	๑/๒	กก.
๖. ผงฟู	๕	ซอง
๗. ไข่ไก่	๕	ฟอง
๘. น้ำมันพืช	๕	กก.
๙. กระดาษซับน้ำมัน	๑	ห่อ

การส่งเสริมอาชีพร้านค้าตัดผม

ความสำคัญ

อาชีพช่างตัดผมเป็นอาชีพที่ไม่ยุ่งยาก การลงทุนไม่สูงมาก สามารถลดรายจ่ายของครอบครัวและประกอบเป็นอาชีพหลักเพื่อทำรายได้ให้แก่ตนเองเป็นอย่างดี

เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ

๑. เป็นผู้ที่มีใจรัก

๒. เป็นผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมความรู้พื้นฐานและมีใบรับรองความรู้สาขาวิชาช่างตัดผมจาก กศน. อำเภอ/จังหวัด หรือสารพัดช่างจังหวัด หรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดหรือสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค หรือหลักสูตรในหน่วยราชการ หรือโรงเรียนเสริมสวยในพื้นที่

๓. เป็นผู้ผ่านการคัดเลือกจากชุมชน

การดำเนินการ จัดตั้งร้านค้าตัดผม บริการให้แก่ประชาชนในพื้นที่เป้าหมายของ นพค.นทพ.

ผนวก ก รายการค่าเครื่องมือช่างตัดผม

๑. ปัดตาเลียนไฟฟ้า	๒	ตัว
๒. กรรไกรตัดผม	๑	ด้าม
๓. กรรไกรซอยผม	๑	ด้าม
๔. แก้อัดตัดผม	๑	ตัว
๕. กระจกส่องหน้า ขนาด ๙๐ x ๑๒๐ นิ้ว	๑	บาน
๖. เสื่อช่างตัดผม (ตรา นทพ.)	๒	ตัว
๗. หวีใหญ่	๖	อัน
๘. หวีเล็ก	๖	อัน
๙. หวีซอย	๖	อัน
๑๐. แปรงขนอ่อน	๒	อัน
๑๑. แปรงแข็ง	๒	อัน
๑๒. ผ้าคลุมตัดผม	๒	ผืน
๑๓. ผ้าขนหนูเล็กขนาดเล็ก	๒	โหล
๑๔. กระจุกแป้งพร้อมพู่	๒	ใบ
๑๕. กล่องสบู่พร้อมพู่	๒	ใบ
๑๖. มีดโกนพร้อมใบมีด	๒	ด้าม

ผนวก ข รายการค่าวัสดุอุปกรณ์ในการลงทุนของช่างตัดผม

๑. ใบมีดโกน	๑๐	โหล
๒. แป้ง	๑	โหล
๓. สบู่	๑	โหล

หมายเหตุ รายการเครื่องมือช่างตาม ผนวก ก ลำดับที่ ๑ - ๕ จัดเป็นเครื่องมือให้ยืม โดยการทำ

ข้อตกลงระหว่างนพค.ที่รับผิดชอบกับบุคคลที่ดำเนินการ

ตัวชี้วัด กำหนดผลเชิงปริมาณสามารถเก็บข้อมูลได้สม่ำเสมอ จากการทำบัญชีครัวเรือนของบุคคลที่ดำเนินการ

ผลผลิต ตัดผมได้ประมาณ ๑๐ หัวต่อวัน (ผู้ใหญ่ ๖ หัวเด็ก ๔ หัว)

การส่งเสริมการทำน้ำเต้าหู้

ความสำคัญ

น้ำเต้าหู้เป็นเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพมีประโยชน์มาก เหมาะสำหรับผู้บริโภคทุกเพศทุกวัย รับประทานได้ทั้งเช้าและเย็น เป็นธุรกิจที่ทำงานและลงทุนไม่มากนัก ได้กำไรพอสมควร และใช้ระยะเวลาในการ

ขายไม่มาก สามารถจำหน่ายได้ทั้งช่วงเช้าและช่วงเย็น ถือเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้เป็นอย่างดี

เงื่อนไขความสำเร็จ

๑. ต้องเป็นแหล่งชุมชนพอประมาณ
๒. สามารถหาวัตถุดิบง่าย
๓. สถานที่ผลิตต้องสะอาดและถูกสุขลักษณะ

วิธีการ เปิดร้านหรือรถเข็นจำหน่าย ณ บริเวณหมู่บ้าน แหล่งชุมชนตลาด หรือ บริเวณใกล้ร้านสะดวกซื้อ

ผนวก ก รายละเอียดวัสดุอุปกรณ์

๑. เครื่องปั่นน้ำเต้าหู้	๑	เครื่อง
๒. หม้ออลูมิเนียมสำหรับต้มขนาดใหญ่	๑	ใบ
๓. หม้อสแตนเลสสำหรับอุ่นขาย	๑	ใบ
๔. ทัพพีสแตนเลส	๑	อัน
๕. กรวยสแตนเลส	๑	อัน
๖. ภาชนะสำหรับใส่เครื่อง	๔	เครื่อง

ผนวก ข รายละเอียดวัตถุดิบ

๑. ถั่วลิสง	๑๐	กิโลกรัม
๒. น้ำตาลทราย	๕	กิโลกรัม
๓. เกลือ	๕	กิโลกรัม
๔. เม็ดแมงลัก	๑	กิโลกรัม
๕. รุ้น	๒	กิโลกรัม
๖. ถั่วเขียวซีก	๒	กิโลกรัม
๗. ถุงพลาสติก (ถุงร้อน) ขนาด ๕ x ๘ นิ้ว	๒	แพ็ค
๘. ฟักเชื่อม	๑	กิโลกรัม
๙. ยางรัดของ (ถุง)	๑/๒	กิโลกรัม

การส่งเสริมอาชีพร้านค้าซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้า

ความสำคัญ

อาชีพช่างซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้าเป็นอาชีพที่ไม่ยุ่งยาก การลงทุนไม่สูงมาก สามารถลดรายจ่ายของครอบครัว และประกอบเป็นอาชีพหลักหารายได้ให้แก่ตนเองเป็นอย่างดี

เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ

๑. เป็นผู้มีความรัก

๒. เป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับ ปวช./ปวส. สาขาช่างไฟฟ้า หรือเป็นผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมความรู้พื้นฐาน และมีใบรับรองความรู้สาขาวิชาช่างไฟฟ้าจาก กศน. อำเภอ/จังหวัด หรือสารพัดช่างจังหวัด หรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดหรือสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค หรือหลักสูตรในหน่วยราชการ หรือโรงเรียนเอกชน

๓. เป็นผู้ผ่านการคัดเลือกจากชุมชน

การดำเนินการ จัดตั้งร้านซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้า หรือการบริการเคลื่อนที่ให้แก่ประชาชนในพื้นที่เป้าหมายของ นพค.นทพ.

ผนวก ก รายการค่าเครื่องมือช่างซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้า

๑. มัดติมิเตอร์	๑	ตัว
๒. ไส้ควงปากแบน ขนาด ๘ นิ้ว	๑	ตัว
๓. ไส้ควงปากแฉก ขนาด ๘ นิ้ว	๑	ตัว
๔. ไส้ควงทลสไฟ	๑	ตัว
๕. คีมรวม ขนาด ๘ นิ้ว	๑	ตัว
๖. คีมปากจิ้งจก ขนาด ๖ นิ้ว	๑	ตัว
๗. ประแจรวม เบอร์ ๘	๑	ตัว
๘. ประแจรวม เบอร์ ๑๐	๑	ตัว
๙. ประแจรวม เบอร์ ๑๒	๑	ตัว
๑๐. หัวแรงตัดกรี	๑	ตัว
๑๑. ค้อนเดินสาย ขนาด ๒๕๐ กรัม	๑	ตัว
๑๒. มีดคัทเตอร์ ขนาด ๑ นิ้ว	๑	ตัว
๑๓. ตะไบแบน ขนาด ๖ นิ้ว	๑	ตัว

ผนวก ข รายการค่าวัสดุอุปกรณ์ในการลงทุนของช่างซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้า

๑. สวิตช์ปรับความเร็วพัดลมแบบกด	๕	ตัว
๒. เพลารอเตอร์พัดลมตั้งโต๊ะ	๒	อัน
๓. บุชรองเพลารอเตอร์พัดลม	๑๐	ตัว
๔. บุชรองเพลาลาสติกพัดลม	๑๐	ตัว
๕. แหวนรองบุชพัดลม	๑๐	ตัว
๖. ตัวกดสายพัดลม	๑๐	ตัว
๗. ตะกั่วบัดกรี	๑	ม้วน
๘. ชุดคอล์ยพัดลม	๕	อัน
๙. คอนเดนเซอร์	๕	ตัว
๑๐. ชุดควบคุมความร้อนเตารีดไฟฟ้า	๒	ชุด
๑๑. ลูกบิดควบคุมความร้อนเตารีดไฟฟ้า	๒	ตัว
๑๒. แผ่นความร้อนเตารีดไฟฟ้า	๒	แผ่น
๑๓. แผ่นกันความร้อนเตารีดไฟฟ้า	๒	แผ่น
๑๔. หลอดตาแมวเตารีดไฟฟ้า	๒	หลอด
๑๕. น้ำมันหล่อลื่นชนิดสเปรย์	๑	กระป๋อง
๑๖. น้ำมันจักร	๑	ขวด
๑๗. จาระบี	๑	กระป๋อง
๑๘. ชุดควบคุมความร้อนหม้อหุงข้าวไฟฟ้า	๒	ชุด
๑๙. แผ่นความร้อนหม้อหุงข้าวไฟฟ้า	๒	แผ่น
๒๐. หลอดตาแมวหม้อหุงข้าวไฟฟ้า	๒	หลอด
๒๑. เทอร์โมสแตทกระดิกไฟฟ้า	๒	ตัว
๒๒. หลอดตาแมวกระดิกไฟฟ้า	๒	หลอด
๒๓. ซีลยางกระดิกไฟฟ้า	๒	อัน
๒๔. แผ่นความร้อนกระดิกไฟฟ้า	๒	แผ่น
๒๕. ลูกยางกดกระดิกไฟฟ้า	๒	อัน
๒๖. สายไฟหม้อหุงข้าว	๕	เส้น
๒๗. สายไฟกระดิกน้ำไฟฟ้า	๕	เส้น

ตัวอย่างแผนงาน/โครงการ งานเกษตรผสมผสานตามแนวทางพระราชทานเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมส่งเสริมด้านพืช การส่งเสริมการปลูกไม้ผล

เงื่อนไขความสำเร็จ

๑. กิ่งพันธุ์ไม้ผลที่นำไปปลูกควรเป็นพันธุ์ที่ประชาชนทั่วไปนิยมบริโภค และเป็นความต้องการของเกษตรกร มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ มีทั้งพันธุ์ไม้ผลที่มีทรงพุ่มขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ซึ่งจะต้องดูพันธุ์ไม้ผลที่เกษตรกรปลูกอยู่เดิมด้วย
๒. แปลงปลูกไม้ผลควรมีการเตรียมหลุมปลูกให้มีขนาดใหญ่เหมาะสมแก่การเจริญเติบโตของกิ่งพันธุ์
๓. แปลงปลูกต้องอยู่ใกล้แหล่งน้ำ หรือผู้อาศัยเพื่อสะดวกในการปฏิบัติบำรุงรักษา
๔. ใกล้เส้นทางคมนาคมเพื่อสะดวกในการขนส่งผลผลิต
๕. รายได้จากการขายผลผลิตที่เหลือจากการบริโภค ควรจัดหาปุ๋ยมาบำรุงต้นไม้ผล

วิธีการ

๑. กิ่งพันธุ์ควรมีความสูงจากโคนต้น ตั้งแต่ ๗๕ ซม. ขึ้นไป (ไม่ใช่กิ่งตอน) ขนาดรูปทรงของกิ่งพันธุ์สวยงาม พร้อมทั้งจะเจริญเติบโตต่อไป ควรปลูกทั้งไม้ผลที่อายุการเก็บเกี่ยวระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว พร้อมกัน
  - ไม้ผลระยะสั้น ระยะเวลาเก็บเกี่ยว ๑-๒ ปี เช่น กล้วย ชมพู่ น้อยหน่า เป็นต้น
  - ไม้ผลระยะกลาง ระยะเวลาเก็บเกี่ยว ๒-๔ ปี เช่น ชมพู่ เงาะ ส้มโอ มะพร้าว เป็นต้น
  - ไม้ผลระยะยาว ระยะเวลาเก็บเกี่ยว มากกว่า ๕ ปี เช่น ลองกอง มะขาม เป็นต้น
๒. ระยะห่างระหว่างต้น (ขึ้นอยู่กับขนาดทรงพุ่ม สภาพพื้นที่ และความเหมาะสมของพืช)

ทรงพุ่มไม้ผล	ระยะปลูก (ม.)	จำนวนต้น/ไร่	ตัวอย่างชนิดไม้ผล
ไม้ผลขนาดเล็ก	๒.๕ x ๓	๒๐๐ ต้น	สับปะรด ทับทิม มะละกอ กล้วย
	๓ x ๓	๑๗๐ ต้น	
	๔ x ๓	๑๓๐ ต้น	
	๔ x ๔	๑๐๐ ต้น	
ไม้ผลขนาดกลาง	๖x๖	๔๕ ต้น	ส้ม น้อยหน่า ลางสาด ลองกอง ชมพู่
	๘x๘	๒๕ ต้น	
ไม้ผลขนาดใหญ่	๘ ม. ขึ้นไป	น้อยกว่า ๒๕ ต้น	มะม่วง เงาะ ลิ้นจี่ ลำไย ทุเรียน

๓. ขนาดหลุมปลูก ๑ x ๑ x ๑ เมตร ในการขุดหลุมเตรียมปลูกควรแยกดินชั้นบนและชั้นล่างออกจากกัน
๔. การใส่ปุ๋ยรองกันหลุม สำหรับพื้นที่ที่มีปลวกให้ใส่ คาโบฟูราน ๑๐-๑๕ กรัม คลุกเคล้ากับวัสดุรองกันหลุม เช่น ฟางข้าว กาบมะพร้าว เปลือกถั่ว เศษหญ้าหรือใบไม้แห้งรองกันหลุมลึกประมาณ ๓๐ ซม. หรือปุ๋ยอินทรีย์ประมาณ ๑ กก. และใส่ปุ๋ยหินฟอสเฟตเพื่อเร่งการเจริญเติบโต หลุมละ ๓๐๐-๕๐๐ กรัม ช่วยให้รากแตกแขนงได้เร็ว ใส่ลงไปหลุม หลังจากนั้นกลบดินโดยใช้ดินชั้นบน จากนั้นให้นำดินชั้นล่าง (ระดับความลึก

๒๕-๕๐ ซม.) ซึ่งกองแยกเอาไว้มาผสมกับปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ จำนวน ๐.๒๐ กก. และปุ๋ยอินทรีย์ ๑๐ กก. ใส่ลงไป

๕. ใช้ไม้รวกขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑-๒ ซม. ปักกลางหลุม สำหรับยึดลำต้นของไม้ผลยืนต้นไม่ให้ลมพัดโยกคลอน เมื่อเตรียมหลุมเรียบร้อยแล้วยังไม่ควรปลูกไม้ผลในทันที เพราะปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมียังผสมกันไม่ดีพอ ให้รดน้ำที่หลุมพอชุ่มทุกวันรวมกับการพรวนดิน

๖. หลังการเตรียมหลุม ๒ สัปดาห์ จึงเริ่มทำการปลูกต้นไม้ โดยขุดหลุมให้ลึก ๑๐-๑๕ ซม. และนำไม้ผลลงปลูกกลางหลุม กลบดินให้แน่นพอควร รดน้ำพอชุ่มและผูกต้นไม้ผลกับราวที่ปักเอาไว้ จากนั้นจึงรดน้ำให้ชุ่มอีกครั้ง

๗. ควบคุมโคนต้นไม้ผลหลังการปลูกผ่านไปได้ ๓ เดือน ด้วยเศษหญ้าใบไม้ให้หนา ๕-๖ นิ้ว ก่อนที่ฝนจะทิ้งช่วงวิธีการนี้จะช่วยให้ไม้ผลที่ปลูกเจริญเติบโตและแข็งแรง

๘. เพื่อป้องกันต้นไม้โคนล้ม เพื่อความเป็นระเบียบสวยงาม ควรทำคอกล้อมต้นไม้ขนาด กว้าง ๑ เมตร ยาว ๑ เมตร สูง ๑ เมตร

การสนับสนุนให้ราษฎรต่อราย

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)	หมายเหตุ
๑.	พันธุ์ไม้ผล ๑๐ ต้น ๆ ละ ๑๕๐ บาท	๑,๕๐๐.-	
๒.	ปุ๋ยคอก ๕ กระสอบ ๆ ละ ๒๐ กก. รวม ๑๐๐ กก. ๆ ละ ๕ บาท	๕๐๐.-	
๓.	ปุ๋ยเคมี สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ จำนวน ๒๐ กก. ๆ ละ ๓๐ บาท	๖๐๐.-	
๔.	โตโลไมท์ ๑ กระสอบ (๒๕ กก.)	๒๐๐.-	
	รวม	๒,๘๐๐.-	

การส่งเสริมการปลูกกล้วยน้ำว้า

ความสำคัญ

กล้วยถือว่าเป็นผลไม้พื้นเมืองของไทย นิยมรับประทานกันอย่างแพร่หลาย เป็นผลไม้ที่มีทุกฤดูกาลและปราศจากสารพิษ มีประโยชน์สารพัดอย่าง สามารถนำเอาทุกส่วนของพืชชนิดนี้มาทำประโยชน์ใช้สอยและรับประทาน ไม่ว่าจะเป็นใบ ดอก ก้านใบ ลำต้น ผล การปลูกกล้วยถือว่าเป็นไม้พี่เลี้ยง สร้างความชุ่มชื้นให้กับบริเวณที่ปลูกเป็นร่มเงาให้กับต้นไม้อื่น ๆ เช่น บริเวณขอบสระเก็บน้ำในไร่นา หรือพื้นที่ทำการเกษตรที่ปรับปรุงพื้นที่ทำการเกษตรใหม่

เงื่อนไขความสำเร็จ

๑. หน่อกล้วยที่ดี ควรเป็นหน่อใบดาบเป็นหน่อที่เกิดจากตาของเหง้า ใบเลี้ยงเล็กขนาดสูงประมาณ ๗๕ เซนติเมตรมีเหง้าขนาดใหญ่เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๒๕ เซนติเมตร ต้นพันธุ์จากแหล่งที่เชื่อถือได้ กรณีเป็นหน่อที่มีวางจำหน่าย ต้องพิจารณาความสดใหม่เหง้าใหญ่ไม่บอบช้ำอีกด้วย

๒. ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ดินร่วนซุย และดินเหนียวปนทราย ระบายน้ำได้ดี

๓. ฤดูที่เหมาะสมในการปลูกกล้วย คือ ฤดูฝนเริ่มลงมือปลูกต้นฤดู ภายใน ๑ เดือนหลังจากนั้น กล้วยจะมียอดอ่อนโผล่เมื่อได้รับน้ำฝนพื้นที่ที่มีฝนตกชุก

๔. แหล่งน้ำเป็นปัจจัยสำคัญของการปลูกกล้วยลำต้นที่อวบของกล้วยนั้นจะอ้วนน้ำไว้มาก เพราะกล้วยต้องการน้ำมาก

วิธีการ

๑. ขุดหลุมให้มีขนาดความ กว้าง ๕๐ เซนติเมตร ลึก ๕๐ เซนติเมตร นำดินที่ขุดได้กองตากไว้ ๕ - ๗ วัน ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักที่สลายตัวแล้ว คลุกเคล้าปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักกับดินชั้นบนที่ใส่ลงไป แล้วจึงเอาหน่อกล้วยที่เตรียมไว้ วางที่ตรงกลางหลุม เอาดินล่างกลบ รดน้ำ

๒. ถ้าปลูกบริเวณขอบสระควรปลูกขอบสระรอบนอกแถวเดียว เพื่อไม่ให้ร่มเงาของต้นกล้วยบังแสงแดดของไม้ชนิดอื่นที่ปลูกบริเวณขอบสระ

๓. เมื่อต้นกล้วยมีอายุได้ ๔ - ๖ เดือน จะเริ่มมีการแตกหน่อ ควรเอาหน่อออกบ้าง เพื่อมิให้หน่อแย่งอาหารจากต้นแม่ ควรเก็บหน่อไว้ ๑ - ๒ หน่อ

๔. การให้ปุ๋ย ในระยะแรกควรให้ปุ๋ยที่มีไนโตรเจนมากในช่วง ๒ เดือนแรก โดยให้ปุ๋ยยูเรียเดือนละครั้ง และเดือนที่ ๓ และ ๔ ให้ปุ๋ยสูตร ๑๕ - ๑๕ - ๑๕ ต้นละ ๑/๒ กิโลกรัม ส่วนในเดือนที่ ๕ และ ๖ ให้ใส่ปุ๋ยสูตร ๑๓ - ๑๓ - ๒๑ ต้นละ ๑/๒ กิโลกรัม

๕. กล้วยน้ำว่าจะเริ่มแทงปลีเมื่ออายุ ๘ เดือน ผลกล้วยจะแก่เมื่อมีอายุประมาณ ๙๐ วัน หรือพิจารณาจากเหลี่ยมมุมของผล ผลแก่จะมีลักษณะค่อนข้างกลม

การสนับสนุนให้ราษฎรต่อราย

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)	หมายเหตุ
๑.	หน่อกล้วยน้ำว่า ๓๐ หน่อ ๆ ละ ๒๐ บาท	๖๐๐.-	
๒.	ปุ๋ยคอก ๕ กระสอบ ๆ ละ ๒๐ กก. รวม ๑๐๐ กก. ๆ ละ ๕ บาท	๕๐๐.-	
๓.	โดโลไมท์ ๑ กระสอบ (๒๕ กก.)	๒๐๐.-	
	รวม	๑,๓๐๐.-	

การส่งเสริมการปลูกไม้ตง

ความสำคัญ

ไม้ตงเป็นพืชที่สามารถใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง ทั้งเพื่อการบริโภคและอุปโภค ผลผลิตยังไม่เพียงพอ กับความต้องการของตลาด และสามารถปลูกในพื้นที่ร่วมกับไม้ชนิดอื่นได้

เงื่อนไขความสำเร็จ

๑. กิ่งพันธุ์ไม้ตงที่นำไปปลูกควรเป็นพันธุ์ที่ผู้บริโภครู้จักไปนิยม
๒. แปลงปลูกไม้ตงควรมีการเตรียมหลุมปลูกให้มีขนาดใหญ่ เหมาะแก่การเจริญเติบโตของกิ่งพันธุ์ไม้ตง
๓. ต้องอยู่ใกล้แหล่งน้ำ หรือผู้อาศัยเพื่อสะดวกในการปฏิบัติบำรุงรักษา
๔. ใกล้เส้นทางคมนาคมเพื่อสะดวกในการขนส่งผลผลิต
๕. หากมีรายได้จากการขายผลผลิตที่เหลือจากการบริโภค ควรจัดหาปุ๋ยมาบำรุงต้นไม้

วิธีการ

๑. ต้องมีพื้นที่เหมาะในการปลูก ใช้พื้นที่อย่างน้อย ๑/๒ ไร่ โดยมีระยะปลูกขนาด ๔ x ๔ ม.
๒. ขนาดหลุมปลูก ๕๐ x ๕๐ x ๕๐ เซนติเมตร
๓. รอกันหลุมด้วยปุ๋ยอินทรีย์ ๒๐๐ กก. ปุ๋ยเคมี ๒๕ กก. สารปรับปรุงบำรุงดิน ได้แก่ ปูนขาว โดโลไมท์ ฯ

การสนับสนุนให้ราษฎรต่อราย

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)	หมายเหตุ
๑.	พันธุ์ไม้ตง ๕๐ ต้น ๆ ละ ๗๐ บาท	๓,๕๐๐.-	
๒.	ปุ๋ยคอก ๑๕ กระสอบ ๆ ละ ๒๐ กก. ๆ ละ ๕ บาท	๑,๕๐๐.-	
๓.	โดโลไมท์ ๑ กระสอบ (๒๕ กก.)	๒๐๐.-	
	รวม	๕,๒๐๐.-	ค่าใช้จ่ายต่อ ๑/๒ ไร่

การส่งเสริมการปลูกผักสวนครัว

เงื่อนไขความสำเร็จ

๑. เมล็ดพันธุ์ผักที่เลือกปลูกควรเป็นพันธุ์ที่ประชาชนทั่วไปนิยมบริโภคตามฤดูกาล
๒. แปลงปลูกผักควรมีการเตรียมแปลงให้มีขนาดเหมาะสมแก่การเจริญเติบโตของพันธุ์ผัก
๓. ต้องอยู่ใกล้แหล่งน้ำ หรือผู้อาศัยเพื่อสะดวกในการปฏิบัติบำรุงรักษา
๔. ใกล้เส้นทางคมนาคมเพื่อสะดวกในการขนส่งผลผลิต
๕. รายได้จากการขายผลผลิตที่เหลือจากการบริโภค ควรจัดหาปุ๋ยและเมล็ดพันธุ์ผักเพื่อใช้ในการผลิตต่อไป

วิธีการ

๑. การปลูกสามารถใช้เมล็ดพันธุ์ผัก กล้าพันธุ์ผัก หรือส่วนต่าง ๆ ของพืชตามชนิดพันธุ์ที่เลือก โดยเป็นเมล็ดพันธุ์ผักอายุสั้นและอายุปานกลาง และเมล็ดพันธุ์ผักหรือต้นพันธุ์ผักยืนต้น
๒. เลือกชนิดของพืชผักสวนครัวตามความเหมาะสมหรือความต้องการของราษฎรในพื้นที่ โดยมีการปลูกพืชตามอายุการเก็บเกี่ยว ได้แก่

ผักอายุสั้น (อายุสั้นกว่า ๒ เดือน) เช่น ผักชี ผักกาดหอม ผักกาดเขียว ผักบุ้ง คื่นช่าย กวางตุ้ง แตงกวา ข้าวโพดฝักอ่อน ปวยเล้ง

ผักอายุปานกลาง (อายุ ๒-๑๒ เดือน) เช่น กะหล่ำปลี ผักกาดขาวปลี บร็อคโคลี่ กะหล่ำดอก ถั่วฝักยาว ถั่วแขก หอมหัวใหญ่ มะเขือเทศ พริก แดงโม มะระ ฟักทอง ข้าวโพดหวาน มันเทศ

ผักยืนต้น (มากกว่า ๑ ปี) เช่น กุ้ยช่าย ผักหวาน มะเขือ ชะพลู โหระพา ถั่วพู ตะไคร้ แมงลัก กระชาย กระถิน ชะอม ชিং ข่า ขมิ้น หน่อไม้ฝรั่ง มะนาว มะกรูด ชะอม

การสนับสนุนให้ราษฎรต่อราย

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)	หมายเหตุ
๑.	เมล็ดพันธุ์ผัก (อายุสั้น อายุปานกลาง และผักอายุยาว)	๕๐๐.-	
๒.	ต้นพันธุ์ (ชะอม ๕๐ ต้น ๓๐๐ บาท, ต้นพันธุ์มะนาว ๔ ต้น ๆ ละ ๑๐๐ บาท เงิน ๔๐๐ บาท	๗๐๐.-	
๓.	ปุ๋ยยูเรีย ๒๐ กก. ๆ ละ ๒๕ บาท	๕๐๐.-	
๔.	ปุ๋ยคอก ๑๐๐ กก. ๆ ละ ๕ บาท	๕๐๐.-	
๖.	โดโลไมท์ ๑ กระสอบ (๒๕ กก.)	๒๐๐.-	
๗.	มุ้งไนลอนสีฟ้า กว้าง ๑.๕ ม. x ๓๐ หลา ๑ ม้วน	๖๐๐.-	
	รวม	๓,๐๐๐.-	

การส่งเสริมการเพาะเห็ด

เงื่อนไขความสำเร็จ

๑. ควรมีโรงเรือนเพาะเห็ดที่เหมาะสมกับชนิดของเห็ด เช่น เห็ดตระกูลนางฟ้า-นางรม โรงเรือนควรเก็บความชุ่มชื้นได้ดี ไม่ร้อนอบอ้าว ภายนอกโรงเรือนควรมีร่มเงา
๒. ใกล้แหล่งน้ำ เพื่อให้ความชื้นกับโรงเรือนเพาะเห็ดได้สม่ำเสมอ
๓. ใกล้แหล่งผลิตก้อนเชื้อเห็ด ง่ายในการขนส่งหากใกล้แหล่งราคาก่อนซื้อจะถูกกลง
๔. ต้องมีการเอาใจใส่อย่างต่อเนื่องทุกวัน เช่น การให้น้ำ และการเก็บดอก เป็นการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และสามารถนำของที่เหลือใช้ไปก่อให้เกิดประโยชน์
๕. รายได้จากการขายเห็ดควรเก็บรายได้ส่วนหนึ่งเป็นต้นทุนในการเพาะเห็ดในรุ่นต่อไป

วิธีการ

๑. เห็ดหนึ่งรุ่นให้ผลผลิตได้นาน ๒-๓ เดือน ปริมาณผลผลิต ๓๐๐-๔๐๐ กรัม/ถุง หลังจากนั้นในระยะ ๔-๖ เดือน ผลผลิตที่ได้รับจะน้อยลง
๒. การเลือกชนิดของเห็ดที่จะเพาะควรพิจารณาจากความต้องการของตลาดในพื้นที่ ที่ตั้ง ภูมิประเทศ ภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการเกิดดอกเห็ด รวมถึงราคาจำหน่าย สามารถเลือกเพาะเห็ดชนิดเดียวหรือมากกว่าหนึ่งชนิดพร้อมกันก็ได้

ผลตอบแทน

๑. เห็ดนางฟ้า-นางรม ๕๐๐ ก้อน ให้ผลผลิต ๓๐๐ กรัม/ก้อน/รอบ ได้ผลผลิตรวม ๑๗๐ กก. ๆ ละ ๗๐ บาท เป็นเงิน ๑๑,๙๐๐.- บาท
๒. นำมาเป็นอาหารในครัวเรือน แจกจ่ายให้กับญาติพี่น้อง หรือจำหน่ายสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน
๓. วัสดุที่เพาะเห็ดแล้วสามารถนำไปทำเป็นปุ๋ยอินทรีย์ได้
๔. โรงเรือนสามารถขยายกิจกรรมการเพาะเห็ดได้อย่างต่อเนื่อง ๒-๓ ปี โดยไม่ต้องลงทุนค่าโรงเรือน

การสนับสนุนให้ราษฎรต่อรายได้

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)	หมายเหตุ
๑.	ก้อนเชื้อเห็ดตระกูลนางฟ้า หรือ เห็ดบด-เห็ดลม ๕๐๐ ก้อน ๆ ละ ๑๐ บาท	๕,๐๐๐.-	
๒.	โรงเรือนเปิดดอกเห็ด ขนาด ๒x๓ ม.		กกช.๗ ประมาณการ
๓.	สายยาง ขนาด ๖ หลุม ยาว ๒๐ ม. ๆ ละ ๒๐ บาท	๔๐๐.-	
	รวมเป็นเงิน (๕,๔๐๐.- บาท)		

การส่งเสริมการเพาะเห็ดฟาง**เงื่อนไขความสำเร็จ**

๑. พื้นที่ที่ใช้เพาะเห็ดฟางจะต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่เคยเพาะเห็ดฟางมาก่อน หากเคยเป็นจะต้องมีการไถพรวนดินเพื่อฆ่าเชื้อราที่อยู่ในดิน และจะต้องไม่เป็นแหล่งที่มีปลวก
๒. ใกล้แหล่งวัสดุเพาะเห็ดฟาง เช่น ฟางข้าว เปลือกถั่วเขียว ทลายปาล์ม กากมันสำปะหลัง
๓. ใกล้แหล่งน้ำ เพื่อให้ความชื้นกับกองเห็ดฟาง
๔. ใกล้แหล่งผลิตเชื้อเห็ดฟาง
๕. รายได้จากการขายเห็ดควรเก็บรายได้ส่วนหนึ่งเป็นต้นทุนในการเพาะเห็ดในรุ่นต่อไป

วิธีการ

๑. การเพาะเห็ดฟางเป็นการเพาะเห็ดที่ใช้เวลาสั้นก็ให้ผลผลิต วิธีการค่อนข้างละเอียดอ่อน เอาใจใส่ดูแล สังเกต และที่สำคัญต้องรักษาความสะอาดเป็นอย่างมาก และการเพาะเห็ดฟางเป็นการเพาะที่ไม่สามารถเพาะอยู่กับที่ได้ ต้องเปลี่ยนพื้นที่การเพาะทุกครั้ง ดังนั้นผู้ที่ทำการเพาะต้องมีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ ในวิธีการเพาะเห็ดฟางเป็นอย่างดี
๒. ต้องมีวัสดุดีบในพื้นที่ เช่น ฟาง มากพอสมควร
๓. พลาสติกคลุมกองเห็ดสีขาว หรือสีดำก็ได้ ขนาดกว้าง ๑.๘๐ เมตร ยาว ๓๐ เมตร ๑ ม้วน ใช้ได้ ๓ ครั้ง (ควรใช้อย่างระมัดระวังจะได้หลายครั้งเป็นการประหยัดต้นทุนในการเพาะเห็ดฟาง)
๔. การเตรียมเชื้อเห็ดจะต้องผสมแป้งข้าวเจ้าหรือแป้งข้าวเหนียว ถ้ามีรำละเอียดผสมรำละเอียดด้วยเพื่อเป็นอาหารให้กับเชื้อเห็ด ก็ได้ ผสมให้เข้ากันกับเชื้อเห็ดฟางก่อนนำไปใช้
๕. การเพาะเห็ดจะให้ผลผลิตมากขึ้นผู้เพาะจะต้องมีอาหารเสริมธรรมชาติ เช่น มูลโค ผักตบชวา หรือ ต้นกล้วยตากแห้ง เป็นต้น

ผลตอบแทน

๑. ทำการเพาะเห็ดฟาง รุ่นละ ๔๐ กอง ใช้เวลาประมาณ ๘-๑๒ วัน ดังนั้น ๑ รุ่นจะได้เห็ดฟาง ประมาณ ๓๕ กก. ๆ ละ ๑๐๐ บาท จะมีรายได้ ๓,๕๐๐.- บาท/รุ่น เพาะทั้งหมด ๖ รุ่น เป็นเงิน ๒๑,๐๐๐.- บาท ใช้เวลาเพาะ ๓ เดือน

๒. มีเห็ดฟางบริโภคและลดรายจ่ายในครัวเรือน

๓. เมื่อไม่สามารถเก็บผลผลิตได้แล้วสามารถนำของเหลือใช้ไปก่อให้เกิดประโยชน์ เช่น ทำปุ๋ยอินทรีย์คลุมหน้าดินในการเพาะปลูก

การสนับสนุนให้ราษฎรต่อราย

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)	หมายเหตุ
๑.	ค่าเชื้อเห็ด ๖ รุ่น ๆ ละ ๑๐ ถุง ๆ ละ ๒๐ บาท เป็นเงิน ๒๐๐.- บาท/รุ่น	๑,๘๐๐.-	
๒.	พลาสติกคลุมกองเห็ด ๓ ม้วน ๆ ละ ๔๕๐.-บาท	๑,๓๕๐.-	
๓.	แป้งข้าวเจ้า จำนวน ๑ กก./รุ่น กก.ละ ๓๐ บาท รวม ๖ กก.	๑๘๐.-	
	รวม	๓,๓๓๐.-	

กิจกรรมส่งเสริมด้านดินและปุ๋ย

การส่งเสริมการทำปุ๋ยอินทรีย์แบบไม่กลับกอง

เงื่อนไขความสำเร็จ

๑. ใกล้แหล่งวัสดุในการทำปุ๋ย เช่น ใบไม้ ฟางข้าว วัสดุเหลือใช้จากการเกษตร
๒. ใกล้แหล่งน้ำ เพื่อให้ความชื้นกองปุ๋ยอินทรีย์
๓. ต้องมีเวลาในการรดน้ำกองปุ๋ยอินทรีย์

หมายเหตุ วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น ฟางข้าว เปลือกถั่ว ชังข้าวโพด ทลายปาล์ม กากถั่วเหลือง ชี้เลื่อย ใบกระฐิน ใบก้ามปู เป็นต้น

- การเลือกพื้นที่ที่ต้องการเข้าให้การส่งเสริมให้พิจารณาพื้นที่ของราษฎรที่มีความจำเป็นต้องเพิ่มอินทรีย์วัตถุ สามารถใช้วัตถุดิบที่มีในพื้นที่มาทำเป็นปุ๋ยอินทรีย์ได้ พื้นที่นั้นเคยมีการใช้ปุ๋ยเคมีในพื้นที่ในปริมาณมากมาก่อน หน่วยสามารถใช้การสำรวจควบคู่กับโปรแกรมคำแนะนำการจัดการดินและปุ๋ยรายแปลง สามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ของกรมพัฒนาที่ดิน หรือ ชุดตรวจสอบค่า N-P-K และ กรด-ด่าง ของดิน หรือ เก็บตัวอย่างดินเพื่อส่งวิเคราะห์ได้ที่สำนักงานพัฒนาที่ดินประจำจังหวัด

- เมื่อทำการส่งเสริมให้กับราษฎรได้ใช้แล้ว ควรมีการแนะนำ/ส่งเสริมให้ใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่ เพื่อใช้ในการผลิตต่อไปโดยมีอัตราการใช้ ๑-๒ ตัน/ไร่

วิธีการ ลักษณะกองเป็นแถวยาวรูปสามเหลี่ยมโดยไม่พลิกกลับกอง มีขั้นตอนวิธีทำ ดังนี้

๑. นำฟาง เศษข้าวโพด หรือวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่สามารถทำเป็นปุ๋ยได้ ๔ ส่วน วางบนพื้นให้มีความหนา ๑๐ เซนติเมตร วางฐานกว้าง ๒.๕ เมตร โรยทับด้วยขี้วัว ๑ ส่วน (สัดส่วน ๔:๑ หากเป็นใบไม้ใช้ ๓:๑) แล้วรดน้ำ หากต้องการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ๑ ตัน สามารถเพิ่มความยาวให้ได้ ๔ เมตร (กองปุ๋ยยาว ๔ เมตร จะใช้ขี้วัว ๓๐ กระสอบ)

๒. ขณะตวงเศษพืชในเชิงให้เหยียบให้แน่น แต่ตอนวางในกองรูปสามเหลี่ยม สูงรวม ๑.๕ เมตร ปกติจะมีจำนวน ๑๕-๒๐ ชั้น แต่ละชั้นหนาไม่เกิน ๑๐ เซนติเมตร (ทำเป็นชั้นบาง ๆ เพื่อให้จุลินทรีย์ในมูลสัตว์สามารถออกมาย่อยสลายเศษพืชได้ทั่วถึง) ห้ามเหยียบกอง

๓. รดน้ำวันละครั้งในปริมาณที่ไม่ทำให้น้ำไนโตรเจนจากมูลสัตว์ไหลนองออกมามาก และใช้ไม้หรือเหล็กเจาะกองปุ๋ยถึงพื้นดินทุก ๑๐ วัน ระยะห่างรู ๔๐ เซนติเมตร รอบกอง กรอกน้ำลงไปปริมาณที่ทำให้ภายในกองปุ๋ยชื้นพอดี ไม่มีน้ำไหลนองออกมามาก เสร็จแล้วปิดรู (เจาะรวม ๕ ครั้ง) ภายในเวลา ๒ เดือน กองปุ๋ยก็จะยุบเหลือ ๑ เมตร กระบวนการก็จะยุติโดยไม่ต้องพลิกกอง ทิ้งไว้แห้งเพื่อให้จุลินทรีย์ในกองปุ๋ยสงบตัวไม่ให้เป็นอันตรายต่อพืช เมื่อแห้งแล้วค่อยนำไปใช้หรือเก็บใส่กระสอบ เก็บได้นานหลายปี

(ข้อมูลกระบวนการผลิต : มหาวิทยาลัยแม่โจ้)

ผลตอบแทน

๑. ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อใช้ในการปรับปรุงบำรุงดิน มีธาตุอาหาร N-P- K ประมาณ ๓ - ๗ - ๑
๒. จะได้ปุ๋ยอินทรีย์ราคาถูก ประหยัดต้นทุนในการเพาะปลูก

การสนับสนุนให้ราษฎรต่อราย

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)	หมายเหตุ
๑.	วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ๑ ตัน	๑,๕๐๐ .-	
๒.	มูลสัตว์ ๓๖๐ กก.ๆ ละ ๕ บาท	๑,๘๐๐.-	
๓.	อุปกรณ์ (จอบ, บัวรดน้ำ)	๓๐๐.-	
	รวม	๓,๖๐๐.-	

การส่งเสริมการทำปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง**เงื่อนไขความสำเร็จ**

๑. ใกล้แหล่งวัตถุดิบในการทำปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง เช่น กากถั่วเหลือง กากซีอิ๊ว
๒. ใกล้แหล่งฟอสเฟตเพราะจะได้วัตถุดิบราคาถูก

หมายเหตุ - การเลือกพื้นที่ที่ต้องการเข้าให้การส่งเสริมให้พิจารณาพื้นที่ของราษฎรที่มีความจำเป็นต้องเพิ่มอินทรีย์วัตถุทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี สามารถผลิตได้ง่าย

- หน่วยสามารถใช้การสำรวจควบคู่กับโปรแกรมคำแนะนำการจัดการดินและปุ๋ยรายแปลง สามารถดาวนโหลดได้จากเว็บไซต์ของกรมพัฒนาที่ดิน หรือ ชุดตรวจสอบค่า N-P-K และ กรด-ต่างของดิน หรือ เก็บตัวอย่างดินเพื่อส่งวิเคราะห์ได้ที่ สำนักงานพัฒนาที่ดินประจำจังหวัด

- เมื่อทำการส่งเสริมให้กับราษฎรได้ใช้แล้ว ควรมีการแนะนำ/ส่งเสริมให้ใช้วัสดุเหลือใช้ในพื้นที่ เพื่อใช้ในการผลิตต่อไปโดยมีอัตราการใช้ ๒๐-๕๐ กิโลกรัม/ไร่

วิธีการ

๑. ผสมวัตถุดิบ เช่น กากถั่วเหลือง กากซีอิ๊ว ให้เข้ากัน
๒. นำสารเร่งซุเปอร์ พด.๑ จำนวน ๑ ซอง ใส่ลงสารเร่งซุเปอร์ พด.๒ ที่ขยายเชื้อแล้ว จำนวน ๒๖-๓๐ ลิตร คน ๑๐-๑๕ นาที เทลงในวัตถุดิบแล้วคลุกเคล้าให้ทั่ววัตถุดิบอย่างสม่ำเสมอ
๓. ตั้งกองปุ๋ยเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าให้มีความสูง ๓๐-๕๐ เซนติเมตร และใช้วัสดุคลุมเพื่อรักษาความชื้น
๔. กลับกองปุ๋ยทุก ๕ วัน
๕. ควบคุมความชื้นในระหว่างการหมักไว้ที่ ๓๐% ระหว่างการหมักจะสังเกตเห็นเชื้อจุลินทรีย์เจริญอยู่ในกองปุ๋ย และอุณหภูมิจะสูงขึ้น ๔๕-๕๕ องศาเซลเซียส หลังจากการหมักประมาณ ๓ วัน
๖. กองปุ๋ยไว้จนกระทั่งอุณหภูมิลดลงเท่ากับภายนอกกอง ใช้เวลาประมาณ ๙-๑๒ วัน
๗. ใส่สารเร่งซุเปอร์ พด.๓ และสารเร่งซุเปอร์ พด.๔ อย่างละ ๑ ซอง คลุกเคล้าให้ทั่วกองและหมักไว้เป็นเวลา ๓ วันจึงนำไปใช้

หมายเหตุ สามารถขอรับการสนับสนุน สารเร่งซุเปอร์ พด.๑, ๒, ๓ และ ๔ ได้จากสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด

ผลตอบแทน

- ปุ๋ยเพื่อใช้ในการปรับปรุงบำรุงดิน โดยปุ๋ยที่ได้จะมีคุณภาพสูงกว่าปุ๋ยอินทรีย์ธรรมดา มีธาตุอาหาร N-P-K ประมาณ ๓-๗-๑ จำนวน ๒๐๐ กก.ๆ ละ ๑๔.๕๐ บาท ถ้าซื้อปุ๋ยจากร้านขายราคา กก.ละ ๓๐ บาท

การสนับสนุนให้ราษฎรต่อราย

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)	หมายเหตุ
๑.	กากถั่วเหลือง ๘๐ กก.ๆ ละ ๒๕.- บาท	๒,๐๐๐ .-	
๒.	รำละเอียด ๒๐ กก.ๆ ละ ๑๕.- บาท	๓๐๐.-	
๓.	มูลสัตว์ ๒๐ กก.ๆ ละ ๕ .- บาท	๑๐๐.-	
๔.	หินฟอสเฟต ๘๐ กก.ๆ ละ ๖.- บาท	๔๘๐.-	
	รวม	๒,๘๘๐.-	

การส่งเสริมการทำปุ๋ยอินทรีย์เคมี

ส่วนผสม

๑. ปุ๋ยอินทรีย์หมัก	๔๐	กิโลกรัม
๒. แม่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐	๔๐	กิโลกรัม
๓. แม่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๘-๔๖-๐	๗๐	กิโลกรัม
๔. แม่ปุ๋ยเคมีสูตร ๐-๐-๖๐	๕๐	กิโลกรัม

หมายเหตุ เหมาะสำหรับใช้กับพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำมาก จึงจำเป็นต้องใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี

- การเลือกพื้นที่ที่ต้องการเข้าให้การส่งเสริมให้พิจารณาพื้นที่ของราษฎรที่มีความจำเป็นต้องเพิ่มอินทรีย์วัตถุทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี สามารถผลิตได้ง่าย

- หน่วยสามารถใช้การสำรวจควบคู่กับโปรแกรมคำแนะนำการจัดการดินและปุ๋ยรายแปลง สามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ของกรมพัฒนาที่ดิน หรือ ชุดตรวจสอบค่า N-P-K และ กรด-ด่างของดิน หรือ เก็บตัวอย่างดินเพื่อส่งวิเคราะห์ได้ที่ สำนักงานพัฒนาที่ดินประจำจังหวัด

- เมื่อทำการส่งเสริมให้กับราษฎรได้ใช้แล้ว ควรมีการแนะนำ/ส่งเสริมให้ใช้วัสดุเหลือใช้ในพื้นที่ เพื่อใช้ในการผลิตต่อไปโดยมีอัตราการใช้ ๒๐-๕๐ กิโลกรัม/ไร่

วิธีการ

๑. นำส่วนผสมทั้งหมดมาคลุกเคล้าให้เข้ากัน ใช้น้ำหมักชีวภาพผสมกับน้ำสะอาดรดกองปุ๋ยให้ชุ่มรักษาความชื้นของกองไว้ที่ ๕๐%

๒. คลุมกองปุ๋ยด้วยผ้าพลาสติกเพื่อรักษาความชื้น

๓. กลับกองปุ๋ย ณ วันที่ ๓, ๑๐, ๑๗ และ ๒๔

๔. นำปุ๋ยที่ได้มาตากแห้งแล้วบรรจุกระสอบ

ผลตอบแทน

- ได้ปุ๋ยที่มีค่าธาตุอาหาร N-P-K ประมาณ ๑๖-๑๖-๑๖ จำนวน ๒๐๐ กก. เฉลี่ยราคา ๒๒.๗๕ บาท/กก. แต่ถ้าซื้อปุ๋ยสูตรเสมอตามร้านค้าวัสดุการเกษตร ราคา ๓๐ บาท/กก.

การสนับสนุนให้ราษฎรต่อราย

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)	หมายเหตุ
๑.	ปุ๋ยอินทรีย์หมัก จำนวน ๔๐ กก.ๆ ละ ๕ บาท	๒๐๐.-	
๒.	แม่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ จำนวน ๔๐ กก.ๆ ละ ๒๕ บาท	๑,๐๐๐.-	
๓.	ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๘-๔๖-๐ จำนวน ๗๐ กก.ๆ ละ ๓๐ บาท	๒,๑๐๐.-	
๔.	ปุ๋ยเคมีสูตร ๐-๐-๖๐ จำนวน ๕๐ กก.ๆ ละ ๒๕ บาท	๑,๒๕๐.-	
	รวม	๔,๕๕๐.-	

กิจกรรมส่งเสริมด้านปศุสัตว์

การส่งเสริมการเลี้ยงสุกร

เงื่อนไขความสำเร็จ

๑. พันธุ์ที่จะนำมาเลี้ยงเพื่อขุน ควรเป็นพันธุ์ที่นิยมบริโภคเนื้อ สุกรมีการเจริญเติบโตดี เช่น สุกรสองสายพันธุ์ หรือสุกรสามสายพันธุ์ เป็นสุกรเพศเมีย หรือถ้าเป็นเพศผู้ควรตอนก่อน สุกรมีอายุ ๑.๕ – ๒ เดือน (น้ำหนักเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า ๑๕ – ๒๐ กก.)

๒. โรงเรือนควรมีขนาดพื้นที่เลี้ยงให้อยู่ได้อย่างสบาย สามารถคุ่มแดดและฝนได้เป็นอย่างดี มีโครงสร้างแข็งแรง อายุการใช้งานอย่างน้อย ๓-๕ ปี สามารถเลี้ยงสุกรได้หลายรุ่น และเป็นไปตามแบบที่ สทพ.ฯ กำหนด

๓. ต้องอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบอาหารสัตว์ราคาถูก หรือมีแหล่งวัตถุดิบเหลือใช้ทางการเกษตร หรือจากครัวเรือน หรือระบบไร่นาเพื่อใช้เป็นอาหารเลี้ยงสุกรอย่างเพียงพอ

๔. ต้องมีความชัดเจนเกี่ยวกับตลาดจำหน่ายสุกร ทั้งตลาดสุกรมีชีวิต และตลาดเนื้อสุกรชำแหละ

๕. ต้องนำรายได้จากการขายสุกรไปซื้อลูกสุกร และอาหารสุกรเพื่อมาเลี้ยงขุนในรอบต่อไป ให้ต่อเนื่อง

วิธีการ

๑. โรงเรือนเลี้ยงสุกรแบบเกษตรธรรมชาติ (หมูหลุม) หน่วยและเกษตรกรต้องร่วมมือกัน หากสามารถจัดหาวัสดุในท้องถิ่นได้ก็จะเป็นการลดค่าใช้จ่าย และสามารถก่อสร้างคอกได้ถูกต้องตามแบบที่กำหนด

๒. การให้อาหาร เนื่องจากเป็นการเลี้ยงแบบเกษตรธรรมชาติ ผู้เลี้ยงไม่ควรให้อาหารสำเร็จรูปเพียงอย่างเดียว ควรหาวิธีการลดต้นทุนค่าอาหารโดยใช้เศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น หยวกกล้วย เถามันเทศ เถาฟักทอง ผักตบชวา มะละกอดิบ เป็นต้น ซึ่งจะได้อาหารหมักที่มีคุณภาพ มีโปรตีน ๑๗.๘๗% การให้จะต้องนำไปผสมกับหอยเชอรี่ป่น ระยะเวลา ๒-๓ วัน หรือข้าวโพดป่น ให้สุกรกินแทนหรือลดอาหารสำเร็จรูปลงได้

การทำอาหารหมักเพื่อลดต้นทุน

ส่วนผสม

๑. หยวกกล้วย เถา มันเทศ เถา ฟักทอง ผักตบชวา มะละกอดิบ หญ้าเนเปียร์ปากช่อง อย่างไม่อย่างหนึ่งหรือรวมกัน จำนวน ๔๐ กก.

๒. กากน้ำตาล จำนวน ๒ กก.

๓. เกลือเม็ด หรือเกลือแกง จำนวน ๐.๕ กก.

วิธีการ

๑. หั่นวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเป็นชิ้น ยาว ๒ - ๓ ซม.

๒. ผสมส่วนผสมเข้าด้วยกันคลุกเคล้าให้เข้ากัน

๓. ใส่ลงในถังพลาสติก ขนาด ๖๐ - ๑๐๐ ลิตร ใช้มือกดลงให้แน่น

๔. ปิดปากถังด้วยพลาสติก สีสอะไรก็ได้ ใช้เชือกมัด และปิดฝาถังให้สนิท

๕. ทิ้งไว้ ๗ วัน นำมาผสมร่า ให้สุกรกินได้ เก็บได้ไม่เกิน ๗ วัน ควรใช้ให้หมดภายใน ๗ วัน

ที่มา : คุณบุญเพ็ง คำเลิศ ปรชาญ์เกษตรแห่งบ้านนาทุ่ง ต.สำโรงตาเจ็น อ.ชูนันธ์ จ.ศรีสะเกษ

ผลตอบแทน

๑. สุกรน้ำหนัก ๘๐-๑๐๐ กิโลกรัม/ตัว ราคา ๖๐ บาท/กก. ราคาจำหน่าย ๔,๘๐๐x๓ เท่ากับ ๑๔,๔๐๐.- บาท/รุ่น

๒. มูลสุกร ประมาณ ๑๐ กิโลกรัม/วัน แกลบมูลสุกรที่ใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงบำรุงดิน

๓. ๑ ปี สามารถเลี้ยงสุกรขุนได้ ๒ รุ่น คอกมีอายุการใช้งานไม่ต่ำกว่า ๓ ปี

การสนับสนุนให้ราษฎรต่อราย (แบบเกษตรกรธรรมดา)

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย(บาท)	หมายเหตุ
๑.	ค่าโรงเรือนและวัสดุอุปกรณ์จัดทำคอก		กข.ประมาณการ
๒.	สุกรเพศเมีย หรือเพศผู้ จำนวน ๓ ตัว/ราย ราคาตัวละ ๑,๘๐๐.- บาท	๕,๔๐๐.-	
๓.	แกลบรองพื้นคอก ๒๐ กระสอบ ๆ ๓๐ บาท	๖๐๐.-	
๔.	ที่ให้น้ำอัตโนมัติ ๑ ชุด ๆ ละ	๑๐๐.-	
๕.	ถังพลาสติกสีดำขนาด ๖๐ ลิตร ๑ ใบ	๔๐๐.-	
๖.	อาหารสุกร รวม ๑๓ กระสอบ (สุกรเล็ก ๓ กระสอบ, สุกรรุ่น ๕ กระสอบ และ สุกรขุน ๕ กระสอบ)	๗,๐๒๐.-	
๗.	ยาเวชภัณฑ์	๓๐๐.-	
	รวม		

การสนับสนุนให้ราษฎรต่อราย (แบบพื้นปูน)

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย(บาท)	หมายเหตุ
๑.	ค่าโรงเรือนและวัสดุอุปกรณ์จัดทำคอก		กข.ประมาณการ
๒.	สุกรเพศเมีย หรือเพศผู้ จำนวน ๓ ตัว/ราย ราคาตัวละ ๑,๘๐๐.- บาท	๕,๔๐๐.-	
๓.	ที่ให้น้ำอัตโนมัติ ๑ ชุด ๆ ละ	๑๐๐.-	
๔.	ถังพลาสติกสีดำขนาด ๖๐ ลิตร ๑ ใบ	๔๐๐.-	
๕.	อาหารสุกร รวม ๑๓ กระสอบ (สุกรเล็ก ๓ กระสอบ, สุกรรุ่น ๕ กระสอบ และ สุกรขุน ๕ กระสอบ)	๗,๐๒๐.-	
๖.	ยาเวชภัณฑ์	๓๐๐.-	
	รวม		

การส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

เงื่อนไขความสำเร็จ

๑. เลี้ยงเพื่อขยายพันธุ์ใช้พ่อพันธุ์ ๒ ตัว ต่อ แม่พันธุ์ ๑๐ ตัว เป็นไก่หนุ่มสาวพร้อมที่จะขยายพันธุ์
๒. พันธุ์ที่เลี้ยงเป็นสายพันธุ์พื้นเมืองของพื้นที่นั้น ๆ
๓. คอกไก่ต้องจัดทำตามแบบประมาณการของ สทพ.ฯ สามารถป้องกันศัตรู เช่น สุนัข งู หรือป้องกันขโมยได้ ราษฎรต้องทำการก่อสร้างเอง โดยหน่วยให้การสนับสนุนอุปกรณ์ หากเป็นไปได้ควรอยู่บริเวณนอกที่พักอาศัย ในคอกไก่ควรมีคอน รังไข่ รางน้ำ อาหาร มีวัสดุรองพื้นคอก
๔. นอกจากอาหารที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วย ควรมีอาหารเสริมตามธรรมชาติ เช่น ปลายก ไข่ไก่ กิน หรือปล่อยหาอาหารตามธรรมชาติได้ด้วย
๕. หน่วยควรให้คำแนะนำในการทำวัคซีนป้องกันโรคระบาด
๖. ผลผลิตและรายได้ที่ได้รับราษฎรต้องจดบันทึกในบัญชีครัวเรือนด้วยทุกครั้ง

ที่มา : <http://วิถีชีวิตเกษตรพอเพียง.com/archives/๔๐๖๘>

<http://boonchuinfarm.blogspot.com/๒๐๑๔/๐๑/>

วิธีการ

๑. การเลี้ยงไก่พื้นเมืองจะต้องเลี้ยงแบบเกษตรผสมผสาน เกษตรกรควรเลี้ยงแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย คอกไก่ต้องมีรั้ว มีคอกนอน มีอุปกรณ์ให้น้ำ ให้อาหารที่สามารถดัดแปลงได้ตามสภาพพื้นที่
๒. ไก่พื้นเมืองเป็นไก่ที่หาอาหารธรรมชาติเก่ง อาหารสำเร็จรูปเป็นการเสริมอาหารธรรมชาติให้ได้ โปรตีนครบถ้วนจึงจำเป็นสำหรับเลี้ยงไก่ในระยะแรกอาหารไก่จะให้อาหารผสมจากหัวอาหาร รำ ปลายข้าว เป็นอาหารหลัก การให้อาหารไก่ควรให้ช่วงเย็นครั้งเดียว เพื่อกระตุ้นให้ไก่ออกหาอาหารธรรมชาติ และเดินออก กำลังกายภายนอก หากให้ตอนเช้าเมื่อไก่กินอิ่มจะไม่หาอาหาร
๓. ไก่พ่อพันธุ์ ๑ ตัว สามารถคุมฝูงตัวเมียได้ ๕ ตัว
๔. ไก่พื้นบ้านเริ่มผสมพันธุ์เมื่ออายุประมาณ ๖-๗ เดือน แม่ไก่สามารถฟักไข่เองได้ แม่ไก่ให้ไข่ได้ ๓ ครั้ง/ปี ได้ลูกไก่ประมาณ ๓๐-๔๐ ตัว/แม่/ปี ซึ่งไก่พื้นเมืองสามารถขยายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็ว
๕. ควรคัดลูกไก่ที่มีลักษณะดี ไว้เป็นแม่พันธุ์เพื่อขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนต่อไปควรเปลี่ยนพ่อพันธุ์ทุก ๑-๒ ปี เพื่อป้องกันปัญหาเรื่องเลือดชิด
๖. ไก่พื้นเมือง ๑๒ ตัว กินอาหารวันละ ๑๐๐ กรัม/ตัว/วัน

ผลตอบแทน

๑. ได้อาหารโปรตีนบริโภคนคร่าวเรือน (ไก่อายุ ๓-๔ เดือน น้ำหนักตัว ๑.๒-๑.๕ กิโลกรัม สามารถนำมาเป็นอาหารบริโภค และจำหน่ายเป็นไก่เนื้อได้)
๒. ระยะเวลา ๑ ปี แม่ไก่ ๑๐ ตัว จะให้ลูกไก่ประมาณ ๓๐๐-๔๐๐ ตัว เกษตรกรสามารถขุนจำหน่ายเป็นไก่เนื้อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว
๓. มูลไก่ให้ธาตุไนโตรเจนในปริมาณสูง แกลบมูลไก่นำไปใช้ในการปรับปรุงบำรุงดินเพิ่มผลผลิตให้กับพืชได้อีกด้วย

การสนับสนุนให้ราษฎรต่อราย

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)	หมายเหตุ
๑.	ค่าโรงเรือนและวัสดุอุปกรณ์จัดทำคอก		- คอกไก่ขนาด ๓x๔x๒.๕ ม. หลังคาแบบหมาแหงนกลาย
๒.	พันธุ์ไก่พื้นเมืองเพศผู้ จำนวน ๒ ตัว ๆ ละ ๒๕๐.- บาท , เป็นเงิน ๕๐๐.- บาท เพศเมีย จำนวน ๑๐ ตัว ๆ ละ ๒๐๐.-บาท เป็นเงิน ๒,๐๐๐.- บาท	๒,๕๐๐.-	- ไก่พื้นเมืองเพศผู้ อายุ ๕-๖ เดือน น้ำหนักเฉลี่ย ๒.๕ กก. ๒ ตัว - เพศเมีย อายุ ๕-๖ เดือน น้ำหนักเฉลี่ย ๒ กก. จำนวน ๑๐ ตัว/ราย
๓.	ค่าอาหารไก่พื้นเมือง ประกอบด้วย รำละเอียด ๓๐ กก. กก.ละ ๑๕.-บาท, ปลายข้าว ๓๐ กก.ๆ ละ ๑๐.- บาท ข้าวโพดป่น ๓๐ กก.ๆ ละ ๑๐.-บาท	๑,๐๕๐.-	
๔.	ยาเวชภัณฑ์	๒๐๐.-	
	รวม		

โครงการส่งเสริมการเลี้ยงไก่เบตง หรือ ไก่ดำภูพาน

ภาพที่ ๑ ไก่เบตง

ภาพที่ ๒ ไก่ดำภูพาน

การสนับสนุนไก่เบตงให้ราษฎรต่อราย

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)	หมายเหตุ
๑.	ค่าโรงเรือนและวัสดุอุปกรณ์จัดทำคอก		คอกไก่ขนาด ๓x๔x๒.๕ ม. หลังคาแบบหมาแหงนกลาย
๒.	ไก่พันธุ์เบตง เพศผู้ เพศ ๑ ตัว เพศเมีย ๕ ตัว ไก่ หนุ่ม-สาว ราคาตัวละ ๕๐๐.- บาท เป็นเงิน ๓,๐๐๐.- บาท		
๓.	ค่าอาหารไก่ ประกอบด้วย รำละเอียด ๑๕ กก.ๆ ละ ๑๕.-บาท, ปลาขี้ขาว ๑๕ กก.ๆ ละ ๑๐.- บาท ข้าวโพดป่น ๑๕ กก.ๆ ละ ๑๐.-บาท	๕๒๕.-	
๔.	ยาเวชภัณฑ์	๑๐๐	
	รวม		

การสนับสนุนไก่ดำภูพานให้ราษฎรต่อราย

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)	หมายเหตุ
๑.	ค่าโรงเรือนและวัสดุอุปกรณ์จัดทำคอก		คอกไก่ขนาด ๓x๔x๒.๕ ม. หลังคาแบบหมาแหงนกลาย
๒.	ไก่ดำภูพาน เพศผู้ จำนวน ๑ ตัว เพศเมีย จำนวน ๕ ตัว ราคาตัวละ ๑,๐๐๐.- บาท รวม ๖,๐๐๐.-บาท		
๓.	ค่าอาหารไก่ ประกอบด้วย รำละเอียด ๑๕ กก.ๆ ละ ๑๕.-บาท, ปลาขี้ขาว ๑๕ กก.ๆ ละ ๑๐.- บาท ข้าวโพดป่น ๑๕ กก.ๆ ละ ๑๐.-บาท	๕๒๕.-	
๔.	ยาเวชภัณฑ์	๑๐๐	
	รวม		

โครงการส่งเสริมการเลี้ยงไก่ไข่

คำนิยาม การเลี้ยงไก่

- การเลี้ยงไก่ไข่ในระบบกรงตับ หมายถึง การเลี้ยงไก่ยืนโรงบนกรงตลอดเวลาในพื้นที่จำกัด แคมและไม้ไก่ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติได้ ข้อดี สามารถเลี้ยงไก่ได้จำนวนมากๆ ในพื้นที่จำกัด ข้อเสียคือไก่จะมีปัญหาเรื่องข้อขา เพราะไก่ยืนตลอดเวลา ใช้พื้นที่การเลี้ยง ๑๒ ตร.ม./๑๕ ตัว และบรรจุไก่ ๒ ตัว/ช่อง
- การเลี้ยงไก่ไข่ในระบบขังคอก หมายถึง การเลี้ยงไก่ไข่ออกมาพักในโรงเรือนตลอดเวลา ในโรงเรือนมีรางน้ำ รางอาหาร คอนนอน และรังไข่ ไก่ไม่สามารถเดินออกมาด้านนอกของคอกได้ ข้อดีคือมีการดูแลได้อย่างทั่วถึง ใช้พื้นที่โรงเรือน ๕ ตัว/ตร.ม.
- การเลี้ยงไก่ไข่ในระบบปล่อยอิสระ (Free-range system) หมายถึง ระบบการเลี้ยงไก่ไข่ออกมาพักในโรงเรือนได้อย่างอิสระ โดยเป็นพื้นที่ที่มีหญ้าปกคลุมทำให้ไก่ได้แสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติ เช่น การคลุกฝุ่น การใช้ร่อน การจิกกินพืช ผัก แมลง ทำให้ไก่มีความสุขและอารมณ์ดี (Happy Chick) พื้นที่ในโรงเรือนการเลี้ยง ๑ ตัว ใช้พื้นที่ ๐.๕ ตร.ม. และมีพื้นที่ปล่อยอิสระ มีหญ้าให้กิน ๕ ตร.ม./ตัว
- การเลี้ยงไก่ไข่ในระบบอินทรีย์ หมายถึง การเลี้ยงไก่ในระบบปล่อยอิสระ และเลี้ยงด้วยอาหารอินทรีย์ให้อาหารวันละ ๒ ครั้ง เช้า-เย็น ส่วนกลางวันปล่อยให้คุ้ยเขี่ยหากินเองตามธรรมชาติ เช่น กินปลวก กินมด แมลงที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น ใช้พื้นที่โรงเรือน ๕ ตัว/ตร.ม.

เงื่อนไขความสำเร็จ

๑. การเลี้ยงไก่วิธีนี้เน้นการเลี้ยงให้อยู่อย่างมีความสุข เป็นการเลี้ยงเพื่อนำไข่มาบริโภคในครัวเรือน คือให้มีโอกาสในการเดิน กินนอน อย่างอิสระในพื้นที่ที่จัดเตรียมไว้ให้ ทำให้ไก่ไม่เครียด ได้ออกกำลังกาย มีสุขภาพแข็งแรง และให้ไข่ที่มีคุณค่าทางโภชนาการ
๒. พันธุ์ไก่ไข่ควรเป็นพันธุ์ที่กรมปศุสัตว์ได้คัดเลือกสายพันธุ์และทำการส่งเสริมให้เลี้ยงในระบบไก่ไข่ที่ขังปล่อย หรือบริษัทเอกชนที่เชื่อถือได้
๓. การจัดหาพันธุ์ไก่ไข่ให้มีระยะทางห่างจากพื้นที่เป้าหมายไม่เกิน ๘๐ กิโลเมตร หรือมีระยะเวลาในการขนส่งไม่เกิน ๑ ชั่วโมง เนื่องจากไก่ไข่ที่เครียดจากการขนส่งจะส่งผลให้มีพฤติกรรมจิกกันตัวอื่นและทำให้ไก่ตัวอื่นตายได้ หากระยะทางหรือระยะเวลาขนส่งเกิน ให้ชี้แจงต่อคณะกรรมการพิจารณาจัดสรรรายจ่ายประจำปี
๔. คอกไก่ควรสร้างตามแบบที่ สทพ.นทพ. กำหนด ในคอกมีคอนนอน รังไข่ มีอุปกรณ์ให้น้ำ ให้อาหาร มีวัสดุรองพื้นคอก (แกลบหรือขี้เลื่อย) คอกไก่สามารถป้องกันศัตรู เช่น สุนัข งู นก หรือป้องกันการลักขโมยได้ อากาศถ่ายเทได้ดี มีอายุการใช้งานประมาณ ๓-๕ ปี
๕. การเลี้ยงไก่ไข่มีความจำเป็นต้องให้แสงสว่างในช่วงหัวค่ำเพื่อให้ไก่ได้รับแสงสว่างวันละ ๑๕ ชั่วโมง เพื่อเป็นการกระตุ้นการให้ไข่และเพิ่มระยะเวลาการให้ไข่
๖. ต้องมีอาหารเสริมเช่น ปลวก แมลง หรือพืชสด พวกรู้น้ำสด ผักสด เป็นต้น
๗. ไม่ควรให้มีศัตรูเข้ามาบกรวน จะทำให้ไก่ตกใจทำให้หยุดไข่หรือปริมาณไข่ลด
๘. ผลผลิตและรายได้ที่ได้รับราษฎรต้องจดบันทึกในบัญชีครัวเรือนด้วยทุกครั้ง และเก็บรายได้ส่วนหนึ่งไว้ซื้อพันธุ์ไก่ไข่มาเลี้ยงในรุ่นต่อไปอย่างต่อเนื่อง

ภาพแสดง การเลี้ยงไก่ไข่ แบบกึ่งขังกึ่งปล่อย

วิธีการ

๑. ไก่ไข่ที่เลี้ยงเป็นไก่สาวลูกผสม อายุ ๑๘ สัปดาห์
๒. โรงเรือนควรเป็นแบบหมาแหงนกลายเป็น หน้าจั่ว สามารถป้องกันแดด ฝนและลมโกรกได้ วัสดุรองพื้นปูด้วยแกลบดิบ ภายในคอกมีที่ให้น้ำ อาหาร มีรังไข่และคอนนอน
๓. ก่อนจะนำไก่เข้าเลี้ยงควรทำความสะอาดคอก
๔. ไก่ไข่จะกินอาหารเฉลี่ยวันละ ๑๐๐-๑๒๐ กรัม/ตัว ถ้ามีการปรับเปลี่ยนปริมาณการให้อาหารไก่ อาจจะให้ไข่ลดลง
๕. ช่วงอายุ ๒๑-๓๒ สัปดาห์ เป็นช่วงเวลาที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นระยะที่ไก่ให้ผลผลิต โดยทั่วไป แล้วถ้าการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องไก่ไข่จะเริ่มให้ไข่เมื่ออายุ ๒๐-๒๑ สัปดาห์
๖. เกษตรกรควรหมั่นเปลี่ยนวัสดุรองพื้น และนำไปทำปุ๋ยปรับปรุงบำรุงดินในการเพาะปลูกต่อไป
๗. หลังปลดระวางสามารถนำมาเป็นอาหารหรือจำหน่ายเป็นไก่เนื้อต่อไปได้
๘. เกษตรกรจะต้องซื้อพันธุ์ไก่ไข่มาเลี้ยงอย่างต่อเนื่อง และควรพักคอกอย่างน้อย ๑๕ วัน ก่อนนำไก่ชุดใหม่เข้าเลี้ยง

ผลตอบแทน

๑. ไก่ไข่ ๑ ตัว เริ่มให้ไข่จนถึงปลดระวาง ให้ผลผลิตประมาณ ๒๕๐ - ๒๗๐ ฟอง ราคาจำหน่ายฟองละ ๓ บาท เป็นเงิน ๗๕๐ - ๘๑๐.- บาท ไก่ไข่รวม ๑๕ ตัว เป็นเงิน ๑๑,๒๕๐ - ๑๒,๑๕๐.- บาท/รุ่น
๒. จำหน่ายไก่มีชีวิตหลังปลดระวาง ตัวละ ๘๐.-บาท เป็นเงิน ๑,๒๐๐.- บาท
๓. แกลบปุยไก่ นำมาปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และลดค่าใช้จ่ายในการเพาะปลูก

การสนับสนุนให้ราษฎรต่อราย

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)	หมายเหตุ
๑.	ค่าโรงเรือนและวัสดุอุปกรณ์จัดทำคอก		คอกไก่ขนาด ๓x๔x๒.๕ ม. หลังคาแบบหมาแหงนกลายเป็น มีตาข่ายไนลอนสีเขียวล้อมรอบ บริเวณด้านนอกของคอก
๒.	พันธุ์ไก่ไข่ จำนวน ๑๕ ตัว ๆ ละ ๒๕๐.- บาท	๓,๗๕๐.-	พันธุ์ไก่ไข่เพศเมีย อายุ ๑๘ เดือน จะเป็นพันธุ์โรดไอแลนด์, โรดไทย หรือไก่ไข่ลูกผสม ก็ได้
๓.	ค่าอาหารไก่ไข่ โปรตีน ๑๘% จำนวน ๙๐ กก.ๆ ละ ๑๘.-บาท	๑,๖๒๐.-	
๔.	ถังให้อาหารไก่ ขนาดบรรจุ ๔ กก.๒ ชุด ๆ ละ ๑๓๐ บาท	๒๖๐.-	
๕.	ถังให้น้ำไก่ ขนาดบรรจุ ๔ ลิตร ๒ ชุดๆ ละ ๘๐.-บาท	๑๖๐.-	
๖.	ยาเวชภัณฑ์	๒๐๐.-	
	รวม		

โครงการส่งเสริมการเลี้ยงเป็ดเทศ

เงื่อนไขความสำเร็จ

๑. การเลี้ยงเป็ดเทศเป็นการเลี้ยงเพื่อขยายพันธุ์ เป็ดเทศที่เลี้ยงมี ๒ สายพันธุ์ คือ เป็ดเทศท่าพระ และ เป็ดเทศกบินทร์บุรี จะเลือกเลี้ยงพันธุ์ใดนั้นแล้วแต่ความนิยมของพื้นที่

๒. เกษตรกรควรมีพื้นที่ที่สามารถจะจัดทำคอกและพื้นที่แห่งสำหรับเดินออกกำลังกายได้ ควรอยู่นอก บริเวณอาคารบ้านเรือน ควรสร้างให้ถูกต้องตามแบบที่ สทพ.นทพ. กำหนด ภายในคอกมีรังไข่ ป้องกันศัตรูได้ และมีอากาศถ่ายเทสะดวก

๓. การเลี้ยงควรเลี้ยงในลักษณะเกษตรผสมผสานเพราะเป็ดเทศกินอาหารเก่ง เกษตรกรต้องมีความรู้ในเรื่องการนำวัสดุที่เหลือใช้ทางการเกษตรมาดัดแปลงเป็นอาหารเพื่อเป็นการลดต้นทุน

๔. เกษตรกรจะต้องมีการเลี้ยงอย่างต่อเนื่อง สามารถขยายพันธุ์เป็ดจนมีปริมาณมากเพียงพอและจำหน่ายเป็นเนื้อได้

๕. ผลผลิตและรายได้ที่ได้รับราษฎรต้องจดบันทึกในบัญชีครัวเรือนด้วยทุกครั้ง

ภาพที่ ๑ เป็นเทศกบินทร์บุรี

ภาพที่ ๒ เป็ดเทศสีขา-ดำ (ท่าพระ)

วิธีทำ

๑. พันธุ์เป็ดเทศไม่ว่าจะสายพันธุ์กบินทร์บุรีหรือสายพันธุ์ท่าพระนั้นไม่มีความแตกต่างกัน เนื่องจากเลี้ยงง่ายน้ำหนักดี โตเร็ว ให้ไข่ตก ฟักไข่เองได้ เลี้ยงลูกเก่งทั้งคู่

๒. คอกเป็ด สร้างแบบหน้าจั่วหรือเพิงหมาแหงนก็ได้ โดยต้องสามารถป้องกันแดด-ฝนได้ บริเวณภายนอกล้อมรอบด้วยตาข่ายไนลอนสูง ๒ เมตร เพื่อให้เป็ดเดินออกกำลังกายและกันให้เป็นสัดส่วน มีอ่างน้ำให้เป็ดเล่นน้ำ มีรางน้ำ และรางอาหาร

๓. เป็ดพ่อพันธุ์ ๑ ตัว สามารถคุมฝูงตัวเมียได้ ๕ ตัว เป็ดเริ่มไข่เมื่ออายุ ๒๘ สัปดาห์ ใช้อาหาร ๑๕๐-๒๐๐ กรัม/ตัว/วัน อาหารเป็ดเทศมีทั้งอาหารสำเร็จรูปและอาหารที่เกษตรกรผสมเอง และควรเสริมด้วยผัก หญ้าสด ผักตบชวา หรือหยวกกล้วยสับ ผสมรำละเอียด ปลาช่อน และข้าวเปลือก ให้กินเสริมด้วย ๔ . แม่เป็ดจะให้ไข่ครั้งละ ๑๒-๑๖ ฟอง ในหนึ่งปีจะให้ไข่ได้ ๓ รุ่น จะได้ลูกเป็ดรุ่นละ ๘-๑๒ ตัว แม่เป็ด ๑๐ ตัวจะได้ลูกเป็ด ๒๔๐-๓๖๐ ตัว/ปี

๕. การป้องกันโรค โรคที่สำคัญในเป็ดเทศ ได้แก่ โรคคอหิวด์และโรคกาฬโรคเป็ด

๖. คัดลูกเป็ดที่มีลักษณะดีไว้เพื่อเลี้ยงเป็นพ่อแม่พันธุ์ ควรแยกเลี้ยงต่างหากไม่ให้อ้วนจนเกินไป ลูกที่เหลือน้อยขุนขายเป็นรายได้ต่อไป ควรเปลี่ยนพ่อพันธุ์ทุก ๑-๒ ปี เพื่อไม่ให้เกิดการผสมเลือดชิด

๗. มูลเป็ดนำมาใช้ในการปรับปรุงบำรุงดินในการเพาะปลูกได้

ผลตอบแทน

๑. แม่พันธุ์เป็ดเทศ ๑ ตัว ให้ลูกเป็ด ๓๐ - ๔๐ ตัว/ปี เป็ดจำนวน ๑๐ ตัว ได้ลูกเป็ดเพิ่ม ๓๐๐-๔๐๐ ตัว/ปี

๒. ลูกเป็ดรุ่นที่ ๑ ประมาณ ๑๐๐ ตัว ให้ไข่ได้เมื่ออายุ ๗ - ๘ เดือน ประมาณ ๑,๒๐๐ ฟอง หากยังไม่ต้องการให้เพิ่มปริมาณเป็ดก็นำไข่เป็ดจำหน่ายฟองละ ๔ บาท เป็นเงิน ๔,๘๐๐.- บาท หรือนำมาบริโภคลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้

๓. ได้แกลบมูลเป็ด นำมาปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และลดค่าใช้จ่ายในการเพาะปลูก

การสนับสนุนให้ราษฎรต่อราย

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)	หมายเหตุ
๑.	ค่าโรงเรือนและวัสดุอุปกรณ์จัดทำคอก		คอกเปิดเทศขนาด ๓x๔x๒.๕ ม. หลังคาแบบหมาแหงนกลาย มีตา ข่ายในลอนสีเขียวล้อมรอบบริเวณ ด้านนอกของคอก
๒.	พ่อพันธุ์เปิดเทศ จำนวน ๒ ตัว ๆ ๓๐๐.-บาท, แม่พันธุ์เปิดเทศ จำนวน ๑๐ ตัว ๆ ละ ๒๕๐.-บาท	๓,๑๐๐.-	พ่อแม่พันธุ์เปิดเทศ อายุ ๑๘-๒๐ สัปดาห์ น้ำหนักพ่อพันธุ์ไม่ต่ำกว่า ๓.๕ กก. แม่พันธุ์ไม่ต่ำกว่า ๒.๕ กก.
๓.	ค่าอาหารเปิดเทศ ประกอบด้วย รำละเอียด ๖๐ กก. กก.ละ ๑๕ บาท, ปลาช่อน ๓๐ กก. ๆ ละ ๑๐ บาท ข้าวเปลือก ๕๐ กก. ๆ ละ ๗ บาท	๑,๕๕๐.-	-
๔.	ยาเวชภัณฑ์	๒๐๐.-	
	รวม		

การส่งเสริมการเลี้ยงเป็ดไข่

เงื่อนไขความสำเร็จ

๑. เกษตรกรควรมีพื้นที่ที่สามารถจัดทำคอกและบ่อน้ำเพื่อให้เป็ดว่ายน้ำ และพื้นที่แห้งให้เป็ดเดินออกกำลัง
กาย โดยมีพื้นที่ในโรงเรือน ๐.๕ ตารางเมตร/ตัว

๒. เกษตรกรควรเลี้ยงในลักษณะเกษตรผสมผสาน จะต้องมีความยั่งยืนแข็งแรง มีความรู้ในเรื่องการให้อาหารแก่เป็ดเทศที่จะสามารถลดต้นทุนการเลี้ยง

๓. เป็ดไข่เป็นสัตว์ที่เลี้ยงค่อนข้างยาก ในช่วงที่ให้ไข่หากมีสิ่งรบกวนทำให้ตกใจอาจจะทำให้ปริมาณไข่
ลดลงหรือไม่ไข่เลย

๔. เกษตรกรจะต้องมีความรู้ในการแปรรูปไข่เป็ด เพื่อจะเป็นการเพิ่มมูลค่าราคาไข่เป็ด

๕. รายได้ที่ได้จากการจำหน่ายไข่เป็ด ราษฎรจะต้องซื้อลูกเป็ดมาเลี้ยงในรุ่นต่อไปให้ต่อเนื่อง เพราะ
ราษฎรไม่ต้องลงทุนสร้างคอกสามารถเลี้ยงเป็ดต่อได้อีกหลายรุ่น

๖. ผลผลิตและรายได้ที่ได้รับราษฎรต้องจดบันทึกในบัญชีครัวเรือนด้วยทุกครั้ง รายได้ส่วนหนึ่งจะต้อง
เก็บไว้ซื้อพันธุ์เป็ดไข่มาเลี้ยงต่อหลังจากปลดระวางชุดเดิมให้ต่อเนื่อง

ภาพที่ ๑ ไข่ของเป็ดเทศ

ภาพที่ ๒ เป็ดพันธุ์กากี-แคมเบลล์

วิธีการ

๑. เตรียมโรงเรือนสำหรับเลี้ยงเป็ด ทำความสะอาดโรงเรือน ปรับพื้นคอก โรยปูนขาวและพ่นยาฆ่าเชื้อโรคทิ้งเอาไว้ประมาณ ๗ วัน ควรเป็นโรงเรือนที่กันลมและกันฝน อากาศถ่ายเทได้ดี พื้นเป็นดินแข็งปนทราย ต้องแห้งอยู่เสมอ มีตาข่ายไนลอนขนาด ๒ เมตรล้อมคอก

๒. โรงเรือนต้องแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ เป็นลานกว้าง มีหลังคาแดด ลมและฝน ให้เป็ดวิ่งออกกำลังกายได้ จัดที่ให้อาหารและน้ำ อีกส่วนควรอยู่ริมน้ำ มีตาข่ายล้อมรอบกันเป็นเขต เพื่อให้เป็ดได้ว่ายน้ำ ออกกำลังกายในบ่อน้ำใช้เลี้ยงเป็ดยังสามารถเลี้ยงปลาได้ โดยไม่ต้องเปลืองค่าอาหารเป็นการเพิ่มรายได้ทางอ้อม

๓. การให้อาหาร ใช้หัวอาหารผสมกับปลายข้าวและรำข้าวคลุกเคล้าโดยเครื่องผสมอาหาร ให้อาหารวันละ ๓ ครั้ง เช้า กลางวัน เย็น ถ้าเป็ดได้รับการเลี้ยงดูอย่างสมบูรณ์ จะให้ผลผลิตสม่ำเสมอ (เป็ดไข่กินอาหารเฉลี่ยวันละ ๑๕๐ กรัม/ตัว/วัน)

๔. เป็ดไข่จะเริ่มออกไข่เมื่ออายุประมาณ ๕ เดือน เป็ดจะออกไข่ตอนเช้ามีด ตามแอ่งมุมต่าง ๆ ของคอก เป็ดไข่ที่ไม่ไข่สามารถขายเป็นเป็ดเนื้อได้ เป็ดจะให้ไข่ประมาณ ๒๕๐-๒๖๐ ฟอง/ตัว/ปี

๕. เมื่อปลดระวางสามารถจำหน่ายเป็นเป็ดเนื้อได้ และเกษตรกรจะต้องจัดซื้อเป็ดมาเลี้ยงในรุ่นต่อไป

๖. มูลเป็ดนำมาใช้ปรับปรุงบำรุงดินในการเพาะปลูกได้

ผลตอบแทน

๑. เป็ดไข่ ๑ ตัว จะให้ไข่ ๒๕๐- ๒๖๐ ฟอง/ตัว/ปี เป็ดไข่ ๑๕ ตัว จะให้ไข่ประมาณ ๓,๗๕๐ ฟอง จำหน่ายฟองละ ๔ บาท เป็นเงิน ๑๕,๐๐๐.- บาท/ปี

๒. จำหน่ายเป็ดแม่พันธุ์หลังปลดระวาง ตัวละ ๑๐.- บาท เป็นเงิน ๑,๕๐๐.- บาท

๓. ได้แกลบมูลเป็ด นำมาปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และลดค่าใช้จ่ายในการเพาะปลูก

การสนับสนุนให้ราษฎรต่อราย

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)	หมายเหตุ
๑.	ค่าโรงเรือนและวัสดุอุปกรณ์จัดทำคอก		คอกเปิดเทศขนาด ๓x๔x๒.๕ ม. หลังคาแบบหมาแหงนกลาย มีตาข่าย ไนลอนสีเขียวล้อมรอบบริเวณด้านนอก ของคอก
๒.	แม่พันธุ์เป็ดไข่ จำนวน ๑๕ ตัวๆ ละ ๒๕๐.- บาท	๓,๗๕๐.-	แม่พันธุ์ไข่ อายุ ๑๘ สัปดาห์ขึ้นไป น้ำหนักเฉลี่ย ๒.๕ กก.
๓.	อาหารเป็ดไข่โปรตีน ๑๘% จำนวน ๙๐ กก. กก.ละ ๑๘.-บาท	๑,๖๒๐.-	
๔.	ยาเวชภัณฑ์	๒๐๐.-	
	รวม		

โครงการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงจิ้งหรีด

จิ้งหรีด หรือ จังหรีด (Cricket) เป็นแมลงเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่นิยมเลี้ยง และนำมาบริโภคทั่วทุกภาคของ ประเทศเนื่องจากมีรสชาติอร่อย กรอบ มัน และมีคุณค่าทางอาหารสูงเมื่อนำมาทอดแล้วมีรสชาติดีกรอบ มัน ทำให้มีคนชื่นชอบมาก จนปัจจุบันมีการเพาะจิ้งหรีดจำหน่ายเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการ และความ นิยมที่เพิ่มมากขึ้น

ความรู้เกี่ยวกับจิ้งหรีด

๑. วงจรชีวิตของจิ้งหรีด

จิ้งหรีดเป็นแมลงที่มีวงจรชีวิตระยะการเจริญเติบโต ๓ ระยะ คือ ระยะไข่ ระยะตัวอ่อน และระยะ ตัวเต็มวัย จิ้งหรีดตัวเต็มวัยอายุ ๓-๔ วัน ก็จะเริ่มผสมพันธุ์ โดยตัวผู้จะยกปีกคู่หน้าถูกัน ส่งเสียงเรียกตัวเมีย ตัว เมียจะขึ้นคร่อมบนหลังตัวผู้ ผสมพันธุ์ตลอดฤดูการวางไข่ โดยในแต่ละระยะการเจริญเติบโต มีดังนี้

๑.๑ ระยะไข่ จิ้งหรีดแม่พันธุ์ ๑ ตัว วางไข่ได้ถึง ๑,๐๐๐ ฟอง โดยแบ่งการวางไข่เป็น ๔ รุ่น แม่พันธุ์ จะใช้ไข่มาวางไข่ไว้ใต้ดินที่มีความชื้น ไข่จะฟักออกเป็นตัวอ่อนใช้เวลาประมาณ ๗ วัน

๑.๒ ระยะตัวอ่อน ตัวอ่อนที่ฟักออกจากไข่ช่วงแรกยังไม่มีปีก จะเริ่มมีตุ่มปีกในกลางวัยอ่อน ตัว อ่อนมีการลอกคราบ ๘ ครั้ง จึงจะเข้าสู่ตัวเต็มวัยที่มีปีกเต็มที อายุของจิ้งหรีดตั้งแต่ระยะตัวอ่อนจนถึงตัวเต็มวัย ประมาณ ๓๖-๔๐ วัน

๑.๓ ระยะตัวเต็มวัย มีปีก ๒ คู่ มีอายุประมาณ ๔๕-๖๐ วัน

ภาพแสดง การเลี้ยงจิ้งหรีดโดยใช้ลังกระดาษเป็นพื้นที่ให้หลบซ่อน

ที่มา : http://xn----5wfc4cod2b6cm5o.blogspot.com/2013/06/blog-post_๙๓๓๒.html

๒. อุปกรณ์การเลี้ยงจิ้งหรีด

- ๒.๑ ท่อปูนขนาด ๑๐๐ เซนติเมตร สูง ๕๐ เซนติเมตร จำนวน ๑ ท่อน
- ๒.๒ เทปกาว ชนิดฉนวนอกลิ้น ขนาด ๑.๕-๒ นิ้ว
- ๒.๓ ตาข่ายไนลอนสีเขียว (ฟ้า) ๑๒๐x๑๒๐ เซนติเมตร จำนวน ๑ ผืน
- ๒.๔ ยางรัดขอบบ่อ ขนาด ๑.๕ เซนติเมตร
- ๒.๕ วัสดุหลบซ่อน เช่น แพงวางไข่ไก่ชนิดที่ทำด้วยกระดาษ ๖-๘ แผง
- ๒.๖ ถาดอาหาร-น้ำ ขนาด ๕x๑๐ ลีก ๑.๕ เซนติเมตร ๒ ถาด
- ๒.๗ วัสดุรองพื้นบ่อเพาะเลี้ยง เช่น แกลบดิบใหม่ ให้มีความหนา ๓-๕ เซนติเมตร
- ๒.๘ ภาชนะวางไข่ เช่น ขันพลาสติก ก่อโง่โฟม ถุงพลาสติก แกลลอนน้ำมันเครื่อง
- ๒.๙ แกลบดำ ใช้ในการวางไข่ ควรผสมกับดินทรายหรือดินร่วนปนทราย

ภาพแสดง การเลี้ยงจิ้งหรีด

ที่มา : <http://natthawut๑๐.blogspot.com/20๑๕/>

๓. การจัดการเลี้ยงจิ้งหรีด

- ๓.๑ เรือนโรงหรือเพิงหลังคาป้องกันแดดฝน โดยมีแสงส่องถึงบ้าง ช่วงเช้า-เย็น
- ๓.๒ กำจัดมดและศัตรูจิ้งหรีด
- ๓.๓ การวางบ่อซีเมนต์สามารถวางได้ทั้งบนพื้นดินหรือบนบ่อซีเมนต์
- ๓.๔ ติดเทพกาวชนิดฉนวนอกลิ้น กว้าง ๑.๕-๒ เซนติเมตร เพื่อใช้สำหรับติดรอบขอบบนด้านในของบ่อเลี้ยง โดยให้ขอบด้านบนของเทพกาวต่ำกว่าขอบบ่อประมาณ ๕ เซนติเมตร เพื่อป้องกันไม่ให้จิ้งหรีดหนีออกจากบ่อ
- ๓.๕ ใช้ตาข่ายไนล่อนเขียวคลุมปากบ่อด้านบน สำหรับป้องกันไม่ให้ศัตรู เช่น นก จิ้งเหลน หนู ลงมากัดกินหรือทำลายจิ้งหรีด
- ๓.๖ ใช้ยางในรถจักรยานยนต์มาตัดเฉพาะด้านยาวตามวงรอบของยางให้มีความกว้างประมาณ ๑.๕ เซนติเมตร เพื่อให้ได้ยางรัดที่มีลักษณะเป็นวงกลม ใช้สำหรับรัดตาข่ายพลาสติกไนล่อน
- ๓.๗ วางวัสดุหลบซ่อน (เช่น แพงวางไข่ไก่ที่ทำจากกระดาษ กาบมะพร้าว อิฐบล็อกมีรู หรือหญ้าแห้ง) ในบ่อเลี้ยงเพื่อให้จิ้งหรีดหลบซ่อนตัว ให้ความอบอุ่น หรือหลบซ่อนตัวในเวลากลางวัน
- ๓.๘ ภาคน้ำและภาคอาหาร ควรมีลักษณะทรงสี่เหลี่ยมด้านขนาน กว้างประมาณ ๕ เซนติเมตร สูงประมาณ ๓-๕ เซนติเมตร และยาวตั้งแต่ ๑๐ เซนติเมตร ขึ้นไป วางในบ่อ
- ๓.๙ วัสดุรองพื้นสำหรับเป็นที่ซับน้ำ ซับมูล และรักษาอุณหภูมิที่พอเหมาะสำหรับการเลี้ยงจิ้งหรีด วัสดุที่ใช้ ได้แก่ ทราย หรือ ดินทราย หรือ แกลบ ควรมีความหนา ๓-๕ เซนติเมตร
- ๓.๑๐ ภาชนะวางไข่ ที่นิยมนำมาใช้เลี้ยงจิ้งหรีด คือ ขันพลาสติก วัสดุที่ใช้ คือ แกลบดำ นำมาใช้เป็นวัสดุในการวางไข่ ซึ่งอาจมีการนำมาผสมกับดินด้วยก็ได้
- ๓.๑๑ พื้นจิ้งหรีด การเริ่มเลี้ยงครั้งแรกควรเริ่มต้นจากการเพาะพันธุ์จากไข่จิ้งหรีด เนื่องจากเป็นวิธีที่ง่าย เห็นผลรวดเร็วว่าการเลี้ยงด้วยวิธีอื่น ๆ สามารถเลี้ยงได้ในปริมาณมาก ๆ ตามที่ต้องการ และราคาไข่จิ้งหรีดไม่แพงมากนัก เริ่มจากการซื้อไข่จิ้งหรีดฟาร์มที่เชื่อถือได้ หรือจากหน่วยงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริมการเลี้ยงจิ้งหรีดโดยเฉพาะ
- ๓.๑๒ การให้อาหารและการให้น้ำ
- ๓.๑๒.๑ อาหารหลักจิ้งหรีด ได้แก่ ต้นอ่อน ยอดอ่อนพืช หรือหญ้าสดทุกชนิด แต่หญ้าขน และหญ้ารูซึ่งจะเลี้ยงจิ้งหรีดโตเร็ว ให้ผลผลิตสูง โดย ๒ วัน ให้หญ้า ๑ ครั้ง ครั้งละ ๑ กำมือ หญ้าเก่าไม่ต้องนำออกจะเป็นที่อยู่อาศัยของจิ้งหรีดต่อไป
- ๓.๑๒.๒ อาหารเสริมจิ้งหรีด ได้แก่ รำอ่อน อาหารสำเร็จรูปของไก่เนื้อ/ไก่ไข่ หรืออาหารปลาตุ๋นก็ได้ จิ้งหรีด ๑ บ่อ ใช้อาหาร ๑ กิโลกรัม ให้อาหารเสริมในปริมาณที่กินหมดภายใน ๒ วัน
- ๓.๑๒.๓ การให้น้ำ ใช้ภาชนะใส่น้ำ ใส่สำลีหรือฟองน้ำกั้นจิ้งหรีดอ่อนตกน้ำตาย เปลี่ยนน้ำทุก ๒ วัน

๔. การจับจิ้งหรีด

เมื่ออายุประมาณ ๔๕ วันขึ้นไป เป็นช่วงที่จิ้งหรีดโตพร้อมที่จะนำไปจำหน่ายได้ การรวบรวมหรือจับจิ้งหรีดเป็นไปได้ง่าย ด้วยการใช้กระบอกลี้นไม้หรือท่อพลาสติกตัดเป็นท่อน ๆ วางไว้กับพื้นบ่อ จิ้งหรีดจะเข้าไปหลบอาศัย การเก็บรวบรวมทำโดยยกกระบอกลี้นไม้หรือท่อพลาสติกขึ้นเคาะใส่ถุงหรือตะกร้าที่จัดเตรียมไว้ โดยไม่ต้องใช้มือไล่จับซึ่งทำได้ยากและเป็นต้นเหตุให้จิ้งหรีดบาดเจ็บและขาดหลุดได้ง่ายมากด้วย ทั้งนี้ก่อนจับจิ้งหรีดต้องงดให้อาหารแก่จิ้งหรีดอย่างน้อย ๒-๓ วัน โดยใช้เฉพาะหญ้าสดและน้ำเท่านั้นเพื่อไม่ให้จิ้งหรีดมีกลิ่นของอาหาร

ผลตอบแทน/บ่อ

๑. เมื่อครบ ๔๕ วัน สามารถจับจิ้งหรีดได้ ๒ กิโลกรัม/บ่อ ในหนึ่งปีสามารถเลี้ยงจิ้งหรีดได้ ๔ รุ่น
ผลผลิต รวม ๘ กิโลกรัม/บ่อ/ปี ๒ วง ได้จิ้งหรีด ๑๖ กิโลกรัม/ปี จำหน่าย ๒๐๐ บาท/กิโลกรัม

๒. ในระหว่างการเลี้ยงสามารถเพิ่มจำนวนจิ้งหรีดได้ เพียงแต่ลงทุนบ่อซีเมนต์เพิ่ม ส่วนพันธุ์จิ้งหรีด
สามารถคัดเลือกได้โดยไม่ต้องลงทุน

๓. วัสดุที่ใช้ในการเลี้ยงสามารถเลี้ยงต่อไปได้ ๒ - ๓ ปี

การสนับสนุนให้ราษฎรต่อราย

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)	หมายเหตุ
๑.	ท่อซีเมนต์ขนาดกว้าง ๑ ม. สูง ๔๐ ซม. จำนวน ๒ ท่อๆ ละ ๖๐๐.- บาท	๑,๒๐๐.-	
๒.	ถาดพลาสติก ขนาด ๕x๑๐ ซม. ลึก ๑.๕ ซม. จำนวน ๔ ใบ ๆ ละ ๒๐ บาท	๘๐.-	
๓.	มุ้งไนลอนสีฟ้า กว้าง ๑๒๐x๑๒๐ ซม. ๒ ผืนๆ ละ ๕๐ บาท	๑๐๐.-	
๔.	หัวอาหารไก่ ๖ กก.ๆ ละ ๓๐ บาท	๑๘๐.-	
๕.	รำอ่อน ๖ กก.ๆ ละ ๆ ละ ๑๕ บาท	๙๐.-	
๖.	ค่าพันธุ์จิ้งหรีด ๒ ชุด (พ่อพันธุ์ ๑ ตัว แม่พันธุ์ ๓ ตัว) ชุดละ ๔๐ บาท	๘๐.-	
	รวม		

กิจกรรมส่งเสริมด้านประมง การเลี้ยงปลาดุกในบ่อพลาสติก

ภาพแสดง การเลี้ยงปลาดุกในบ่อพลาสติก ณ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บก.ทท.

ความสำคัญ

การเลี้ยงปลาดุกในบ่อพลาสติกสามารถเลี้ยงได้ทุกที่ เพราะใช้พื้นที่เลี้ยงน้อย ก่อสร้างบ่อเลี้ยงได้ง่าย ระยะเวลาการเลี้ยงสั้น เลี้ยงง่าย อดทนต่อสภาพน้ำได้ดี

เงื่อนไขความสำเร็จ

๑. การเลือกสถานที่สร้างบ่อ

- ใกล้บ้าน
- อยู่ในที่ร่มหรือมีหลังคา
- มีแหล่งน้ำสำหรับการเปลี่ยนถ่ายน้ำได้สะดวก
- ถ้าอยู่ใกล้แหล่งอาหารสด เช่น ไค้หรือไส้ไก่บด จะยิ่งดี เพราะสามารถนำมาเป็นอาหารสมทบ

เพื่อลดต้นทุนค่าอาหารปลาได้

๒. การเตรียมน้ำ

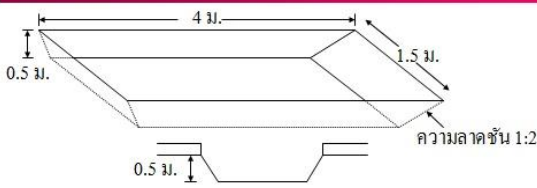
- น้ำบาดาล น้ำบ่อ หรือน้ำจากลำคลองสามารถใช้เลี้ยงปลาได้
- น้ำประปาต้องทิ้งน้ำไว้ ๓ วันก่อนถึงจะนำมาเลี้ยงปลาได้

๓. ขนาดปลาที่จะนำมาเลี้ยงปลาที่เริ่มเลี้ยงยาวตั้งแต่ ๑.๕ นิ้วขึ้นไป ไม่ควรนำปลามาเลี้ยงในฤดูหนาว เพราะปลามีความต้านทานต่อโรคต่ำ

๔. การเตรียมบ่อเลี้ยง

- ขุดดินให้ลึก ๐.๕ เมตร ความลาดชัน ๑:๒ แล้วใช้พลาสติกขนาด ๓.๕ x ๖ เมตร ปูพื้นบ่อ โดยต้องระวังไม่ให้ขาดหรือมีรอยรั่วหลังจากปูพลาสติกแล้ว จะเหลือพื้นที่บ่อเลี้ยงขนาด กว้าง ๑.๕ เมตร ยาว ๔ เมตร ลึก ๐.๕ เมตร

การสร้างบ่อ

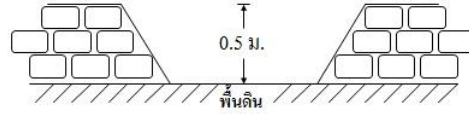

วิธีที่ 1

ขุดลงไปดิน

การสร้างบ่อ

วิธีที่ 2

ยกคันบ่อขึ้น

ภาพแสดง การสร้างบ่อดิน

ที่มา : กลุ่มส่งเสริมการผลิตประมง ส่วนส่งเสริมสินค้าเกษตร สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร. (ม.ป.ป.). การเลี้ยงปลาตุ๊กบึกอยู่ในบ่อพลาสติก [PDF]. สืบค้นจาก <https://www.bestfish4u.com/ebook/how-to-catfish.pdf>

๕. อัตราการเลี้ยง ปล่อยุวกปลาในอัตรา ๕๐-๘๐ ตัว/ตารางเมตร (ขนาดบ่อ ๑.๕ x ๔.๐ เมตร ปล่อยุวกได้ ๓๐๐-๔๘๐ ตัว)

๖. การปล่อยปลา ควรแช่ถุงลูกปลาไว้ในบ่อเลี้ยง ๓๐ นาที จึงค่อย ๆ ปล่อยลงบ่อ ช่วงแรกที่ปล่อยให้เติมน้ำลงบ่อมีความสูงประมาณ ๑๐ เซนติเมตร แล้วค่อยเพิ่มระดับน้ำขึ้นไปเรื่อย ๆ ทุกสัปดาห์ จนมีระดับสูงสุด ๓๐-๕๐ เซนติเมตร

๗. การให้อาหาร เริ่มแรกให้อาหารเม็ดเล็กและทูปพอแตกสำหรับปลาเล็ก อาหารสดพวกเศษเนื้อ สับให้ปลากินได้ ตัวปลวก แมลงเม่าและแมลงอื่น ๆ โปรงให้ปลากิน ให้อาหารเป็นเวลา วันละ ๒ มื้อ เช้า - เย็นให้ในปริมาณ ๓-๕% ของน้ำหนักตัวปลาต่อวัน หรือให้แต่พออิ่ม อย่าให้จนอาหารเหลือ จะส่งผลต่อคุณภาพน้ำและต้นทุนการผลิตได้ เมื่อปลาโตมีความยาว ๑๕ ซม.ขึ้นไปจะใช้อาหารเม็ด รำละเอียด เศษผักหรือเศษอาหารอัตราส่วน ๒:๔:๔ เป็นการลดต้นทุนค่าอาหาร

๘. การถ่ายเทน้ำควรทำสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง หรือบ่อยกว่าขึ้นอยู่กับคุณภาพน้ำ โดยเปลี่ยนน้ำครั้งละ ๒๐-๓๐% ไม่ควรถ่ายน้ำออกหมด ทำการเปลี่ยนถ่ายน้ำหลังให้อาหารแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ชั่วโมง

๙. การจับปลา เมื่อเลี้ยงได้ ๒-๓ เดือน ปลาจะมีขนาด ประมาณ ๒๐๐-๓๐๐ กรัม/ตัว จับมาบริโภคหรือจำหน่ายได้ รายได้จะต้องบันทึกในสมุดบัญชีครัวเรือน และต้องเก็บรายได้ส่วนหนึ่งไว้ซื้อพันธุ์ปลาหรือวัสดุอุปกรณ์เพื่อเลี้ยงในรอบต่อไปอย่างต่อเนื่อง

ผลตอบแทน

๑. การจับปลา เมื่อเลี้ยงได้ ๒-๓ เดือน ปลาจะมีขนาดประมาณ ๒๐๐-๓๐๐ กรัม/ตัว โดยมีอัตราการรอด ๘๐-๙๐% ซึ่งจะทำให้มีปลาประมาณ ๘๐-๙๐ กิโลกรัม/บ่อ ราคาจำหน่าย กก.ละ ๘๐ บาท จะมีรายได้ ๖,๔๐๐.- บาท/รุ่น

๒. จะได้ปลาดุกเป็นอาหารบริโภคในครัวเรือน เพิ่มปริมาณโปรตีนให้กับสมาชิกในครัวเรือน และเพื่อนบ้าน เป็นการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

๓. น้ำที่ได้จากการเปลี่ยนถ่ายน้ำใช้ในการรดต้นไม้ หรือผักสวนครัวบริเวณรอบ ๆ บ่อ

การสนับสนุนให้ราษฎรต่อราย

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)	หมายเหตุ
๑.	พลาสติกปูบ่อสีดำหนาไม่ต่ำกว่า ๐.๒๕ มม. กว้าง ๔ ม. ยาว ๘ ม. ราคาเมตรละ ๘๐.- บาท	๖๔๐.-	- พลาสติกปูบ่อที่มีความหนาจะมีความ คงทน สามารถใช้งานได้หลายปี
๒.	ค่าพันธุ์ปลาดุก ๔๐๐ ตัว ๆ ละ ๒ บาท		- พันธุ์ปลาดุกเป็นพันธุ์บึกอูย
๓.	ค่าอาหารปลาดุกขนาดเล็ก ๑ กระสอบ ๆ ละ ๕๖๐.- บาท, ปลาดุกขนาดกลาง ๓ กระสอบ กระสอบละ ๔๘๐.- บาท	๘๐๐.- ๒,๐๐๐.-	
	รวม	๓,๔๔๐.-	

โครงการส่งเสริมการเลี้ยงปลาดุกในบ่อซีเมนต์กลม

ความสำคัญ

การเลี้ยงปลาดุกในบ่อปูนซีเมนต์เป็นวิธีการเลี้ยงปลาอีกวิธีหนึ่งที่ สามารถเลี้ยงกันได้ง่าย ใช้พื้นที่ไม่มาก และสามารถเคลื่อนย้ายบ่อปูนซีเมนต์ได้ง่าย เงินลงทุนในการเลี้ยงไม่มาก สามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพเสริมได้

เงื่อนไขความสำเร็จ

๑. การเลือกสถานที่และการสร้างบ่อ

- บ่อควรอยู่ใกล้บ้าน หรือที่สามารถดูแลได้สะดวก
- ควรอยู่ในร่มหรือมีหลังคา เพราะปลาดุกไม่ชอบแสงแดดจัด และป้องกันเศษใบไม้ลงสู่บ่อ
- มีแหล่งน้ำสำหรับเปลี่ยนถ่ายน้ำได้สะดวกพอสมควร
- บ่อขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๑ เมตร สูงประมาณ ๔๐ เซนติเมตร
- ควรมี ๒ บ่อ เพื่อใช้คัดขนาดปลาและสำรองน้ำไว้ถ่ายเท
- มีท่อระบายน้ำเพื่อช่วยในการถ่ายเทน้ำ

ภาพแสดง การเลี้ยงปลาดุกในบ่อซีเมนต์กลม

ที่มา : <https://www.kasetorganic.com/เลี้ยงปลาดุกในบ่อปูน.html>

๒. การเตรียมบ่อซีเมนต์สำหรับเลี้ยงปลาดุก

- จะต้องทำการกำจัดกรดต่างในบ่อปูน โดยให้นำหัวกล้วยหรือโคนกล้วยมาสับให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ นำมูลวัวมาผสมคลุกเคล้าให้เข้ากัน แล้วนำไปใส่ในบ่อ เติมน้ำให้เต็ม แล้วหมักไว้ ๕-๗ วัน จากนั้นให้เปิดน้ำทิ้ง แล้วเอาโคนกล้วยออกทิ้งด้วย

๓. การเลี้ยง

- นำปลาดุกมาแช่น้ำในบ่อปูนทิ้งถุง แล้วค่อยๆเปิดปากถุงให้ปลาวายออกมาเอง ปล่อยลुकปลาในอัตรา ๖๐ ตัว/บ่อซีเมนต์

๔. การให้อาหาร ปลา ๑ ตัวให้อาหาร ๕ เม็ด/มื้อ หรือให้แต่พออิ่ม อย่าให้อาหารเหลือ จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำและต้นทุนการผลิตได้ ในช่วงปลาเล็กให้อาหารวันละ ๒ มื้อ เช้า-เย็น ปลาอายุ ๑.๕ เดือน ให้อาหารปลาขนาดกลาง โดยให้อาหารวันละ ๑ ครั้ง ให้ปลากินตอนเย็น

๕. การถ่ายเทน้ำควรทำสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง หรือบ่อยกว่าขึ้นอยู่กับคุณภาพน้ำ โดยเปลี่ยนน้ำครั้งละ ๒๐-๓๐% ไม่ควรถ่ายน้ำออกหมด ทำการเปลี่ยนถ่ายน้ำหลังให้อาหารแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ชั่วโมง

๖. การจับปลา

- ปลาดุก อายุ ๒ - ๓ เดือน ปลาจะมีน้ำหนักประมาณ ๒๐๐-๒๕๐ กรัม/ตัว จับมาบริโภค หรือจำหน่ายได้

ผลตอบแทน

๑. การจับปลา เมื่อเลี้ยงได้ ๒-๓ เดือน ปลาจะมีขนาดประมาณ ๒๐๐-๓๐๐ กรัม/ตัว โดยมีอัตราการรอด ๘๐-๙๐% ซึ่งจะทำให้มีปลาประมาณ ๑๓ กิโลกรัม/บ่อ ราคาจำหน่าย กก.ละ ๘๐ บาท จะมีรายได้ ๒,๐๐๐.- บาท/บ่อ

๒. จะได้ปลาดุกเป็นอาหารบริโภคในครัวเรือน เพิ่มปริมาณโปรตีนให้กับสมาชิกในครัวเรือน และเพื่อนบ้าน เป็นการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

๓. น้ำที่ได้จากการเปลี่ยนถ่ายน้ำใช้ในการรดต้นไม้ หรือผักสวนครัวบริเวณรอบ ๆ บ่อ บ่อซีเมนต์สามารถใช้ในการเลี้ยงปลาดุกรุ่นต่อ ๆ ไปได้โดยไม่ต้องลงทุนอีก

การสนับสนุนให้ราษฎรต่อราย

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)	หมายเหตุ
๑.	ท่อซีเมนต์ขนาด กว้าง ๑ ม. สูง ๔๐ ซม. บ่อละ ๖๐๐ บาท	๑,๒๐๐.-	- บ่อซีเมนต์มีทางระบายน้ำออกได้
๒.	ตาข่ายพลาสติก ๖ เหลี่ยม ขนาด ๑ นิ้ว กว้าง ๑ ม. ยาว ๒.๕ ม. ๗ ละ ๔๕ บาท	๑๒๐.-	- ตาข่ายพลาสติก ๖ เหลี่ยมใช้ในการปิดปากบ่อซีเมนต์ป้องกันศัตรูปลา หรือปลาหลบหนี (โดยใช้ไม้ไผ่ทำกรอบทั้ง ๔ ด้านเพื่อให้แผ่นพลาสติกแข็งแรงและมีน้ำหนักมากขึ้น)
๓.	ค่าพันธุ์ปลาดุกบิ๊กกูด ๑๔๐ ตัว ๗ ละ ๒ บาท	๒๘๐.-	
๔.	ค่าอาหารปลาดุกขนาดกลาง ๑ กระสอบ	๔๘๐.-	
	รวม	๒,๐๘๐.-	

การเลี้ยงปลากินพืชในบ่อดิน

ภาพแสดง ปลาน้ำจืดในไทย จากทางซ้ายปลาตะเพียน ปลานิล และปลายี่สก ตามลำดับ

ที่มา : <http://www.เลี้ยงสัตว์.com/tag/เลี้ยงปลาตะเพียน/>

<http://pasusat.com/ปลาทับทิม/>

<http://www.siamfishing.com/content/view.php?nid=๒๐๑๓๘๙&cat=bait>

ความสำคัญ

ปลากินพืชประกอบด้วยปลาหลายชนิด เช่น ปลาตะเพียน ปลานิล ปลายี่สกเทศ เป็นต้น ปลาเหล่านี้เป็นปลาพื้นบ้านและปลาเศรษฐกิจของคนไทยประชาชนนิยมบริโภคอย่างแพร่หลาย เป็นปลาที่เลี้ยงง่าย เจริญเติบโตเร็ว และเป็นที่ต้องการของตลาด สำหรับต้นทุนการผลิตก็ไม่สูงมาก ดังนั้นการเลี้ยงปลาเหล่านี้จึงสามารถลดรายจ่ายได้ดี

เงื่อนไขความสำเร็จ

๑. บ่อเลี้ยง ควรทำน้ำเขียว (เลี้ยงแพลงค์ตอนพืช) และทำอาหารธรรมชาติจำพวกแพลงค์ตอนสัตว์ ก่อนการปล่อยปลาลงเลี้ยง อย่างน้อย ๑-๒ สัปดาห์ โดยการใช้ **มูลสัตว์แห้ง** อัตราส่วน ๕๐-๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ และ ฟางข้าวแห้ง อัตราส่วน ๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ ใส่สลับกับเป็นชั้น ๆ ที่มุมบ่อ โดยอาจทำเป็นคอกล้อมไว้ การทำเช่นนี้จะทำให้เกิดแพลงค์ตอนพืชต่างๆ และแพลงค์ตอนสัตว์ เช่น ไรแดง หนอนแดง โรติเฟอร์ เป็นต้น ซึ่งเป็นอาหารของลูกพันธุ์ปลา และยังช่วยเพิ่มอัตราการรอดของลูกพันธุ์ปลาได้มาก

ภาพแสดง การทำอาหารธรรมชาติด้วยการใช้ฟางและมูลสัตว์

ที่มา : <http://www.monmai.com/แพอาหารปลา/>

๒. บ่อเลี้ยง ควรเป็นบ่อขนาด ๔๐๐ ตารางเมตร จนถึงขนาด ๑ ไร่ หรือมากกว่านั้น ความลึกของน้ำในบ่อควรให้ลึกกว่า ๑ เมตรขึ้นไป ใช้เลี้ยงลูกปลาที่มีขนาดยาว ๓-๕ เซนติเมตรขึ้นไป ในอัตราการปล่อย ๓-๔ ตัว/ตารางเมตร หรือ ๕,๐๐๐ ตัว/ไร่

๓. คงสภาพของสีน้ำให้เขียวอยู่ตลอดเวลาการเลี้ยงปลา เพื่อรักษาคุณภาพน้ำและเป็นแหล่งอาหารธรรมชาติให้ปลา โดยการใส่มูลสัตว์แห้ง ๑๐๐-๒๐๐ กิโลกรัม/ไร่ ทุก ๒-๓ เดือน ปริมาณแตกต่างกันไปตามสภาพของบ่อและความหนาแน่นของปลาที่เลี้ยง

๔. อาหารวันละ ๒ เวลา เช้า-เย็น ในอัตรา ๓-๔ % ของน้ำหนักตัวปลา รูปแบบบ่อที่ใช้เลี้ยงควรมีระบบการระบายน้ำที่ดี

หมายเหตุ - ใช้ระยะเวลาการเลี้ยง ๖-๘ เดือน จะได้ปลาที่มีน้ำหนัก ๕๐๐ กรัม/ตัว
- อัตรารอดประมาณ ๗๐-๘๐ %

ผลตอบแทน

๑. ปลาจะมีขนาดประมาณ ๓๐๐ - ๕๐๐ กรัม/ตัว ซึ่งจะทำให้มีปลาประมาณ ๘๐๐ - ๙๐๐ กิโลกรัม/บ่อ ราคาจำหน่าย กก.ละ ๖๐ บาท จะมีรายได้ ๔๘,๐๐๐.- บาท/บ่อ

๒. มีปลาไว้บริโภค ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน, แจกจ่าย และจำหน่ายให้กับเพื่อนบ้านในราคาถูก

การสนับสนุนให้ราษฎรต่อราย

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)	หมายเหตุ
๑.	ค่าพันธุ์ปลากินพืช ๓,๐๐๐ ตัว	๑,๕๐๐.-	
๒.	ค่าอาหารปลากินพืช ๕ กระสอบ ๆ ละ ๕๐๐ บาท	๒,๕๐๐.-	
๓.	มูลโคแห้ง ๕ กระสอบ (๒๐ กก.) ๆ ละ ๕๐ บาท	๒๕๐.-	
๔.	ฟางข้าว ๕ ฟ่อน ๆ ละ ๔๐.- บาท	๒๐๐.-	
	รวม	๔,๖๕๐.-	

การเลี้ยงกบในกระชัง

ภาพแสดง การเลี้ยงกบในกระชัง

ที่มา : http://www.interfrogfarm.com/index.php?mo=๑๘&display=view_single&pid=๔๐๖๑๓๓

ความสำคัญ

การเลี้ยงกบในกระชังนับเป็นวิธีการเลี้ยงวิธีการหนึ่งซึ่งใช้ต้นทุนต่ำ ประหยัดค่าใช้จ่าย ใช้พื้นที่น้อย อีกทั้งกบยังโตเร็ว

เงื่อนไขความสำเร็จ

๑. ควรเลี้ยงไว้ในครอบครัวเพื่อเป็นการลดค่าครองชีพ หากจะเลี้ยงในเชิงพาณิชย์ต้องมั่นใจก่อนว่า เมื่อเลี้ยงแล้วสามารถหาตลาดรองรับผลผลิตที่จะผลิตได้ เนื่องจากตลาดกบเนื้อมีความค่อนข้างจำกัด

๒. เลี้ยงในกระชัง เหมาะสำหรับพื้นที่ที่มีบ่อน้ำ สระน้ำขนาดใหญ่ หรือมีร่องน้ำไหลผ่าน สามารถเลี้ยงในกระชังได้ดี ขนาดกระชังไม่ควรเล็กกว่า ๑.๐x๒.๐x๑.๐ เมตร หรือใหญ่กว่า ภายในกระชังจำเป็นต้องมีแผ่นโฟม ลอยน้ำ และผักบุ้งเพื่อเป็นที่เกาะอาศัยให้กบ และควรใช้สแลนปิดด้านบนเพื่อป้องกันกบกระโดดและป้องกันแสงแดดให้กบที่เลี้ยงด้วย กระชังสามารถเลี้ยงกบได้ดีตั้งแต่การอนุบาลลูกอ๊อด ลูกกบเล็ก ไปจนถึงกบใหญ่และพ่อแม่พันธุ์

๓. การเลี้ยงกบไม่จำเป็นต้องใช้น้ำเยอะ แต่จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนถ่ายน้ำอยู่เป็นประจำ เมื่อสังเกตเห็นสีน้ำเข้มหรือน้ำเริ่มเน่าเสีย

๔. อาหาร

- การเลี้ยงลูกอ๊อด ระยะ ๒-๓ วันแรก ไม่ต้องให้อาหาร ลูกอ๊อดจะเริ่มกินอาหารครั้งแรกเมื่ออายุ ๓ วัน อาหารคือเศษปลาต้มสุก รำละเอียด เศษเนื้อ อาหารสำเร็จรูปชนิดเม็ดสำหรับเลี้ยงลูกกบ โดยโรยให้กินร่วมด้วย การให้อาหารให้ทีละน้อยและวางไว้ตลอดเวลาเพราะลูกอ๊อดจะกินอาหารตลอดวัน

- การเลี้ยงลูกกบ ฝึกให้ลูกกบกินอาหารเม็ดสำเร็จรูปก่อนในช่วงแรก จากนั้นให้อาหารเสริมจากธรรมชาติ เช่น ปลวก ไล่เดือน จิ้งหรีด หรือหนอนนก ที่สามารถเพาะเลี้ยงได้เอง อาหารใส่ในภาชนะหรือบนแผ่นโฟม ถ้าโรยในน้ำต้องโรยบริเวณที่ลูกกบสามารถนั่งได้และหัวไม่จมน้ำ ในระยะนี้ควรคัดแยกขนาดลูกกบบ่อย ๆ เพื่อไม่ให้ลูกกบกินกันเอง

- กบรุ่นหรือกบเนื้อ เมื่อลูกกบอายุประมาณ ๒ เดือน สามารถให้อาหารเม็ดที่มีขนาดใหญ่ขึ้นร่วมกับอาหารธรรมชาติที่เกษตรกรสามารถเพาะเลี้ยงได้ หรือพลาสติกผสมรำในอัตรา ๓ ต่อ ๑ หรือให้อาหารสำเร็จรูปชนิดเม็ดที่ใช้เลี้ยงกบหรือปลาถูก

๕. การเจริญเติบโต (กบนา)

- ระยะจากลูกอ๊อด ไปเป็นลูกกบใช้เวลาประมาณ ๒๘-๔๕ วัน

- ระยะลูกกบไปเป็นกบเนื้อใช้เวลา ๓-๕ เดือน ที่อายุ ๔-๕ เดือน จะมีความยาวของลำตัวประมาณ ๔ นิ้ว น้ำหนักตัวอยู่ระหว่าง ๒๐๐-๓๐๐ กรัม ขึ้นอยู่กับเพศ เพศเมียจะมีน้ำหนักมากกว่าเพศผู้

- ระยะพ่อแม่พันธุ์ใช้เวลา ๑๐-๑๒ เดือน

ทั้งนี้การเจริญเติบโตแต่ละระยะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างในด้านการจัดการ เช่น อาหารที่ใช้ การดูแลรักษาความสะอาดของบ่อ ความหนาแน่นที่ปล่อย และการคัดขนาด

ผลตอบแทน

๑. กบจะมีขนาดประมาณ ๒๕๐ - ๓๐๐ กรัม/ตัว โดยมีอัตราการรอด ๘๐-๙๐% ซึ่งจะทำให้มีกบประมาณ ๑๘๐ กิโลกรัม/กระชัง ราคาจำหน่าย กก.ละ ๙๐ บาท จะมีรายได้ ๑๖,๒๐๐.- บาท/รุ่น

๒. มีกบไว้บริโภค ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน, แจกจ่าย และจำหน่ายให้กับเพื่อนบ้านในราคาถูก

การสนับสนุนให้ราษฎรต่อราย

ลำดับ	รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท)	หมายเหตุ
๑.	ค่าพันธุ์กบ ๑,๐๐๐ ตัว ๆ ละ ๒ บาท	๒,๐๐๐.-	- พันธุ์กบควรเป็นขนาดใหญ่จะทำให้การรอดตายสูง
๒.	ค่ากระชังขนาด ๓x๔x๑.๕ ม. ๑ กระชัง ๆ ละ ๖๐๐.- บาท และกระชังขนาด ๒ x ๓ x ๑.๕ ม. ๑ กระชัง ๆ ละ ๔๐๐.-บาท	๑,๐๐๐.-	- กระชังขนาด ๒ x ๓ x ๑.๕ ใช้ในการคัดขนาดกบ
๓.	ค่าอาหารกบ จำนวน ๘ กระสอบ ๆ ละ ๕๐๐.- บาท	๔,๐๐๐.-	
	รวม	๗,๐๐๐.-	

การขุดสระเก็บน้ำในไร่นา

ขุดสระน้ำตามแบบ กกช. ๕๔๒๒๑ ขนาดกว้าง ๒๒ เมตร ยาว ๓๕ เมตร ลึก ๓ เมตร อัตราลาด ๑:๒ รวมปริมาตรดินขุด ๑,๔๒๑ ลูกบาศก์เมตร คันสระกว้างเฉลี่ย ๓.๐๐ – ๖.๐๐ เมตร สูงเฉลี่ย ๐.๕๐ เมตร (สำหรับ ๑ บ่อ)

- ใช้ป้ายโครงการตามแบบเลขที่ กกช.๕๘๔๐๒
- บนคันบ่อให้ปรับปรุงดิน และปลูกต้นกล้วยอย่างน้อย ๓๐ ต้น หน่วยสนับสนุน ๓๐ หน่อ ส่วนเกษตรกรที่ต้องการปลูกมากกว่านี้ก็ได้ แต่ต้องหาพันธุ์กล้วยเอง
- ปลูกหญ้าแฝกบริเวณขอบบ่อ จำนวน ๒ ชั้น
- สามารถเลี้ยงปลากินพืชในสระเก็บน้ำในไร่นาได้

การปลูกหญ้าแฝกบริเวณสระเก็บน้ำในไร่นา

บริเวณด้านข้างของสระเก็บน้ำในไร่นาที่เกิดจากการขุดดินออกเพื่อให้เป็นบ่อ จะมีความลาดชันและผิวดินเปิดโล่งไม่มีสิ่งปกคลุม ทำให้น้ำกัดเซาะดินลงไปใ้ก้นบ่อเกิดการตื้นเขิน ควรนำหญ้าแฝกมาปลูกเป็นแถวรอบๆ บริเวณด้านข้างของแหล่งน้ำ จะช่วยกรองเศษตะกอนดินหรือสิ่งปฏิกูลต่างๆ ไม่ให้ไหลลงบ่อและยึดดินขอบบ่อ ไม่ให้เกิดการพังทลายของขอบบ่อ โดยปลูกหญ้าแฝกตามแนวระดับที่ขอบบ่อ จำนวน ๒ แถว ดังนี้

แถวที่ ๑ ปลูกที่ขอบบ่อห่างจากริมขอบบ่อ ๕๐ เซนติเมตร จนรอบบ่อ

แถวที่ ๒ ปลูกต่ำจากแถวที่ ๑ ที่ระดับทางน้ำเข้าบ่อ จนรอบบ่อ

วิธีการปลูกหญ้าแฝก

๑. การเตรียมดินปลูกแนวหญ้าแฝก

เมื่อได้มีการปรับแนวเส้นตามแนวระดับที่จะปลูกหญ้าแฝกขวางความลาดเทของพื้นที่เรียบร้อยแล้ว ทำการดำเนินการปรับปรุงดินตามแนวปลูก โดยใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก อัตราประมาณ ๑ กิโลกรัม ต่อ ๑ ตารางเมตร แล้วใส่ปุ๋ยเคมี สูตร ๑๕ - ๑๕ - ๑๕ จะช่วยให้หญ้าแฝกมีการเจริญเติบโตได้ดี และตั้งตัวได้เร็ว

๒. วิธีการปลูกหญ้าแฝก

เมื่อเตรียมดินแล้วเสร็จจึงนำกล้าหญ้าแฝกซึ่งเพาะชำในถุงพลาสติกขนาดเล็ก ไปวางเรียงชิดติดกันในร่องปลูกที่เตรียมไว้ ซึ่งจะได้ระยะปลูกระหว่างต้นประมาณ ๑๐ เซนติเมตร ถอดถุงออกแล้วกลบโคนให้แน่น ถ้าใช้กล้าหญ้าแฝกแบบรากเปลือยให้ปลูกหลุมละ ๒ – ๓ หน่อ โดยใช้ระยะห่าง ๕ เซนติเมตร

๓. ช่วงเวลาการปลูกที่เหมาะสม

ช่วงเวลาการปลูกที่เหมาะสม ได้แก่ ช่วงต้นฤดูฝน และควรปลูกในขณะที่ดินยังมีความชุ่มชื้นอยู่ โดยปกติแล้วดินควรมีความชุ่มชื้นติดต่อกันมากกว่า ๒ สัปดาห์ขึ้นไป อย่างไรก็ตามการปลูกหญ้าแฝกให้มีอัตราการรอดตายสูง ควรจะต้องรดน้ำจะเป็นวิธีการดีที่สุด แต่สำหรับพื้นที่ที่สามารถให้น้ำได้ก็ควรปลูกก่อนฤดูฝน ทั้งนี้เพื่อให้หญ้าแฝกมีการเจริญเติบโตล่วงหน้า ซึ่งเมื่อถึงฤดูฝน ร้าหญ้าแฝกที่ปลูกไว้ก็สามารถรองตะกอนดิน และซับน้ำฝนที่ไหลบ่าเอาไว้ ทำหน้าที่ป้องกันการชะล้างพังทลายได้ตั้งแต่ฤดูฝนแรก โดยทั่วไปหญ้าแฝกจะตั้งตัวและแตกกอชิดติดกันเป็นแนวร้าหญ้าแฝกที่ดี จะใช้เวลาอย่างน้อยประมาณ ๓ เดือน

ภาพแสดง หญ้าแฝก

ที่มา : <http://www.vigotech.co.th/index.php?lay=show&c=article&id=๕๓๙๘๑๕๕๒๗&Ntype=๘>

**การติดตามและประเมินผลแผนงาน/โครงการ
งานพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน
งานเกษตรผสมผสาน ตามแนวทางพระราชทานเศรษฐกิจพอเพียง**

วัตถุประสงค์ของการตรวจติดตามและประเมินผล

๑. เพื่อติดตามประเมินผลผลิต (Output) การดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ ประจำปีงบประมาณที่ได้รับ ของ นพค.สนภ.๑-๕ นทพ. ให้เป็นไปตามการจัดสรรงบประมาณ
๒. เพื่อประเมินผลลัพธ์ (Outcome) การปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ ที่ได้รับงบประมาณปีที่ผ่านมา หลังจากดำเนินงานมาแล้วประมาณ ๑ ปี ของ นพค.สนภ.๑-๕ นทพ. ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ความต่อเนื่องและความยั่งยืนของโครงการ และเป้าหมายตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้
๓. เพื่อตรวจติดตามความก้าวหน้าของการแก้ไขข้อบกพร่องตามที่ชุดตรวจติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ ของ ผู้บังคับบัญชา ตรวจพบเมื่อการตรวจผลผลิต (Output) ในปีงบประมาณที่ผ่านมา
๔. เพื่อนำผลการตรวจและการประเมินมาพิจารณา และกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานพัฒนาประเทศของ นทพ. ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

การตรวจติดตามและประเมินผลงานพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน และงานเกษตรผสมผสาน ตามแนวทางพระราชทานเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ๒ ส่วน ดังนี้

๑. การประเมินผลผลิต (Output Evaluation)
  - ๑.๑ การจัดหาตรงตามที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ หรือ นทพ.๐๕ หรือ เอกสารการตรวจรับ
  - ๑.๒ การก่อสร้างตรงตามแบบการก่อสร้าง และประมาณการก่อสร้าง
  - ๑.๓ การจัดหาตรงตามคุณลักษณะเฉพาะและคุณภาพตรงตามมาตรฐานงานที่กำหนดไว้
  - ๑.๔ การจัดหาตรงตามความต้องการของผู้รับประโยชน์ เหมาะสมกับผู้รับประโยชน์ และสามารถใช้งานได้จริง
  - ๑.๕ ผู้รับประโยชน์นำไปใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า
  - ๑.๖ ผู้รับประโยชน์มีความพึงพอใจ
๒. การประเมินผลลัพธ์ (Outcome Evaluation)
  - ๒.๑ การดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
  - ๒.๒ การบริหารจัดการกลุ่ม
  - ๒.๒ การบรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้

ช่วงเวลาการตรวจ ผลผลิต คือ มิ.ย. - ก.ค. และ ผลลัพธ์ คือ ม.ค. - มี.ค. ของทุกปี

ขั้นตอนการตรวจติดตามและประเมินผล

๑. รับฟังการบรรยายสรุปผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ และการแก้ไขข้อบกพร่องตามที่ชุดตรวจติดตามฯ ตรวจพบเมื่อปีงบประมาณที่ผ่านมา
๒. ตรวจติดตามงานพัฒนาช่วยเหลือประชาชนทุกโครงการ
๓. ตรวจติดตามงานเกษตรผสมผสาน ตามแนวทางพระราชทานเศรษฐกิจพอเพียง ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ ของผู้รับประโยชน์ทั้งหมด
๔. สรุปผลการตรวจ
๕. รายงานผลการตรวจติดตามฯ นำเรียน ผบ.นทพ. (ผ่าน กยก.บก.นทพ.)

การเตรียมการของหน่วยรับตรวจ

๒.๑ งานพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน : นทพ.๐๕, เอกสารตรวจรับพัสดุ, จัดเตรียมระเบียบการบริหารจัดการกลุ่มที่หน่วยได้ชี้แจงไว้ในการศึกษาจัดสรรงบประมาณ, ตัวชี้วัดของแต่ละโครงการ, บัญชีต่าง ๆ เช่น บัญชีรายรับ-รายจ่าย, บัญชีสมาชิกและจำนวนหุ้น, บัญชีการควบคุมผลผลิต, บันทึกการประชุม เป็นต้น สรุปผลการปฏิบัติงานพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน ประจำปี ๑, ๒ และ ๓ สรุปผลการปฏิบัติงานพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน ประจำปี ของ ปีที่ ๑ และ ๒

๒.๒ งานเกษตรผสมผสานฯ : นทพ.๐๕, เอกสารตรวจรับพัสดุ, จัดเตรียมบัญชีรายชื่อกิจกรรมก่อนการสนับสนุนและกิจกรรมที่หน่วยให้การสนับสนุน, สรุปผลการปฏิบัติงานเกษตรผสมผสานฯ ประจำปี ๑, ๒ และ ๓ สรุปผลการปฏิบัติงานเกษตรผสมผสานฯ ประจำปี ของ ปีที่ ๑ และ ๒, บัญชีครัวเรือน และจัดลำดับตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ดีมาก, ดี, พอใช้ และควรปรับปรุง)

๒.๓ จัดกำลังพลนำตรวจ และพาเข้าพื้นที่การตรวจ

๒.๔ จัดเตรียมแผนที่ พร้อมทั้งระบุที่ตั้งงานพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน และงานเกษตรผสมผสานฯ

แบบประเมินการตรวจติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ โดย สทพ.นทพ.
งานพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน ที่ได้รับงบประมาณ พ.ศ..... หน่วยรับผิดชอบ.....

โครงการ..... ที่ตั้ง.....

ผู้ตรวจประเมิน ..... วันที่ตรวจประเมิน.....

หัวข้อ	เกณฑ์การพิจารณา	ผลการตรวจประเมิน	คะแนน
๑. การแก้ไขปัญหาในระดับหน่วยตามที่ชุดตรวจโดยผู้บังคับบัญชาได้ให้คำแนะนำไว้			
- แก้ไขปัญหาระดับหน่วยเรียบร้อย (ทุกรายการ)	MAJOR		๓
๒. การบริหารจัดการโครงการ			
๒.๑ มีการบริหารจัดการแบบกลุ่ม โดยมีการระดมทุนและการปันผลของสมาชิก	MAJOR		๓
๒.๒ สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหารโครงการร่วมกัน	MAJOR		๓
๒.๓ มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	MAJOR		๓
๒.๔ มีการปฏิบัติตามระเบียบการบริหารจัดการกลุ่มตามที่ได้ตกลงไว้	MAJOR		๓
๒.๕ มีการคำนวณเพื่อให้ทราบต้นทุนการผลิตเพื่อกำหนดราคาขาย	MAJOR		๓
๒.๖ มีการนำเงินทุนหมุนเวียนมาบริหารจัดการโครงการ	MAJOR		๓
๒.๗ มีตลาดเพียงพอกับกำลังการผลิต	MAJOR		๓
๓. การบันทึกข้อมูล			
๓.๑ มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายอย่างต่อเนื่อง และทำได้อย่างถูกต้อง	MAJOR		๓
๓.๒ มีการจัดทำบัญชีควบคุมผลผลิตอย่างต่อเนื่อง และทำได้อย่างถูกต้อง	REC		๑
๓.๓ มีการจัดทำบันทึกประชุมอย่างต่อเนื่อง และทำได้อย่างถูกต้อง	REC		๑
๓.๔ มีการจัดทำบัญชีสมาชิก จำนวนหุ้น และเงินปันผลอย่างต่อเนื่อง และทำได้อย่างถูกต้อง	MINOR		๒
๔. การดำเนินงานของหน่วย/เจ้าหน้าที่หน่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต			
๔.๑ มีการติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่ม/ความก้าวหน้าของโครงการ	MINOR		๒
ไม่น้อยกว่า ๑ ครั้ง/เดือน			
๔.๒ เจ้าหน้าที่หน่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความรู้ความสามารถให้คำแนะนำ	MAJOR		๓
กับกลุ่ม			
๕. ความพึงพอใจกับโครงการ			
๕.๑ ราษฎรมีความพึงพอใจกับโครงการ	MAJOR		๓
๕.๒ ราษฎรมีความรู้สึกที่ดีและรู้จักหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ฯ	MAJOR		๓
๖. ตัวชี้วัด			
- เพิ่มรายได้หลังได้รับการสนับสนุนให้กับกลุ่มตามตัวชี้วัดที่หน่วยกำหนดไว้ในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ (บาท/ปี)	MAJOR		๓

หมายเหตุ

๓ คะแนน MAJOR หมายถึง สิ่งที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดการปฏิบัติงาน และส่งผลร้ายแรงต่อการดำเนินโครงการ

๒ คะแนน MINOR หมายถึง สิ่งที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดการปฏิบัติงาน แต่ไม่ส่งผลร้ายแรงต่อการดำเนินโครงการ

๑ คะแนน RECOMMENDATION/OBSERVATION หมายถึง สิ่งที่ไม่ถือเป็นข้อบกพร่อง แต่หากปล่อยทิ้งไว้หรือละเลย อาจนำไปสู่ข้อบกพร่องได้

แบบประเมินการตรวจติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ โดย สทพ.นทพ.
โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโค หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ที่ได้รับงบประมาณ พ.ศ.....

หน่วยรับผิดชอบ..... ที่ตั้ง.....

ผู้ตรวจประเมิน ..... วันที่ตรวจประเมิน.....

หัวข้อ	เกณฑ์การพิจารณา	ผลการตรวจประเมิน	คะแนน
๑. การแก้ไขปัญหาในระดับหน่วยตามที่ชุดตรวจโดยผู้บังคับบัญชาได้ให้คำแนะนำไว้			
- แก้ไขปัญหาในระดับหน่วยเรียบร้อย (ทุกรายการ)	MAJOR		๓
๒. ความรู้			
๒.๑ เกษตรกรมีความรู้เรื่องการตรวจการเป็นสัตว์ และช่วงเวลาที่เหมาะสมในการผสมเทียมอย่างถูกต้อง	MAJOR		๓
๒.๒ เกษตรกรมีความรู้เรื่องพืชอาหารสัตว์ การถนอมพืชอาหารสัตว์ และการบำรุงรักษาอย่างถูกต้อง	MAJOR		๓
๒.๓ เกษตรกรมีความรู้เรื่องอาการคลอด และการจัดการลูกโคแรกคลอดอย่างถูกต้อง	MAJOR		๓
๒.๔ เกษตรกรมีความรู้เรื่องการป้องกันโรค (การทำวัคซีน และการกำจัดพยาธิภายในและภายนอก) อย่างถูกต้อง	MAJOR		๓
๓. การจัดการด้านอาหาร			
๓.๑ มีพืชอาหารสัตว์เพียงพอตลอดปี	MAJOR		๓
๓.๒ มีความสมบูรณ์ของร่างกายที่เหมาะสม	MAJOR		๓
๓.๓ มีการดูแลกำจัดวัชพืช และใส่ปุ๋ยแปลงหญ้า	MINOR		๒
๓.๔ มีก้อนแร่ธาตุให้โคกินตลอดปี	MAJOR		๓
๔. การบริหารจัดการโครงการ			
๔.๑ กลุ่มเกษตรกรมีความเข้าใจข้อตกลงโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโค นทพ.	MAJOR		๓
๔.๒ มีการบริหารจัดการแบบกลุ่ม โดยมีการระดมหุ้นและการปันผลของสมาชิก	MAJOR		๓
๔.๓ สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหารโครงการร่วมกัน	MAJOR		๓
๔.๔ มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	MAJOR		๓
๔.๕ มีการปฏิบัติตามระเบียบการบริหารจัดการกลุ่มที่ได้ตกลงไว้	MAJOR		๓
๔.๖ มีการคำนวณเพื่อให้ทราบต้นทุนการผลิตเพื่อกำหนดราคาขาย	MAJOR		๓
๔.๗ มีการนำเงินทุนหมุนเวียนมาบริหารจัดการโครงการ	MAJOR		๓
๔.๘ มีตลาดเพียงพอกับกำลังการผลิต	MAJOR		๓

หัวข้อ	เกณฑ์การพิจารณา	ผลการตรวจประเมิน	คะแนน
๕. การบันทึกข้อมูล			
๕.๑ มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายอย่างต่อเนื่อง และทำได้ถูกต้อง	MAJOR		๓
๕.๒ มีการจัดทำบัญชีควบคุมผลผลิตอย่างต่อเนื่อง และทำได้ถูกต้อง	REC		๑
๕.๓ มีการจัดทำบันทึกประชุมอย่างต่อเนื่อง และทำได้ถูกต้อง	REC		๑
๕.๔ มีการจัดทำบัญชีสมาชิก จำนวนหุ้น และเงินปันผลอย่างต่อเนื่อง และทำได้ถูกต้อง	MINOR		๒
๖. การดำเนินงานของหน่วย/เจ้าหน้าที่หน่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต			
๖.๑ มีการติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่ม/ความก้าวหน้าของโครงการ ไม่น้อยกว่า ๑ ครั้ง/เดือน	MINOR		๒
๖.๒ เจ้าหน้าที่หน่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความรู้ความสามารถให้คำแนะนำกับกลุ่ม	MAJOR		๓
๗. ความพึงพอใจกับโครงการ			
๗.๑ ราษฎรมีความพึงพอใจกับโครงการ	MAJOR		๓
๗.๒ ราษฎรมีความรู้สึกที่ดีและรู้จักหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ฯ	MAJOR		๓
๘. ตัวชี้วัด			
- เพิ่มรายได้/เพิ่มผลผลิต หลังได้รับการสนับสนุนให้กับกลุ่มตามตัวชี้วัด ที่หน่วยกำหนดไว้ในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ (บาท/ปี หรือ ตัว/ปี)	MAJOR		๓

หมายเหตุ

๓ คะแนน MAJOR หมายถึง สิ่งที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดการปฏิบัติงาน และส่งผลร้ายแรงต่อการดำเนินโครงการ

๒ คะแนน MINOR หมายถึง สิ่งที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดการปฏิบัติงาน แต่ไม่ส่งผลร้ายแรงต่อการดำเนินโครงการ

๑ คะแนน RECOMMENDATION/OBSERVATION หมายถึง สิ่งที่ไม่ถือเป็นข้อบกพร่อง แต่หากปล่อยทิ้งไว้หรือละเลย อาจนำไปสู่ข้อบกพร่องได้

แบบประเมินการตรวจติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ โดย สทพ.นทพ.
งานเกษตรผสมผสานฯ ที่ได้รับงบประมาณ พ.ศ..... หน่วยรับผิดชอบ.....

ชื่อเกษตรกร..... ที่ตั้ง.....

ผู้ตรวจประเมิน ..... วันที่ตรวจประเมิน.....

หัวข้อ	เกณฑ์การพิจารณา	ผลการตรวจประเมิน	คะแนน
๑. การแก้ไขปัญหาในระดับหน่วยตามที่ชุดตรวจโดยผู้บังคับบัญชาได้ให้คำแนะนำไว้			
- แก้ไขปัญหาระดับหน่วยเรียบร้อย (ทุกรายการ)	MAJOR		๓
๒. การบริหารจัดการโครงการ			
๒.๑ มีการทำเกษตรผสมผสานในครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง	MAJOR		๓
๒.๒ มีความก้าวหน้า/พัฒนาของกิจกรรมที่ให้การสนับสนุนทุกรายการ	MAJOR		๓
๒.๓ มีการบริหารจัดการที่ดินในพื้นที่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด	MAJOR		๓
๒.๔ มีการนำผลผลิตมาบริโภคในครัวเรือน และสามารถลดรายจ่ายในครัวเรือน	MAJOR		๓
๒.๕ มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการนำผลผลิตเหลือจากการบริโภคไปขาย/ แบ่งปันให้กับเกษตรกรรายอื่น	MINOR		๒
๒.๖ สามารถอธิบายวิธีการดำเนินกิจกรรมและประโยชน์ของการทำเกษตรผสมผสานได้	MAJOR		๓
๓. การบันทึกข้อมูล			
- มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง และทำได้ถูกต้อง	MAJOR		๓
๔. การดำเนินงานของหน่วย/เจ้าหน้าที่หน่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต			
๔.๑ มีการติดตามผลการดำเนินงานของเกษตรกร/ความก้าวหน้าของโครงการ ไม่น้อยกว่า ๑ ครั้ง/เดือน	MINOR		๒
๔.๒ เจ้าหน้าที่หน่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความรู้ความสามารถให้คำแนะนำ กับเกษตรกร	MAJOR		๓
๕. ความพึงพอใจกับโครงการ			
๕.๑ ราษฎรมีความพึงพอใจกับโครงการ	MAJOR		๓
๕.๒ ราษฎรมีความรู้สึกที่ดีและรู้จักหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ฯ	MAJOR		๓
๖. ตัวชี้วัด			
- ระดับเกษตรกรต้นแบบ (ดีมาก/ดี/พอใช้/ควรปรับปรุง)			

หมายเหตุ

๓ คะแนน MAJOR หมายถึง สิ่งที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดการปฏิบัติงาน และส่งผลร้ายแรงต่อการดำเนินโครงการ

๒ คะแนน MINOR หมายถึง สิ่งที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดการปฏิบัติงาน แต่ไม่ส่งผลร้ายแรงต่อการดำเนินโครงการ

๑ คะแนน RECOMMENDATION/OBSERVATION หมายถึง สิ่งที่ไม่ถือเป็นข้อบกพร่อง แต่หากปล่อยทิ้งไว้หรือละเลย อาจนำไปสู่ข้อบกพร่องได้

หลักฐานการรับตรวจติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ การตรวจผลลัพธ์

การปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ	เรื่องที่ตรวจ	หลักฐานรับตรวจ
งบพัฒนาช่วยเหลือประชาชน ปีที่ผ่านมา	สทพ.๑	ผลผลิตของโครงการ ฯ - การดำเนินงาน โครงการ	๑. นทพ.๐๕ ๒. ระเบียบการบริหารกลุ่ม ๓. เอกสารบันทึกการประชุม, บัญชีรายรับ-รายจ่าย หรือ สมุดบัญชีออมทรัพย์, บัญชีสมาชิกและเรือนหุ้น, บัญชีควบคุมผลผลิตและ บัญชีควบคุมวัสดุ/อุปกรณ์ ๔. วัตถุประสงค์การดำเนินงานของกลุ่ม (ถ่ายให้เห็นที่ตั้งกลุ่ม บริเวณดำเนินกิจกรรม การก่อสร้างอาคาร และ วัสดุ/อุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน) ๕. ตัวชี้วัดโครงการตามที่เสนอของงบประมาณไว้ ๖. สัญญาอิมสัตว์ พร้อม นทพ.๑๐๑ ตามระเบียบ นทพ. ว่าด้วยสป.มีชีวิต พ.ศ.๒๕๕๕ (ถ้ามีการจัดหาโค) ๗. ผลการติดตามการดำเนินงานประจำไตรมาส และประจำปี
งบเกษตรผสมผสาน ปีที่ผ่านมา	สทพ.๑	ผลผลิตของโครงการ ฯ - การดำเนินงาน โครงการ	๑. นทพ.๐๕ ๒. บัญชีรายชื่อ และที่อยู่ผู้รับประโยชน์ พร้อม รายละเอียดกิจกรรมใหม่ที่หน่วยให้การสนับสนุน และ กิจกรรมเดิมของครัวเรือน (แบบฟอร์มหน้า ๘๖) ๓. บัญชีครัวเรือน ๔. สัญญาอิมสัตว์ พร้อม นทพ.๑๐๑ ตามระเบียบ นทพ. ว่าด้วยสป.มีชีวิต พ.ศ.๒๕๕๕ (ถ้ามีการจัดหาโค) ๕. วัตถุประสงค์เกษตรกรผู้รับประโยชน์แต่ละราย (ถ่าย ให้เห็นบ้าน บริเวณบ้าน และกิจกรรมที่ได้รับการ สนับสนุน) ๖. ผลการติดตามการดำเนินงานประจำไตรมาสและ ประจำปี

ขั้นตอนการขอรับรองฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (Good Farming Management : GFM)

คุณสมบัติของผู้ขอรับการรับรอง GFM

๑. เป็นผู้ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์รายครัวเรือน จากกรมปศุสัตว์
๒. ไม่เป็นผู้ถูกเพิกถอนการรับรอง เว้นแต่เคยถูกเพิกถอนการรับรองมาแล้วมากกว่า ๒ ปี
๓. ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ หรือหลักสูตรฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสมจากกรมปศุสัตว์ หรือได้รับคำแนะนำจากที่ปรึกษาของเกษตรกร
๔. ดำเนินการพัฒนาสถานที่เลี้ยงสัตว์ให้เป็นไปตามคำแนะนำของที่ปรึกษาของเกษตรกร
๕. ในกรณีฟาร์มสุกรต้องมีเอกสารที่แสดงว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับทราบว่ามี การเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่

ขั้นตอนการยื่นขอรับการรับรอง GFM

๑. ผู้ขอรับการรับรอง ยื่นแบบคำร้องขอรับรองฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม
๒. หลักฐานที่ระบุตามแบบคำร้องขอรับการรับรองฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (ฟป ๑.) ที่สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ณ ที่อยู่ที่สถานที่เลี้ยงสัตว์ตั้งอยู่ โดยหลักฐาน ประกอบด้วย
  - ๒.๑ ข้อมูลฟาร์ม (ฟป ๒.)
  - ๒.๒ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน
  - ๒.๓ หนังสือมอบอำนาจ (กรณีได้รับมอบอำนาจให้ดำเนินการแทน)
  - ๒.๔ ในกรณีฟาร์มสุกร ต้องมีเอกสารที่แสดงว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับทราบว่ามี การเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่
๓. ผู้ขอรับการรับรองยื่นแบบคำร้องและคุณสมบัติตามที่กำหนดครบถ้วน ให้ที่ปรึกษาของเกษตรกรประเมินสถานที่เลี้ยงสัตว์เบื้องต้นตามแบบประเมินฟาร์มเบื้องต้น (ฟป ๓.) แล้วแจ้งผลการตรวจประเมินเบื้องต้นไปยังสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ
๔. สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ ตรวจสอบคุณสมบัติ และความถูกต้องของเอกสารแล้ว ดำเนินการส่งเอกสารให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด เพื่อให้คณะผู้ตรวจประเมินดำเนินการตรวจประเมิน

ขั้นตอนการออกใบรับรอง GFM

๑. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเป็นผู้พิจารณาให้การรับรอง คงไว้ซึ่งการรับรอง ต่ออายุการรับรอง พักใช้การรับรอง เพิกถอนการรับรอง และยกเลิกการรับรองฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรค และการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม
๒. ดำเนินการแล้วเสร็จภายใน ๗ วันนับตั้งแต่ได้รับเอกสารครบถ้วน

ขั้นตอนการติดตามระบบการรับรอง

- สำนักงานปศุสัตว์เขตดำเนินการสุ่มติดตาม ระบบการตรวจประเมินฟาร์มที่มี ระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม ทุกจังหวัดในเขตพื้นที่รับผิดชอบ อย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง

ขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานการปฏิบัติการทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice : GAP)

ขั้นที่ ๑ ยื่นคำขอ

๑. เกษตรกร นิติบุคคล หรือกลุ่มเกษตรกรที่มีความพร้อมในการรับการตรวจประเมินการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช หรือปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขการรับรอง
๒. ยื่นคำขอต่อเจ้าหน้าที่สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าพืช (สมพ.) เจ้าหน้าที่สำนักวิจัย และพัฒนาการเกษตร (สวพ.) หรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานเครือข่ายของ สวพ.

ขั้นที่ ๒ รับคำขอและตรวจสอบคำขอ

- เจ้าหน้าที่ของ สำนัก/ศูนย์/กลุ่ม (ผู้ที่ได้รับมอบหมาย) ตรวจสอบความถูกต้องของคำขอ ขอบข่าย และความครบถ้วนของเอกสารประกอบคำขอ รวมทั้งตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ยื่นคำขอ (กรณีหน่วยงานเครือข่ายของ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร (สวพ.) รับคำขอให้หน่วยงานเครือข่ายจัดส่งสรุปผลการรับคำขอ ประจำเดือน โดยแจ้งรายชื่อเกษตรกร นิติบุคคล หรือกลุ่มเกษตรกร ขอบข่าย และจำนวนคำขอให้ สวพ. ทราบ
- กรณีที่สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรรับคำขอเมื่อได้พิจารณาที่ตั้งของฟาร์มแล้วพบว่าอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใด ให้ดำเนินการส่งคำขอ และเอกสารประกอบคำขอทั้งหมดให้หน่วยงานนั้น เพื่อดำเนินการต่อไป
- กรณีที่ สวพ. หรือหน่วยงานเครือข่ายของ สวพ. รับคำขอรับรองผลิตผล และผลิตภัณฑ์อินทรีย์ สำหรับผู้นำเข้า หากไม่สามารถดำเนินการตรวจประเมินได้ให้ส่งคำขอให้กองพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าพืชเพื่อวางแผนการตรวจประเมินต่อไป)

ขั้นที่ ๓ คัดเลือกคณะผู้ตรวจประเมินและวางแผนการตรวจประเมิน

- ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร/ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร/ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าพืช คัดเลือกคณะผู้ตรวจประเมิน และมอบหมายให้คณะผู้ตรวจประเมินดำเนินการวางแผนการตรวจประเมิน

ขั้นที่ ๔ เตรียมการตรวจประเมิน

๑. เกษตรกรผู้ยื่นคำขอเตรียมความพร้อม สำหรับรับตรวจการประเมิน ตามขอบข่ายที่ขอรับการรับรอง เช่น ข้อมูลแหล่งผลิตพืช, ข้อมูลประจำฟาร์ม, ตัวอย่าง ดิน น้ำ พืชที่ส่งวิเคราะห์, สำหรับพืชอินทรีย์ คณะผู้ตรวจประเมินทำการนัดหมายเพื่อเข้าไปตรวจแปลง
๒. คณะผู้ตรวจประเมินรับทราบแผนการตรวจประเมิน และเตรียมการก่อนตรวจประเมิน โดยทำการศึกษาคำขอ รายชื่อเกษตรกรที่ขอรับการตรวจประเมินจากฐานข้อมูล

ขั้นที่ ๕ ดำเนินการตรวจประเมิน

๑. คณะผู้ตรวจประเมินดำเนินการตรวจประเมินเพื่อการรับรอง ให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการตรวจประเมิน
๒. การตรวจประเมิน ประกอบด้วย การสัมภาษณ์ การตรวจเอกสาร/บันทึก/การตรวจพินิจ/การสังเกตกิจกรรม และสถานะของพื้นที่ที่ตรวจ และอาจมีการสุ่มตัวอย่าง ดิน น้ำ หรือพืช ในกรณีสงสัยโดยบันทึกข้อมูลการเก็บตัวอย่าง เพื่อส่งวิเคราะห์ต่อไป
๓. คณะผู้ตรวจประเมินจะพิจารณาผลการตรวจประเมิน จัดทำแบบบันทึกข้อบกพร่องฟาร์ม และแจ้งให้เกษตรกรรับทราบผลการตรวจประเมินพร้อมลงชื่อในแบบบันทึกข้อบกพร่องฟาร์ม และแบบบันทึกการเก็บตัวอย่างดิน น้ำ และพืชส่งวิเคราะห์ (ถ้ามี)
๔. กรณีที่คณะผู้ตรวจประเมิน ตรวจประเมินครบทุกหัวข้อ ให้ผู้ตรวจประเมินจัดทำแบบสรุปการตรวจประเมินฟาร์ม
๕. กรณีที่ไม่สามารถตรวจได้ครบทุกหัวข้อในการตรวจครั้งแรก ให้ดำเนินการนัดหมายการตรวจประเมินในครั้งต่อไป
๖. กรณีมีข้อบกพร่องให้แจ้งเกษตรกรรับทราบและให้เกษตรกรเสนอแนวทางการแก้ไข และกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จ พร้อมนัดหมายช่วงเวลาในการตรวจประเมินครั้งต่อไป

แนวทางดำเนินการตรวจประเมินเพื่อรับรอง GAP

๑. การตรวจประเมินเพื่อการรับรองจะทำการตรวจประเมินแต่ละรายไม่เกิน ๓ ครั้ง หากการตรวจประเมินไม่สามารถเสร็จสิ้นได้ภายใน ๓ ครั้ง ให้แจ้งผลการตรวจประเมินให้ผู้ยื่นคำขอทราบ จากนั้นสรุปผลเสนอคณะกรรมการรับรองมาตรฐานการผลิตพืช เพื่อยกเลิกคำขอต่อไป และหากประสงค์จะขอรับการรับรองต่อไปให้เกษตรกรยื่นคำขอใหม่เมื่อมีความพร้อม
๒. การตรวจประเมินแก้ไขข้อบกพร่องจะตรวจไม่เกิน ๒ ครั้ง ในข้อกำหนดเดียวกัน ถ้าไม่ดำเนินการแก้ไขจำเป็นต้องยกเลิกคำขอ

แนวทางการตรวจต่ออายุ GAP

๑. การตรวจประเมินเพื่อต่ออายุการรับรองจะทำการตรวจประเมินแต่ละรายไม่เกิน ๒ ครั้ง หากการตรวจประเมินไม่สามารถเสร็จสิ้นได้ภายใน ๒ ครั้ง และเป็นปัญหาที่เกิดจากเกษตรกร กรมวิชาการเกษตรจะพิจารณายกเลิกคำขอ
๒. การตรวจประเมินเพื่อต่ออายุการรับรอง ครั้งที่ ๒ ต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นไม่เกินกว่า ๖๐ วัน นับจากวันตรวจต่ออายุครั้งแรก ถ้าไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดและเป็นปัญหาที่เกิดจากเกษตรกร กรมวิชาการเกษตรจะพิจารณาวันที่ต่ออายุการรับรองไม่ต่อจากใบรับรองฉบับเดิม
๓. การตรวจประเมินเพื่อต่ออายุการรับรองทั้ง ๒ ครั้งต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นไม่เกิน ๖๐ วัน นับจากวันตรวจต่ออายุครั้งแรก ถ้าไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดและปัญหาเกิดจากคณะผู้ตรวจประเมินให้ดำเนินการตรวจประเมินให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และพิจารณาวันที่ต่ออายุรับรองต่อจากใบรับรองฉบับเดิม

ขั้นที่ ๖ การจัดทำรายงานการตรวจประเมิน

๑. หัวหน้าคณะผู้ตรวจประเมินจัดทำบันทึกข้อความเรื่องการทวนสอบความถูกต้องเอกสาร บันทึกการตรวจประเมิน รวบรวมสรุปผลการตรวจประเมิน และบันทึกข้อบกพร่อง และบันทึกการเก็บตัวอย่างดิน น้ำ และพืชส่งวิเคราะห์ (ถ้ามี)
๒. เสนอสรุปผลการตรวจให้ผู้ทบทวนทางเทคนิค เพื่อทวนสอบความถูกต้องเอกสารและบันทึกการตรวจประเมิน
๓. หัวหน้าคณะผู้ตรวจประเมินรวบรวมเอกสารการตรวจประเมินทั้งหมด ส่งให้งานสารบรรณของหน่วยงาน
๔. กรณีเกษตรกรมีข้อบกพร่องและไม่สามารถแก้ไขได้ตามกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จภายใน ๒ ครั้ง เกษตรกรจะถูกยกเลิกคำขอ (กรณีเป็นการตรวจประเมินเพื่อให้การรับรอง) หรือลดขอบข่าย พักใช้เพิกถอน (กรณีเป็นการตรวจติดตาม) หรือ ไม่ต่ออายุใบรับรอง (กรณีเป็นการตรวจต่ออายุ)

ขั้นที่ ๗ นัดหมายและดำเนินการประชุมคณะกรรมการรับรองเพื่อพิจารณา

๑. เลขาธิการคณะกรรมการรับรอง/ผู้อำนวยการกลุ่มถ่ายทอดเทคโนโลยีรวบรวมและตรวจสอบความครบถ้วน และ ถูกต้องของข้อมูลทั้งหมด จากนั้นจัดเตรียมการประชุม
๒. คณะกรรมการรับรองมาตรฐานการผลิตพืช ดำเนินการประชุม และพิจารณาให้การรับรอง พักใช้ ยกเลิก และเพิกถอน
๓. เลขานุการคณะกรรมการรับรองมาตรฐานการผลิตพืช บันทึกผลการประชุม และจัดทำรายงานการประชุม แจ้งมติผลการพิจารณาของคณะกรรมการรับรองมาตรฐานการผลิตพืช ให้เกษตรกร/คณะผู้ตรวจประเมิน/ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ และดำเนินการตามมติต่อไป

ขั้นที่ ๘ จัดทำใบรับรองและทะเบียนรายชื่อผู้ได้รับการทดลอง

๑. คณะกรรมการรับรองมีมติพิจารณาให้การรับรอง เลขานุการคณะกรรมการรับรองจัดส่งรายงานการประชุม คณะกรรมการรับรองให้เจ้าหน้าที่กลุ่มถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อจัดทำใบรับรอง และจัดทำทะเบียนรายชื่อผู้ได้รับการรับรอง
๒. ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรลงนามในใบรับรอง

ขั้นที่ ๙ ส่งใบรับรองให้ผู้ได้ใบรับรอง

- จัดส่งใบรับรองให้แก่ผู้ได้รับการรับรอง

ขั้นตอนการขอรับรองฮาลาล (Halal)

ขั้นตอนการขอรับรองฮาลาล (Halal)

ขั้นที่ ๑ เตรียมการ

๑. ผู้ประกอบการยื่นความจำนงขอรับรองมาตรฐานอาหารฮาลาล
๒. ที่ปรึกษาโครงการตรวจประเมินและให้คำปรึกษาแนะนำ
๓. จัดอบรมผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสถานประกอบการ
๔. ผู้ประกอบการจัดทำระบบเอกสารและกระบวนการผลิตตามมาตรฐานอาหารฮาลาล
๕. ผู้ประกอบการเตรียมเอกสารตามที่สถาบันฯ กำหนด
๖. ที่ปรึกษาจัดทำรายงานสรุปการปรึกษาโครงการฯ

ขั้นที่ ๒ ยื่นคำขอและพิจารณาคำขอ

๑. ผู้ประกอบการยื่นคำขอรับการตรวจรับรองต่อสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย (สกอท.) หรือสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด (สกอจ.) แล้วแต่กรณี (ตามหัวข้อเอกสารเพื่อขอรับรองฮาลาล) เอกสารเพื่อขอรับรองฮาลาล
๒. เจ้าหน้าที่ตรวจความถูกต้องของเอกสารที่ประกอบคำขอแล้วนำเสนอสถาบันมาตรฐานอาหารฮาลาลหรือคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด
๓. เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ตัวอย่างผลิตภัณฑ์
๔. จ่ายค่าธรรมเนียม
๕. นัดหมายการตรวจสอบสถานประกอบการ

ขั้นที่ ๓ การตรวจสอบสถานประกอบการ

๑. คณะผู้ตรวจสอบ ไปตรวจโรงงาน/สถานประกอบการ ตามที่นัดหมาย
๒. ประชุมชี้แจงร่วมกันระหว่าง คณะผู้ตรวจสอบของฝ่าย กิจการฮาลาล กับฝ่ายสถานประกอบการ ก่อนดำเนินการตรวจสอบ โดยมีขั้นตอนดังนี้
  - ๒.๑ แนะนำตัวเพื่อทำความรู้จักกัน
  - ๒.๒ หัวหน้าคณะผู้ตรวจสอบชี้แจง หลักการ ระเบียบฯ เหตุผล และความจำเป็นในการตรวจพิจารณา ก่อนให้การรับรองฮาลาล
  - ๒.๓ ฝ่ายสถานประกอบการบรรยายสรุป เกี่ยวกับกระบวนการผลิต วัตถุดิบ ส่วนผสม หรือสารปรุงแต่ง การบรรจุ การเก็บรักษา การขนส่ง ฯลฯ ให้คณะผู้ตรวจสอบทราบ
๓. ฝ่ายสถานประกอบการ นำคณะผู้ตรวจสอบพิจารณา กระบวนการ ผลิต วัตถุดิบ สถานที่ผลิต การบรรจุ การเก็บรักษา สถานที่จำหน่าย ฯลฯ
๔. คณะผู้ตรวจสอบให้คำแนะนำแก่ผู้ยื่นคำขอ เมื่อเห็นว่า ผู้ประกอบการ ดำเนินการไม่ถูกต้อง หรือมีข้อบกพร่อง เพื่อจะได้ ดำเนินการให้ถูกต้องต่อไป
๕. คณะผู้ตรวจสอบรายงานผลให้คณะกรรมการฝ่ายกิจการฮาลาลพิจารณา

ขั้นที่ ๔ พิจารณาผลการตรวจสอบและให้หนังสือรับรอง

(คณะกรรมการฝ่ายกิจการฮาลาลรายงานผลการพิจารณา ให้ สกอท. หรือ สกอก. พิจารณานุญาต)

๑. เรียกเอกสารหรือผลวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ เพิ่มเติมในกรณีที่เป็น
๒. คณะกรรมการฝ่ายกิจการฮาลาลแจ้งผลพิจารณาของ สกอท. หรือ สกอก. ให้ผู้ขอรับรองฮาลาลทราบ
๓. ในกรณีที่คณะกรรมการฯ ให้การรับรอง เมื่อผู้ขอรับรองฮาลาลทำสัญญายอมรับ ปฏิบัติตามเงื่อนไข การรับรอง และการชำระค่าธรรมเนียมแล้ว สกอท. หรือ สกอก. จึงออกหนังสือรับรองฮาลาล ให้แก่ผู้ขอ โดยมีอายุการรับรอง ไม่เกินหนึ่งปี
๔. ผู้ขอซึ่งได้หนังสือรับรองฮาลาลแล้ว และมีความประสงค์ขอใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล สกอท. จะออกหนังสือสำคัญให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลแก่ผู้ขอ เมื่อผู้ขอชำระค่าธรรมเนียมแล้ว

ขั้นที่ ๕ การติดตามและประเมินผล

๑. ดำเนินการติดตามและกำกับดูแลสถานประกอบการซึ่งได้รับรองฮาลาล และหรือให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล ให้ปฏิบัติตามสัญญาและระเบียบอย่างเคร่งครัด
๒. ฝ่ายกิจการฮาลาลตรวจสอบผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิต สถานประกอบการ และการให้บริการที่ได้รับอนุญาตแล้ว โดยไม่มีการนัดหมายล่วงหน้า เป็นระยะตามความเหมาะสม
๓. ฝ่ายกิจการฮาลาลรายงานผลการตรวจสอบ ให้ สกอท. หรือ สกอก. ทราบหรือพิจารณา

ขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)

ขั้นที่ ๑ การเตรียมเอกสาร

๑. ขอรับแบบคำขอและข้อแนะนำในการกรอกคำขอ
๒. พิจารณาว่าผลิตภัณฑ์ที่ยื่นคำขอมีกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
๓. พิจารณาขีดความสามารถและความพร้อมในการยื่นคำขอ

ขั้นที่ ๒ การรับคำขอ

๑. กรอกรายละเอียดในแบบคำขอ (มช.๑)
๒. แนบหลักฐานเอกสารที่เกี่ยวข้อง ยื่นคำขอที่ สมอ./สอจ. ที่สถานที่ผลิตตั้งอยู่

ขั้นที่ ๓ นัดหมายตรวจสอบที่

๑. เตรียมความพร้อมสำหรับการตรวจสอบที่ผลิตและตัวอย่าง
๒. รอรับการโทรนัดหมายจากเจ้าหน้าที่ สมอ./สอจ.

ขั้นที่ ๔ ตรวจสอบที่ผลิตและเก็บตัวอย่าง

๑. จัดเตรียมตัวอย่าง
๒. รับการตรวจประเมินสถานที่ผลิต และเก็บตัวอย่าง

ขั้นที่ ๕ ส่งทดสอบที่หน่วยตรวจสอบ

- เจ้าหน้าที่ สมอ./สอจ. จัดส่งตัวอย่างให้หน่วยตรวจสอบ

ขั้นที่ ๖ ประเมินผลทดสอบ

๑. รอรับแจ้งผลทดสอบ (กรณีผลไม่ผ่านให้ปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ และยื่นคำขอใหม่)
๒. กรณีผลผ่าน รอรับแจ้งการรับใบรับรอง

ขั้นที่ ๗ สรุปเสนอออกไปรับรอง

- เซ็นรับการปฏิบัติตามเงื่อนไขในการออกไปรับรอง

ขั้นที่ ๘ ออกใบรับรอง

หมายเหตุ ให้บริการยื่นคำขอได้ตั้งแต่ ๑ ต.ค. – ๓๐ ก.ค. ของปีงบประมาณนั้น

ขั้นตอนการขอรับรองโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)

ขั้นที่ ๑ การยื่นคำขอ

(ภูมิภาค : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ, กรุงเทพฯ : สำนักงานเขต กรุงเทพมหานคร)

๑. สำเนาบัตรประชาชน
๒. ภาพถ่ายผลิตภัณฑ์
๓. หลักฐานการลงทะเบียนผู้ผลิตผู้ประกอบการ OTOPT ครั้งล่าสุด

ขั้นที่ ๒ การประเมิน

๑. รับแบบยื่นคำขอ
๒. ตรวจสอบรายละเอียดข้อมูลว่ามีคุณสมบัติครบถ้วนหรือไม่
๓. ประเมินผลิตภัณฑ์ตามหลักเกณฑ์การประเมินผลิตภัณฑ์ OTOPT เพื่อใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์
๔. แจ้งผลการประเมิน

ขั้นที่ ๓ การตรวจสอบ

(สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร)

๑. รับผลการประเมิน
๒. ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของเอกสาร และผลการประเมิน
๓. พิจารณาตรวจสอบและกลั่นกรองผลการประเมิน
๔. ออกใบรับรองเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ฯ

ขั้นที่ ๔ การพิจารณาเห็นชอบ

(คณะกรรมการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับจังหวัด/กรุงเทพมหานคร)

๑. พิจารณาเห็นชอบให้ใช้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ OTOPT กรมการพัฒนาชุมชน
๒. ประธานลงนามใบรับรองเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ฯ

ขั้นที่ ๕ การประกาศใช้

(สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด/สำนักงานพัฒนาสังคมกรุงเทพ)

๑. แจ้งผลการพิจารณาฯ ให้ผู้ผลิตผู้ประกอบการ OTOPT ทราบ
๒. มอบใบรับรองเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ฯ
๓. รายงานผลให้กรมการพัฒนาชุมชนทราบ
๔. ประชาสัมพันธ์ในช่องทางต่างๆ

ขั้นที่ ๖ การใช้ประโยชน์

๑. พิมพ์หรือประทับให้เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ฯปรากฏอยู่ที่บรรจุภัณฑ์ หรือแสดงไว้บนผลิตภัณฑ์
๒. โฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ
๓. มีสิทธิใช้เครื่องหมายฯ ภายในกำหนดเวลา ๒ ปี

การปฏิบัติที่ดีในการผลิต (Good Manufacturing Practice : GMP)

การปฏิบัติที่ดีในการผลิตอาหาร เป็นระบบประกันคุณภาพที่มีการปฏิบัติในการผลิตอาหาร เพื่อให้เกิดความปลอดภัย และมั่นใจต่อการบริโภค หลักการของ GMP จึงครอบคลุมตั้งแต่สถานที่ตั้งของสถานประกอบการ โครงสร้างอาคาร ระบบการผลิตที่ดี มีความปลอดภัย และมีคุณภาพ ได้มาตรฐานทุกขั้นตอน นับตั้งแต่เริ่มต้นวางแผนการผลิต ระบบควบคุมตั้งแต่วัตถุดิบระหว่างการผลิต ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป การจัดเก็บ การควบคุมคุณภาพ และการขนส่งจนถึงผู้บริโภค มีการบันทึกข้อมูล ตรวจสอบและติดตามผลคุณภาพผลิตภัณฑ์ รวมถึงระบบการจัดการที่ดีในเรื่องสุขอนามัย

GMP ยังเป็นระบบประกันคุณภาพพื้นฐานก่อนที่จะพัฒนาไปสู่ระบบประกันคุณภาพอื่น ๆ ต่อไป เช่น HACCP และ ISO อีกด้วย

การผลิตอาหารให้ถูกหลัก GMP จะต้องมีการกำหนดวิธีการผลิต เครื่องมือ เครื่องใช้ในการผลิต และการเก็บรักษาอาหารจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. สถานที่ตั้งและอาคารผลิต

๑.๑ สถานที่ตั้งตัวอาคารและที่ใกล้เคียง ต้องอยู่ในที่ที่จะไม่ทำให้อาหารที่ผลิตเกิดการปนเปื้อนได้ง่าย โดย

๑.๑.๑ สถานที่ตั้งตัวอาคารและบริเวณโดยรอบสะอาด ไม่ปล่อยให้มีสารสิ่งที่ไม่ใช้แล้ว หรือสิ่งปฏิกูลอันอาจเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์และแมลง รวมทั้งเชื้อโรคต่าง ๆ ขึ้นได้

๑.๑.๒ อยู่ห่างจากบริเวณหรือสถานที่ที่มีฝุ่นมากผิดปกติ

๑.๑.๓ ไม่อยู่ใกล้เคียงกับสถานที่น่ารังเกียจ

๑.๑.๔ บริเวณพื้นที่ตั้งตัวอาคารไม่มีน้ำขังและสกปรก และมีท่อระบายน้ำ เพื่อให้ไหลลงสู่ทางระบายน้ำสาธารณะ ในกรณีที่ตั้งตัวอาคาร ซึ่งใช้ผลิตอาหารอยู่ติดกับบริเวณที่มีสภาพไม่เหมาะสม หรือไม่เห็นไปตามข้อ ๑.๑.๑-๑.๑.๔ ต้องมีกรรมวิธีที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและกำจัดสัตว์รบกวน และสาเหตุของการปนเปื้อน และการปนเปื้อนข้าม

๑.๒ อาคารผลิตมีขนาดเหมาะสม มีการออกแบบและก่อสร้างในลักษณะที่ง่ายแก่การทะนุบำรุงสภาพ รักษาความสะอาด และสะดวกในการปฏิบัติงาน โดย

๑.๒.๑ พื้น ฝาผนัง และเพดานของอาคารสถานที่ผลิต ต้องก่อสร้างด้วยวัสดุที่คงทน เรียบทำความสะอาด และซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพที่ดีตลอดเวลา

๑.๒.๒ ต้องแยกบริเวณผลิตอาหารออกเป็นสัดส่วน ไม่ปะปนกับที่อยู่อาศัย

๑.๒.๓ ต้องมีมาตรการป้องกันและแมลงไม่ให้เข้าไปในบริเวณอาคารผลิต

๑.๒.๔ จัดให้มีพื้นที่เพียงพอที่จะติดตั้งเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตให้เป็นไปตามสายงานการผลิตอาหารแต่ละประเภท และแบ่งแยกพื้นที่การผลิตเป็นส่วน เพื่อป้องกันการปนเปื้อนอันอาจเกิดขึ้นกับอาหารที่ผลิตขึ้น

๑.๒.๕ ไม่มีสิ่งของที่ไม่ใช้แล้วหรือไม่เกี่ยวข้องกับผลิตอยู่ในบริเวณผลิต

๑.๒.๖ จัดให้มีแสงสว่างและการระบายอากาศที่เหมาะสมเพียงพอสำหรับการปฏิบัติงานภายในอาคารผลิต

๒. เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ในการผลิต

๒.๑ ภาชนะและอุปกรณ์ในการผลิตที่พื้นผิวสัมผัสอาคาร ต้องทำจากวัสดุที่ไม่ทำปฏิกิริยากับอาหารอันอาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค

๒.๒ โตะที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตในส่วนที่พื้นผิวสัมผัสอาคาร ต้องทำด้วยวัสดุที่ไม่เกิดสนิมทำความสะอาดง่าย และไม่ทำให้เกิดปฏิกิริยาที่อาจเป็นอันตรายแก่สุขภาพของผู้บริโภค โดยมีความสูงที่เหมาะสมและมีเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

๒.๓ การออกแบบติดตั้งเครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์แปรรูปอาหารที่ใช้เหมาะสมและคำนึงถึงการปนเปื้อนที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งสามารถทำความสะอาดตัวเครื่องมือ เครื่องจักร และบริเวณที่ตั้งได้ง่ายและทั่วถึง

๒.๔ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ในการผลิต ต้องเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

๓. การควบคุมระบบการผลิต

๓.๑ การดำเนินการทุกขั้นตอนจะต้องมีการควบคุมตามหลักสุขาภิบาลที่ดี ตั้งแต่การตรวจรับวัตถุดิบและส่วนผสมในการผลิตอาหาร การขนย้าย การจัดเตรียม การผลิต การบรรจุ การเก็บรักษาอาหาร และการขนส่ง

๓.๑.๑ วัตถุดิบ และส่วนผสมในการผลิตอาหาร ต้องมีการคัดเลือกให้อยู่ในสภาพที่สะอาด มีคุณภาพดี เหมาะสำหรับการผลิตอาหารสำหรับบริโภค ต้องล้างหรือทำความสะอาดตามความจำเป็นเพื่อขจัดสิ่งสกปรก หรือสิ่งปนเปื้อนที่อาจติดหรือปนมากับวัตถุดิบนั้น ๆ และต้องเก็บรักษาวัตถุดิบภายใต้สภาวะที่ป้องกันการปนเปื้อนได้ โดยมีการเสื่อมสลายน้อยที่สุด และมีการหมุนเวียนสต็อกของวัตถุดิบและส่วนผสมอาหารอย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๑.๒ ภาชนะบรรจุอาหารและภาชนะที่ใช้ในการขนถ่ายวัตถุดิบและส่วนผสมในการผลิตอาหาร ตลอดจนเครื่องมือที่ใช้ในการนี้ต้องอยู่ในสภาพที่เหมาะสมและไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนกับอาหารในระหว่างการผลิต

๓.๑.๓ น้ำแข็งและไอน้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิตที่สัมผัสกับอาหาร ต้องมีคุณภาพมาตรฐานตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องน้ำแข็ง และน้ำบริโภค และการนำไปใช้ในสภาพที่ถูกสุขลักษณะ

- ๓.๑.๔ น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิตอาหาร ต้องเป็นน้ำสะอาดบริโภคได้ มีคุณภาพมาตรฐานตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง น้ำบริโภค และการนำไปใช้ในสภาพที่ถูกต้อง สุขลักษณะ
- ๓.๑.๕ การผลิต การเก็บรักษา ขนย้าย และขนส่งผลิตภัณฑ์อาหาร ต้องป้องกันการปนเปื้อน และป้องกันการเสื่อมสลายของอาหารและภาชนะบรรจุด้วย
- ๓.๑.๖ การดำเนินการควบคุมกระบวนการผลิตทั้งหมด ให้อยู่ภายใต้สภาวะที่เหมาะสม
- ๓.๒ จัดทำบันทึกและรายงานอย่างน้อย ดังนี้
  - ๓.๒.๑ ผลการตรวจวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์
  - ๓.๒.๒ ชนิดและปริมาณการผลิตของผลิตภัณฑ์และวันเดือนปีที่ผลิต โดยให้เก็บบันทึกและรายงานไว้อย่างน้อย ๒ ปี

๔. การสุขาภิบาล

- ๔.๑ น้ำที่ใช้ภายในโรงงาน ต้องเป็นน้ำสะอาด และจัดให้มีการปรับปรุงคุณภาพน้ำตามความจำเป็น
- ๔.๒ จัดให้มีห้องส้วมและอ่างล้างมือหน้าห้องส้วมให้เพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน และต้องถูกสุขลักษณะ มีอุปกรณ์ในการล้างมืออย่างครบถ้วน และต้องแยกต่างหากจากบริเวณผลิต หรือไม่เปิดสู่บริเวณผลิตโดยตรง
- ๔.๓ จัดให้มีอ่างล้างมือในบริเวณผลิตให้เพียงพอและมีอุปกรณ์การล้างมืออย่างครบถ้วน
- ๔.๔ จัดให้มีวิธีการป้องกันและกำจัดสัตว์และแมลงในสถานที่ผลิตตามความเหมาะสม
- ๔.๕ จัดให้มีภาชนะรองรับขยะมูลฝอยที่มีฝาปิดในจำนวนที่เพียงพอ และมีระบบกำจัดขยะมูลฝอยที่เหมาะสม
- ๔.๖ จัดให้มีทางระบายน้ำทิ้งและสิ่งโสโครกอย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม และไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนกลับเข้าสู่กระบวนการผลิตอาหาร

๕. การบำรุงรักษาและการทำความสะอาด

- ๕.๑ ตัวอาคารสถานที่ผลิตต้องทำความสะอาดและรักษาให้อยู่ในสภาพสะอาดถูกสุขลักษณะโดยสม่ำเสมอ
- ๕.๒ ต้องทำความสะอาด ดูแลและเก็บรักษาเครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ในการผลิตให้อยู่ในสภาพที่สะอาดทั้งก่อนและหลังการผลิต สำหรับชิ้นส่วนของเครื่องมือ เครื่องจักรต่าง ๆ ที่อาจเป็นแหล่งสะสมจุลินทรีย์ หรือก่อให้เกิดการปนเปื้อนอาหาร สามารถทำความสะอาดด้วยวิธีที่เหมาะสมและเพียงพอ
- ๕.๓ พื้นผิวที่สัมผัสกับอาหารของเครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต ต้องทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ
- ๕.๔ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ในการผลิต ต้องมีการตรวจสอบและบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพสม่ำเสมอ

๕.๕ การใช้สารเคมีที่ใช้ล้างทำความสะอาด ตลอดจนสารเคมีวัตถุที่ใช้เกี่ยวข้องกับการผลิตอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ปลอดภัย และการเก็บรักษาวัตถุดังกล่าว จะต้องแยกเป็นสัดส่วนและปลอดภัย

๖. บุคลากรและสุขลักษณะผู้ปฏิบัติงาน

๖.๑ ผู้ปฏิบัติงานในบริเวณผลิตต้องไม่เป็นโรคติดต่อหรือโรคนำรังเกียจตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง หรือมีบาดแผลอันอาจก่อให้เกิดการปนเปื้อนของผลิตภัณฑ์

๖.๒ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกคนในขณะที่ดำเนินการผลิตและมีการสัมผัสโดยตรงกับอาหาร หรือส่วนผสมของอาหาร หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของพื้นที่ผิวที่อาจมีการสัมผัสกับอาหาร ต้อง

๖.๒.๑ สวมเสื้อผ้าที่สะอาดและเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน กรณีที่ใช้เสื้อคลุมก็ต้องสะอาด

๖.๒.๒ ล้างมือให้สะอาดทุกครั้งก่อนเริ่มปฏิบัติงาน และหลังการปนเปื้อน

๖.๒.๓ ใช้ถุงมือที่อยู่ในสภาพสมบูรณ์และสะอาดถูกสุขลักษณะ ทำด้วยวัสดุที่ไม่มีสารละลายหลุดออกมาปนเปื้อนอาหารและของเหลวซึมผ่านไม่ได้ สำหรับจับต้องหรือสัมผัสกับอาหาร กรณีไม่สวมถุงมือต้องมีมาตรการให้คนงานล้างมือ เล็บ แขนให้สะอาด

๖.๒.๔ ไม่สวมใส่เครื่องประดับต่าง ๆ ขณะปฏิบัติงาน และดูแลสุขอนามัยของมือและเล็บให้สะอาดอยู่เสมอ

๖.๒.๕ สวมหมวก หรือผ้าคลุมผม หรือตาข่าย

๖.๓ มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสุขลักษณะทั่วไป และความรู้ทั่วไปในการผลิตอาหารตามความเหมาะสม

๖.๔ ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต ปฏิบัติตามข้อ ๖.๑-๖.๒ เมื่ออยู่ในบริเวณผลิต

ขั้นตอนการขอการรับรองการปฏิบัติที่ดีในการผลิต (Good Manufacturing Practice : GMP)

ขั้นที่ ๑ การเตรียมความพร้อมก่อนขอรับการรับรอง

๑. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ดำเนินการให้การรับรอง GMP ตามขอบข่ายที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาประกาศ และ/หรือตามขอบข่ายที่ได้รับการรับรองระบบงาน
๒. ก่อนการตรวจประเมินเพื่อการรับรองผู้ยื่นคำขอตามมาตรฐานสากล ต้องมีการนำ GMP ไปปฏิบัติแล้ว รวมทั้งมีการดำเนินกิจกรรมในทุกข้อกำหนดของมาตรฐานสากล เป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๖ เดือน

ขั้นที่ ๒ การขอรับการรับรอง

๑. การขอรับการรับรอง GMP ตามมาตรฐานสากล : ให้ยื่นคำขอต่อศูนย์บริการผลิตภัณฑ์สุขภาพเบ็ดเสร็จพร้อมหลักฐานและเอกสารต่างๆ ที่เป็นปัจจุบัน ซึ่งรวมถึงเอกสาร GMP ของผู้ยื่นคำขอตามแบบคำขอรับการรับรองระบบ GMP ด้านอาหารที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยากำหนด
๒. การขอรับการรับรอง GMP ตามกฎหมาย : ให้ผู้ผลิตอาหารแจ้งความประสงค์ขอรับการตรวจประเมินต่อกองควบคุมอาหาร สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา โดยยื่นหนังสือขอรับราชการรับรอง GMP พร้อมแนบหลักฐานและเอกสารต่างๆ ที่เป็นปัจจุบัน

ขั้นที่ ๓ ยื่นคำขอและพิจารณาคำขอ

๑. พิจารณาคำขอและรายละเอียดต่างๆ ของผู้ยื่นคำขอ หากมีรายละเอียดที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขจะแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบ
๒. ตรวจประเมินตามขั้นตอนที่กำหนดในหลักเกณฑ์และเงื่อนไข การตรวจประเมิน GMP โดยภาษาที่ใช้ในการตรวจประเมินใช้ภาษาไทยเป็นหลัก หากผู้ยื่นคำขอประสงค์จะให้ใช้ภาษาต่างประเทศในการตรวจประเมิน สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สงวนสิทธิที่จะให้มีการตกลงเป็นแต่ละกรณีไป
๓. สรุปข้อคิดเห็นนำเสนอผู้อำนวยการกองหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการกองเพื่อพิจารณาตัดสินใจให้การรับรอง

ขั้นที่ ๔ การตรวจสอบสถานประกอบการ

- ผู้ยื่นคำขอต้องยินยอมให้หน่วยรับรองระบบงาน หรือองค์กรระดับประเทศ/นานาชาติ ด้านอาหาร ที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เข้าร่วมสังเกตการณ์การตรวจประเมินของผู้ตรวจประเมินของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ณ สถานประกอบการผู้ยื่นคำขอ

ขั้นที่ ๕ ออกใบรับรอง

๑. ผู้อำนวยการกอง หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายอนุมัติให้การรับรองแล้ว สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา จะออกหนังสือรับรอง GMP หรือเกียรติบัตร GMP
๒. หนังสือรับรอง GMP หรือเกียรติบัตร GMP มีผลตั้งแต่วันที่ผู้อำนวยการกองหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย อนุมัติให้การรับรอง

๓. หนังสือรับรอง/เกียรติบัตร มีอายุคราวละ ๓ ปี และไม่สามารถโอนหนังสือรับรอง/เกียรติบัตร ให้แก่ผู้อื่นได้ ผู้ได้รับการรับรองสามารถแสดงเครื่องหมายรับรอง GMP ได้และสามารถแจ้งความจำนงแสดงเครื่องหมายรับรองระบบงานเพิ่มเติมได้
๔. การแสดงเครื่องหมายรับรอง และ/หรือ เครื่องหมายระบบงานให้เป็นไปตามรูปแบบและวิธีแสดง เครื่องหมายรับรอง GMP และเครื่องหมายรับรองระบบงานที่กำหนด

ขั้นที่ ๖ การเปลี่ยนแปลงขอบข่ายการรับรอง

๑. ดำเนินการแจ้งสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา พิจารณาหากไม่มีผลกระทบต่อ GMP จะนำเสนอ ผู้อำนวยการกอง หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการกองพิจารณา
๒. เมื่ออนุมัติการเปลี่ยนแปลงแล้ว สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาจะออกหนังสือรับรอง/เกียรติบัตร ฉบับใหม่แทนฉบับเดิม โดยมีอายุเท่ากับหนังสือรับรอง/เกียรติบัตรฉบับเดิมที่เหลืออยู่
๓. ทั้งนี้ผู้รับการรับรองต้องส่งคืนหนังสือรับรอง/เกียรติบัตรฉบับเดิมให้แก่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
๔. หากมีผลกระทบต่อ GMP ให้ดำเนินการตามข้อ ๔-๖ โดยอนุโลม

ขั้นที่ ๗ การโอนกิจการ และย้ายสถานที่ประกอบการ

๑. ผู้ได้รับการรับรองแจ้งสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาทราบเป็นลายลักษณ์อักษร
๒. ดำเนินการตรวจประเมินเสนอผู้อำนวยการกอง หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการกองพิจารณาให้การรับรองใหม่ และพิจารณายกเลิกหนังสือรับรอง/เกียรติบัตรฉบับเดิม
๓. ออกหนังสือรับรอง/เกียรติบัตรฉบับใหม่ซึ่งมีอายุ ๓ ปีนับจากวันที่ได้รับอนุมัติ
๔. ผู้ได้รับการรับรองต้องส่งคืนฉบับเดิมให้แก่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

ขั้นที่ ๘ กรณีมีการเปลี่ยนแปลงชื่อนิติบุคคล

๑. กรณีมีเลขทะเบียนการค้าและพาณิชย์เดิม รวมทั้งสถานที่ประกอบการเดิม ให้ผู้ได้รับการรับรองแจ้ง สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาทราบเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเสนอผู้อำนวยการกอง หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการกองพิจารณาให้การรับรองใหม่
๒. หากพบว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อ GMP ไม่จำเป็นต้องมีการตรวจประเมินใหม่
๓. การพิจารณาออกหนังสือรับรอง/เกียรติบัตรฉบับใหม่ซึ่งมีอายุเท่ากับฉบับเดิมที่เหลืออยู่
๔. ผู้ได้รับการรับรองต้องส่งคืนหนังสือรับรอง/เกียรติบัตรฉบับเดิมให้แก่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

ขั้นตอนการขอรับรองเครื่องหมาย อย.

๑. จัดเตรียมสถานที่ผลิตให้ได้ตามหลักเกณฑ์วิธีการผลิตที่ดี (GMP: Good Manufacturing Practice)
๒. จัดเตรียมเอกสารโดยติดต่อขอข้อมูลได้ที่ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอที่เป็นที่ตั้งของสถานที่ผลิตทุกแห่ง
๓. ยื่นเอกสารขออนุญาตตั้งสถานที่ผลิต พร้อมนัดเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อตรวจสถานที่
๔. ยื่นขอเอกสารอนุญาตขอรับเลขสารบบอาหาร “๑๓ หลัก” (เลข อย.) ตามแต่ชนิดของผลิตภัณฑ์ ๓ กลุ่ม ได้แก่
  - ๔.๑ อาหารควบคุมเฉพาะ
  - ๔.๒ อาหารที่กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐาน
  - ๔.๓ อาหารที่ต้องมีฉลาก

หลักฐานสำคัญสำหรับขอรับหนังสือรับรอง อย.

๑. ใบจดทะเบียนผลิตภัณฑ์/แจ้งรายละเอียดผลิตภัณฑ์ (แบบ สป.๕) จำนวน ๒ ฉบับ
๒. สำเนาการได้รับอนุญาตตั้งสถานที่ผลิต
๓. ใบรับรองสถานที่ผลิตที่เทียบเท่าเกณฑ์ Primary GMP

สถานที่ยื่นคำขอ

๑. กรณีสถานที่ผลิตตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขอที่ศูนย์บริการผลิตภัณฑ์สุขภาพเบ็ดเสร็จ (one stop service center) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
๒. กรณีสถานที่ผลิตตั้งอยู่ต่างจังหวัดให้ยื่นคำขอ ณ สำนักงานสาธารณสุขในจังหวัดนั้นๆ

ขั้นตอนการขอรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI)

ขั้นที่ ๑ รวมกลุ่มเพื่อศึกษาความเป็นไปได้และรวบรวมข้อมูลที่จะขอรับความคุ้มครอง

๑. ชื่อเสียงของสินค้า
๒. คุณภาพ ลักษณะพิเศษ และวิธีการผลิต
๓. ความเชื่อมโยงสินค้า กับ แหล่งภูมิศาสตร์
๔. ขอบเขตพื้นที่แหล่งภูมิศาสตร์

ขั้นที่ ๒ ร่าง คำขอขึ้นทะเบียน และจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน

๑. แบบ สช.๐๑
๒. คู่มือปฏิบัติงาน

ขั้นที่ ๓ ตรวจสอบและขึ้นทะเบียนตามกฎหมาย (กรมทรัพย์สินทางปัญญา)

๑. ขอใช้ตราสัญลักษณ์ GI ไทย (การควบคุมการใช้ GI)
  - ควบคุมอัตโนมัติ
  - ควบคุมภายใน
  - ควบคุมภายนอก
๒. การบริหารจัดการ การประชาสัมพันธ์ และการตลาด

ผู้มีสิทธิขอขึ้นทะเบียน/ผู้มีสิทธิใช้

มาตรา ๗

๑. ส่วนราชการ ที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งมีเขตรับผิดชอบครอบคลุมบริเวณแหล่งภูมิศาสตร์
๒. ผู้ประกอบการ บุคคล กลุ่มบุคคล นิติบุคคลซึ่งประกอบกิจการค้าเกี่ยวข้องกับสินค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และมีถิ่นที่อยู่ในแหล่งผลิตภูมิศาสตร์ของสินค้า
๓. กลุ่มผู้บริโภคสินค้า

มาตรา ๒๕

๑. ผู้ผลิตสินค้า (ซึ่งอยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์)
๒. ผู้ประกอบการค้า (เกี่ยวกับสินค้า)

ขั้นตอนการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

ขั้นที่ ๑ การตรวจสอบเอกสาร

๑. เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ รับแบบคำขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (แบบ สวช.๐๑) และเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารเบื้องต้น
๒. เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯรวบรวมแบบคำขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (แบบ สวช.๐๑) เพื่อนำไปส่งให้เจ้าหน้าที่พิจารณาตรวจสอบบันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชนและออกไปรับเรื่อง (ท.ว.ช.๑) ที่สำนักงานเกษตรอำเภอ/กิ่งอำเภอ/สำนักงานเกษตรเขต (กทม.)
๓. เจ้าหน้าที่นำไปรับเรื่อง (ท.ว.ช.๑) ไปมอบให้ผู้ยื่น

ขั้นที่ ๒ การพิจารณา

๑. เจ้าหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลคุณสมบัติและหลักเกณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน และเอกสารหลักฐาน แล้วบันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน (๒ วันทำการ)
๒. ปิดประกาศรายชื่อวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนและแบบ สวช.๐๑ ณ สำนักงานเกษตรอำเภอ/กิ่งอำเภอ/สำนักงานเกษตรเขต (กทม.) เพื่อให้สมาชิกและผู้มีส่วนได้เสียตรวจสอบความถูกต้อง ข้อมูลในการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน(๗ วันทำการ)

ขั้นที่ ๓ การลงนาม/คณะกรรมการมีมติ

- นายทะเบียนลงนามอนุมัติในหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (ท.ว.ช.๒) และเอกสารสำคัญแสดงการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (ท.ว.ช.๓)

หลักฐานประกอบการยื่น

๑. บัตรประจำตัวประชาชน
๒. แบบคำขอจดทะเบียน (แบบ สวช.๐๑)
๓. หนังสือให้ความยินยอมของสมาชิกซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดหรือ สำเนามติที่ประชุมซึ่งมอบหมายให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดมาจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนแทน (กรณีไม่เป็นนิติบุคคลและจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน)
๔. ทะเบียนรายชื่อและที่อยู่ของสมาชิก
๕. เอกสารแสดงวัตถุประสงค์ระเบียบ หรือข้อบังคับของนิติบุคคล (กรณีนิติบุคคล)
๖. บัญชีรายชื่อคณะกรรมการดำเนินการปัจจุบัน (กรณีนิติบุคคล)

งานพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน

หน่วย นพค. .... สนภ. ... นทพ.

โครงการ..... งบประมาณ ..... บาท

บ้าน ..... หมู่ ..... ตำบล ..... อำเภอ ..... จังหวัด .....

เอกสารประกอบการพิจารณา	/ มี	x ไม่มี	- ไม่ใช่	หมายเหตุ
1. นทพ.03				
2. นทพ.05				
3. นทพ.05-21 (ค่าตอบแทน)				
4. นทพ.05-22 (ค่าใช้สอย)				
5. นทพ.05-23 (ค่าวัสดุ)				
6. ประมาณการแบบก่อสร้าง				
7. แบบสิ่งก่อสร้าง (ต้องผ่าน กกช.ฯ /มีแบบแล้ว)				
9. เอกสารที่มาของราคา				
10. คุณลักษณะเฉพาะแต่ละรายการที่เสนอของงบประมาณ				
11. เอกสารการจัดตั้งกลุ่ม (เอกสารประชุมกลุ่ม/เอกสารจัดตั้งกลุ่ม)				
12. หนังสือร้องขอโครงการ (หน่วยงานอื่นๆ)				
13. จำนวนสมาชิก/ผู้รับผลประโยชน์ จำนวน.....คน				
14. ระเบียบการจัดตั้งกลุ่ม(ระเบียบ/ข้อตกลง/ข้อบังคับ)				
15. รายชื่อสมาชิก				
16. หนังสือยินยอมใช้พื้นที่				
17. ใบจดทะเบียนการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน				
18. แผนการบริหารจัดการกำไรสุทธิที่เกิดขึ้น				
19. แผนการผลิต แผนการตลาด				
20. สถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์				
21. เปรียบเทียบข้อมูลรายรับ-รายจ่าย-กำไรสุทธิ ก่อนได้รับการสนับสนุน กับ หลังได้รับการสนับสนุน				
22. ข้อมูลรายรับ-รายจ่าย-กำไรสุทธิ และผลผลิตจากการดำเนิน กิจการในแต่ละเดือน (3 ปีย้อนหลัง (ต.ค.59-เม.ย.62))				
23. ตารางสรุปรายได้ตัวชี้วัด, ต้นทุนการผลิต, รายได้, กำไรสุทธิ, แผนการบริหารกำไรของโครงการ				

โครงการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ "เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้ ในพื้นที่ตำบลเป่าหมาย
ของ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา
โครงการส่งเสริมการแปรรูปกล้วยฉาบชุมชน
บ้านทรัพย์สมบูรณ์ หมู่ ๖ ต.สะตอง อ.สอยดาว จ.จันทบุรี

แนวทางการบริหารจัดการโครงการของกลุ่ม			
ก่อนการส่งเสริม		หลังการส่งเสริม	
รายการ	เป็นเงิน	รายการ	เป็นเงิน
๑. รายได้จากกรจำหน่ายสินค้า	๒๘,๕๐๐.๐๐	๑. รายได้จากกรจำหน่ายสินค้า	๖๑,๒๐๐.๐๐
๒. ต้นทุนการผลิตสินค้า	๑๔,๙๐๐.๐๐	๒. ต้นทุนการผลิตสินค้า	๓๐,๕๐๐.๐๐
๓. ค่าใช้จ่ายในการบริหารโครงการ	๙,๓๐๐.๐๐	๓. ค่าใช้จ่ายในการบริหารโครงการ	๑๐,๘๐๐.๐๐
๔. คงเหลือกำไรของกลุ่ม	๔,๒๐๐.๐๐	๔. คงเหลือกำไรของกลุ่ม	๒๐,๐๐๐.๐๐
๕. บริการจัดการกำไร		๕. บริการจัดการกำไร	
๕.๑ ทุนสะสมของกลุ่ม	-	๕.๑ ทุนสะสมของกลุ่ม	๘,๐๐๐.๐๐
๕.๒ ปันผลสู่สมาชิกกลุ่ม	๔,๒๐๐.๐๐	๕.๒ ปันผลสู่สมาชิกกลุ่ม	๑,๑๐๐.๐๐
๕.๓ สาธารณะประโยชน์หมู่บ้าน	-	๕.๓ สาธารณะประโยชน์หมู่บ้าน	๑,๐๐๐.๐๐

วิเคราะห์รายได้ของกลุ่มตามตัวชี้วัด					
ก่อนส่งเสริมโครงการ		หลังส่งเสริมโครงการ		ผลต่าง	
กำลังการผลิต/เดือน	จำนวน/บาท	กำลังการผลิต/เดือน	จำนวน/บาท	จำนวน/บาท	ร้อยละ
รายได้ของกลุ่ม	๒๘,๕๐๐.๐๐	รายได้ของกลุ่ม	๖๑,๒๐๐.๐๐	๓๒,๘๐๐.๐๐	๑๑๕.๔๙๓
ต้นทุนของกลุ่ม	๑๔,๙๐๐.๐๐	ต้นทุนของกลุ่ม	๓๐,๕๐๐.๐๐	๑๕,๕๐๐.๐๐	๑๐๔.๐๒๗
ค่าบริหารโครงการ	๙,๓๐๐.๐๐	ค่าบริหารโครงการ	๑๐,๘๐๐.๐๐	๑,๕๐๐.๐๐	๑๖.๑๒๙
-	๐.๐๐	ทุนสะสมของกลุ่ม , สาธารณะประโยชน์	๙,๐๐๐.๐๐	๙,๐๐๐.๐๐	-
คงเหลือกำไรของกลุ่ม	๔,๒๐๐.๐๐	คงเหลือกำไรของกลุ่ม	๒๐,๐๐๐.๐๐	๑๖,๘๐๐.๐๐	๑๖๑.๙๐
กำลังการผลิต/ปี	จำนวน/บาท	กำลังการผลิต/ปี	จำนวน/บาท	จำนวน/บาท	ร้อยละ
คงเหลือกำไรของกลุ่ม	๕๐,๔๐๐.๐๐	คงเหลือกำไรของกลุ่ม	๑๓๒,๐๐๐.๐๐	๘๑,๖๐๐.๐๐	๑๖๑.๙๐

สรุปผลต่างจากการส่งเสริมโครงการ					
สรุปรายได้ สมาชิก จำนวน ๑๐ ราย	จำนวน/บาท	สรุปรายได้ สมาชิก จำนวน ๑๕ ราย	จำนวน/บาท	จำนวน/บาท	ร้อยละ
สมาชิก ๑๐ ราย มีรายได้/วัน	๑๔.๐๐	สมาชิก ๑๕ ราย มีรายได้/วัน	๒๔.๔๔	๑๐.๔๔	๗๔.๖๐
สมาชิก ๑๐ ราย มีรายได้/เดือน	๔๒๐.๐๐	สมาชิก ๑๕ ราย มีรายได้/เดือน	๗๓๓.๓๓	๓๑๓.๓๓	๗๔.๖๐
สมาชิก ๑๐ ราย มีรายได้/ปี	๕,๐๔๐.๐๐	สมาชิก ๑๕ ราย มีรายได้/ปี	๘,๘๐๐.๐๐	๓,๗๖๐.๐๐	๗๔.๖๐
จำนวนสมาชิก	จำนวน/คน	จำนวนสมาชิก	จำนวน/คน	จำนวน/คน	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกกลุ่มแปรรูปกล้วยฉาบ	๑๐	จำนวนสมาชิกกลุ่มแปรรูปกล้วยฉาบ	๑๕	๕	๓๓.๓๓

สามารถตอบโจทย์ตัวชี้วัดได้ดังนี้		ค่าเป้าหมายตัวชี้วัด	ร้อยละ
ตัวชี้วัดที่ ๑	ประชาชนที่ได้รับโครงการส่งเสริมอาชีพมีรายได้เพิ่มขึ้น	ร้อยละ ๒๐/ปี	๗๔.๖๐
ตัวชี้วัดที่ ๒	มีสมาชิกในกลุ่มเพิ่มขึ้น	ร้อยละ ๒๐/ปี	๓๓.๓๓
ตัวชี้วัดที่ ๓	มีอัตราการว่างงานลดลง	ร้อยละ ๕๐ ปี	๖๐
ตัวชี้วัดที่ ๔	ความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ตำบลเป่าหมาย	ร้อยละ ๘๐	๙๐

งานเกษตรผสมผสาน ตามแนวทางพระราชทานเศรษฐกิจพอเพียง

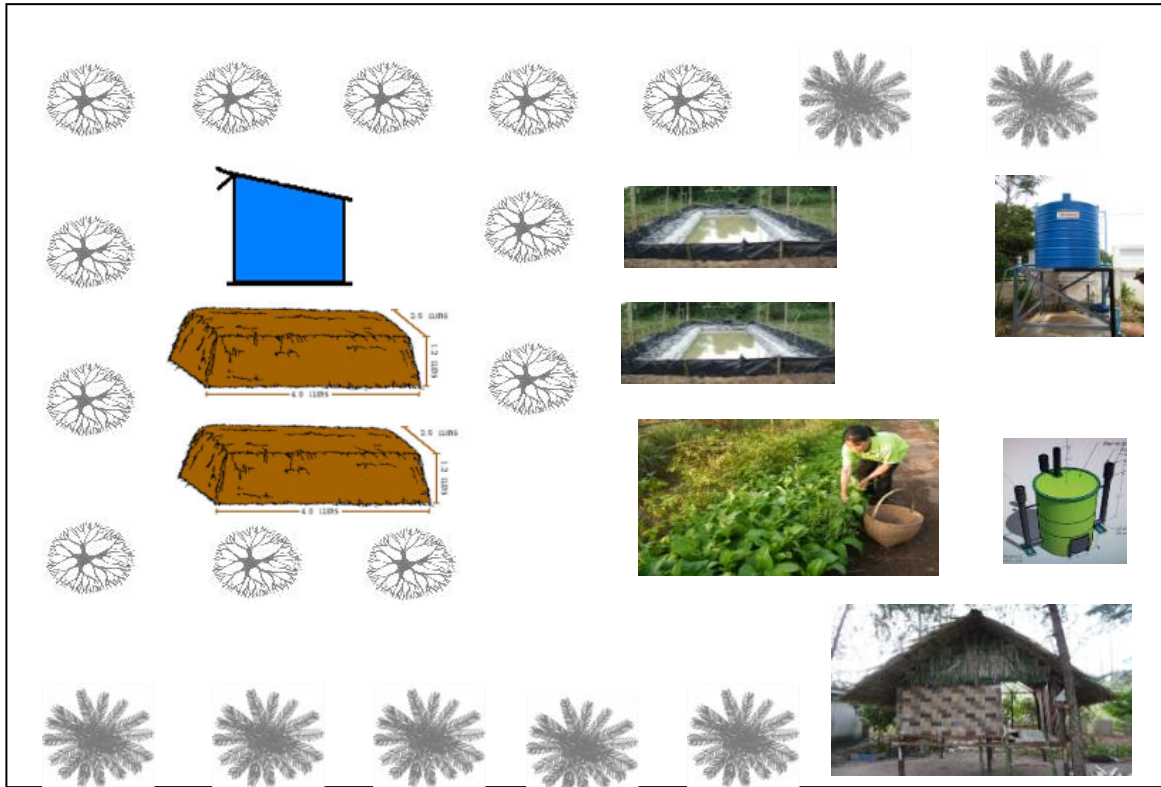
หน่วย นพค. .... สนภ. ... นทพ.

เอกสารประกอบการพิจารณา	/ มี	x ไม่มี	- ไม่ใช่	หมายเหตุ
1. นทพ.03				
2. นทพ.05				
3. นทพ.05-21 (คำตอบแทน)				
4. นทพ.05-22 (ค่าใช้จ่าย)				
5. นทพ.05-23 (ค่าวัสดุ)				
6. ตารางแสดงรายละเอียดราษฎรผู้เข้าร่วมโครงการ เกษตรผสมผสานฯ				
7. แผนผังจำลองการจัดการระบบเกษตรผสมผสาน				
8. เอกสารที่มาของราคา				
9. คุณลักษณะเฉพาะแต่ละรายการที่เสนอของบประมาณ				
10. สำเนาบัตรประชาชนผู้รับประโยชน์				
11. ตารางสรุปเกษตรกรต้นแบบ ร้อยละ 50 ของผู้รับประโยชน์				

แผนผังจำลองการจัดการระบบเกษตรผสมผสาน
งานเกษตรผสมผสาน ตามแนวทางพระราชทานเศรษฐกิจพอเพียง
โดยระบุกิจกรรมเดิม และกิจกรรมที่จะได้รับการสนับสนุน

หนังสือรับรองความประพฤติ

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า.....ตำแหน่ง.....

สังกัด..... เกี่ยวข้องเป็น.....

ขอรับรองว่า นาย/นาง/น.ส..... นามสกุล..... อาศัย

อยู่ บ้านเลขที่..... หมู่..... บ้าน..... ตำบล..... อำเภอ.....

จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... ผู้สมัครเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโค

เนื้อ นทพ. เป็นผู้มีความประพฤติดี ไม่เคยมีชื่อเสียงในทางเสื่อมเสีย และข้อความตามที่คุณสมัครกล่าวไว้

ในใบสมัครนั้นถูกต้องตามความเป็นจริงทุกประการ

พร้อมนี้ได้แนบสำเนาบัตรประจำตัวข้าราชการ หรือบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยแล้ว จำนวน ๑ ฉบับ

(ลงชื่อ).....ผู้รับรอง

( )

หมายเหตุ ๑. ผู้รับรองผู้สมัครเป็นกำนัน หรือ ผู้ใหญ่บ้าน

๒. ที่อยู่ของผู้รับรองที่ติดต่อได้สะดวก

๒.๑ บ้าน เลขที่..... หมู่..... บ้าน..... ตำบล.....

อำเภอ..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์.....

๒.๒ สถานที่ทำงาน เลขที่..... หมู่..... บ้าน..... ตำบล.....

อำเภอ..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์.....

บันทึกข้อตกลงการยืมโค
โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ นทพ.
หน่วย.....

รูปถ่าย ขนาด
๒ นิ้ว

บันทึกข้อตกลงนี้ ทำขึ้น ณ.....เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
ระหว่าง.....โดย.....ตำแหน่ง.....
ซึ่งในบันทึกข้อตกลงนี้ เรียกว่า "ผู้ให้ยืม" ฝ่ายหนึ่ง

กับ

กลุ่ม.....โดยมี นาย/นาง/น.ส.....นามสกุล.....
อายุ.....ปี เป็นประธานกลุ่ม ประกอบด้วยสมาชิกทั้งสิ้น จำนวน.....คน ได้แก่

๑. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
๒. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
๓. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
๔. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
๕. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
๖. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
๗. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

ซึ่งในบันทึกข้อตกลงนี้ เรียกว่า "ผู้ยืม" อีกฝ่ายหนึ่ง

๑. รูปแบบการดำเนินการ

๑.๑ ผู้ยืมตกลงยืมโคแม่พันธุ์ลูกผสมบราห์มัน ๕๐% อายุ ๒-๔ ปี จำนวน.....ตัว จากผู้ให้ยืม
รายละเอียดดังนี้

- ๑.๑.๑ หมายเลข..... น้ำหนัก ..... กก. อายุประมาณ ..... ปี
- ๑.๑.๒ หมายเลข..... น้ำหนัก ..... กก. อายุประมาณ ..... ปี
- ๑.๑.๓ หมายเลข..... น้ำหนัก ..... กก. อายุประมาณ ..... ปี
- ๑.๑.๔ หมายเลข..... น้ำหนัก ..... กก. อายุประมาณ ..... ปี
- ๑.๑.๕ หมายเลข..... น้ำหนัก ..... กก. อายุประมาณ ..... ปี
- ๑.๑.๖ หมายเลข..... น้ำหนัก ..... กก. อายุประมาณ ..... ปี

๑.๒ ผู้ยืมได้รับโคแม่พันธุ์ ตามข้อ ๑ ในวันทำบันทึกข้อตกลง และสัญญาว่าจะเลี้ยงโคแม่พันธุ์
เพื่อใช้เป็นโคแม่พันธุ์ต่อไป จนกระทั่งวันสิ้นสุดข้อตกลง โดยห้ามทำการจำหน่ายโคแม่พันธุ์เด็ดขาด

๑.๓ ผู้ยืมสามารถยืมโคแม่พันธุ์เป็นระยะเวลา ๔ (สี่) ปี นับตั้งแต่วันที่.....เดือน.....
พ.ศ.....ถึง วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๑.๔ ลูกโคที่เกิดจากโคแม่พันธุ์ที่ถูกยืม จะตกเป็นของผู้ยืม

๑.๕ เมื่อครบกำหนดสิ้นสุดข้อตกลง ให้ผู้ยืมส่งโคแม่พันธุ์ที่ยืมคืนให้กับผู้ให้ยืม เพื่อนำไปแจกจ่ายให้กับกลุ่มเกษตรกรที่สนใจเลี้ยงโคต่อไป

๑.๖ ในห้วงการยืมโคแม่พันธุ์ หากโคแม่พันธุ์ตาย ให้ผู้ยืมแจ้งเจ้าหน้าที่ของ..... และส่งคืนซากโคแม่พันธุ์ โดยผู้ให้ยืมนำซากโคแม่พันธุ์ส่งปศุสัตว์อำเภอชั้นสุตราเหตุการณ์ตาย และรายงานผลการชันสูตรนำเรียน ผบ.นทพ. เพื่อทราบ

๑.๗ ถ้าผู้ยืมจำหน่ายโคแม่พันธุ์ หรือทำโคแม่พันธุ์สูญหาย ให้ผู้ยืมซื้อโคแม่พันธุ์ อายุ.....ปี น้ำหนัก.....กิโลกรัม ขึ้นไป ตามจำนวนตัวที่เสียหาย ชดใช้ให้กับผู้ให้ยืม หรือชดใช้เป็นเงินตามราคาแม่โคในปัจจุบัน ตามจำนวนที่สูญหาย หรือจำหน่ายไป

๑.๘ ถ้าโคแม่พันธุ์ไม่สามารถผสมพันธุ์ได้ หลังจากการยืมเป็นระยะเวลา ๒ ปี และได้รับการตรวจสอบจากสัตวแพทย์ของ นทพ. ว่าเกิดจากสาเหตุความสมบูรณ์พันธุ์ที่ไม่สามารถแก้ไขได้ ให้นำหน่วยดำเนินการแลกเปลี่ยนโคแม่พันธุ์ให้ใหม่ และเริ่มนับการทำสัญญาใหม่ ณ วันที่ส่งมอบ

๑.๙ ถ้าผู้ยืมเสียชีวิต ให้ผู้ให้ยืมดำเนินการทำบันทึกข้อตกลงฉบับใหม่กับทายาทของผู้ยืมที่เสียชีวิต หรือยึดโคแม่พันธุ์คืน หากทายาทของผู้ยืมที่เสียชีวิตไม่มีความต้องการเลี้ยงโคแม่พันธุ์ต่อไป

๒. การสิ้นสุดของข้อตกลง

บันทึกข้อตกลงนี้มีกำหนดเวลา ๔ (สี่) ปี นับตั้งแต่วันทำบันทึกข้อตกลง นอกเสียจากว่าผู้ยืมไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง ผู้ให้ยืมสามารถยึดโคแม่พันธุ์คืนได้ทันที

๓. บันทึกข้อตกลงนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ที่ได้ลงนามร่วมกัน หากมีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในหลักการของบันทึกข้อตกลงฉบับนี้ สามารถกระทำได้โดยความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรของทั้งสองฝ่าย

ทั้งสองฝ่ายได้อ่านข้อความบันทึกข้อตกลงนี้และเข้าใจโดยตลอดแล้ว เห็นว่าถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของโครงการทุกประการ จึงลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้าพยานเป็นสำคัญ และเก็บไว้ฝ่ายละฉบับ

(ลงชื่อ) ..... ผู้ยืม (ลงชื่อ) ..... ผู้ให้ยืม
( ) ( )
ประธานกลุ่ม ตำแหน่ง.....

(ลงชื่อ) ..... พยาน (ลงชื่อ) .....พยาน
( ) ( )
ตำแหน่ง..... ตำแหน่ง.....

(ลงชื่อ) ..... พยาน (ลงชื่อ) ..... พยาน
( ) ( )
ตำแหน่ง..... ตำแหน่ง.....

บันทึกข้อตกลงคืนโค
โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ นทพ.
หน่วย.....

รูปถ่าย ขนาด
๒ นิ้ว

บันทึกข้อตกลงนี้ ทำขึ้น ณ.....เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
 ระหว่าง.....โดย.....ตำแหน่ง.....

ซึ่งในบันทึกข้อตกลงนี้ เรียกว่า "ผู้ให้ยืม" ฝ่ายหนึ่ง

กับ

กลุ่ม.....โดยมี นาย/นาง/น.ส.....นามสกุล.....

อายุ.....ปี เป็นประธานกลุ่ม ประกอบด้วยสมาชิกทั้งสิ้น จำนวน.....คน ได้แก่

๑. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
๒. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
๓. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
๔. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
๕. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
๖. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
๗. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

ซึ่งในบันทึกข้อตกลงนี้ เรียกว่า "ผู้ยืม" อีกฝ่ายหนึ่ง

๑. รูปแบบการดำเนินการ

๑.๑ ผู้ยืมตกลงยืมโคแม่พันธุ์ลูกผสมบรามันห์ ๕๐% จำนวน.....ตัว รายละเอียด ดังนี้

๑.๑.๑ หมายเลข.....	น้ำหนัก.....	กิโลกรัม	อายุประมาณ.....	ปี
๑.๑.๒ หมายเลข.....	น้ำหนัก.....	กิโลกรัม	อายุประมาณ.....	ปี
๑.๑.๓ หมายเลข.....	น้ำหนัก.....	กิโลกรัม	อายุประมาณ.....	ปี
๑.๑.๔ หมายเลข.....	น้ำหนัก.....	กิโลกรัม	อายุประมาณ.....	ปี
๑.๑.๕ หมายเลข.....	น้ำหนัก.....	กิโลกรัม	อายุประมาณ.....	ปี
๑.๑.๖ หมายเลข.....	น้ำหนัก.....	กิโลกรัม	อายุประมาณ.....	ปี

๑.๒ ลูกโคที่เกิดจากโคแม่พันธุ์ที่ถูกยืม จำนวน.....ตัว แบ่งเป็น เพศผู้ จำนวน.....ตัว
 เพศเมีย จำนวน.....ตัว

๒. การสิ้นสุดข้อตกลง

๒.๑ ขณะนี้ได้ครบกำหนดสิ้นสุดข้อตกลง ผู้ยืมจึงขอส่งโฉนดแม่พันธุ์ลูกผสมบรามันท์ ๕๐%
จำนวน.....ตัว รายละเอียด ดังนี้

- ๒.๑.๑ หมายเลข..... น้ำหนัก..... กิโลกรัม อายุประมาณ.....ปี
- ๒.๑.๒ หมายเลข..... น้ำหนัก..... กิโลกรัม อายุประมาณ.....ปี
- ๒.๑.๓ หมายเลข..... น้ำหนัก..... กิโลกรัม อายุประมาณ.....ปี
- ๒.๑.๔ หมายเลข..... น้ำหนัก..... กิโลกรัม อายุประมาณ.....ปี
- ๒.๑.๕ หมายเลข..... น้ำหนัก..... กิโลกรัม อายุประมาณ.....ปี
- ๒.๑.๖ หมายเลข..... น้ำหนัก..... กิโลกรัม อายุประมาณ.....ปี

ที่ได้ยืมคืนให้กับผู้ให้ยืม ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

๒.๒ บันทึกข้อตกลงนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ที่ได้ลงนามร่วมกัน หากมีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ใน
หลักการของบันทึกข้อตกลงฉบับนี้ สามารถกระทำได้โดยความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรของทั้งสองฝ่าย

ทั้งสองฝ่ายได้อ่านข้อความบันทึกข้อตกลงนี้และเข้าใจโดยตลอดแล้ว จึงลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้า
พยานเป็นสำคัญ และเก็บไว้ฝ่ายละฉบับ

(ลงชื่อ) ..... ผู้ยืม
( )

ประธานกลุ่ม

((ลงชื่อ) ..... ผู้ให้ยืม
( )

ตำแหน่ง .....

(ลงชื่อ) ..... พยาน
( )

ตำแหน่ง.....

(ลงชื่อ) ..... พยาน
( )

ตำแหน่ง .....

แบบรายงาน

โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ นทพ.

หน่วย.....

ประจำไตรมาสที่...../.....

รูปภาพ
ขนาด ๒ นิ้ว

๑. ข้าพเจ้า ..... ตำแหน่ง.....
ได้เข้าติดตามการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ นทพ. ของ นาย/นาง/น.ส.....
นามสกุล.....อาศัยอยู่ บ้านเลขที่..... หมู่.....บ้าน.....
ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด..... โทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้).....
เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ..... เวลา..... พบว่า

๑.๑ โคแม่พันธุ์.....

๑.๒ การเลี้ยงดู.....

๑.๓ โรงเรือน.....

๑.๔ ฟืชอาหารสัตว์.....

๒. ปัญหาข้อขัดข้องการดำเนินงาน.....

๓. แนวทางการแก้ไข.....

(ลงชื่อ)..... ผู้ติดตาม

( )

ตำแหน่ง .....

หมายเหตุ : หลักฐานการรายงาน

๑. รูปถ่ายโคแม่พันธุ์ (ด้านหน้า, ด้านขวา) พร้อมคำอธิบายใต้ภาพ โดยระบุวันที่ถ่ายภาพด้วย
๒. รูปถ่ายลูกโคที่เกิด (ด้านหน้า, ด้านขวา) พร้อมคำอธิบายใต้ภาพ (ถ้ามี) โดยระบุวันที่ถ่ายภาพด้วย
๓. รูปถ่ายพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ (ด้านซ้าย, ด้านขวา) โดยระบุวันที่ถ่ายภาพด้วย
๔. รูปถ่ายโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (ภายใน และ ภายนอก) โดยระบุวันที่ถ่ายภาพด้วย

แบบฟอร์มการบันทึกข้อมูลต้นทุนการผลิตโคเนื้อ ตามโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโค หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

ประจำเดือน ..... พ.ศ. ....

ชื่อกลุ่ม..... จำนวนสมาชิก.....คน

ที่ตั้งกลุ่มเลขที่ ..... บ้าน..... ตำบล ..... อำเภอ ..... จังหวัด.....

จำนวนโคแม่พันธุ์..... ตัว จำนวนโคลูกโค..... ตัว แบ่งเป็น เพศผู้.....ตัว เพศเมีย.....ตัว

ตารางบันทึกค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงโค และ รายได้จากการจำหน่ายมูลโค

วันที่	ค่าใช้จ่ายด้านอาหารสัตว์สำหรับโค									ค่ายา/เวชภัณฑ์		รายได้จากการจำหน่ายมูลโค				จำนวนที่นำไปใช้เอง	
	อาหารหยาบที่กินเป็นหลัก			อาหารหยาบที่กินเสริม			อาหารเสริม (อาหารข้นหรือมันเส้น/รำ)			ชนิด(ระบุ)	มูลค่า(บาท)	มูลโคสด		มูลโคแห้ง		มูลโคสด (กก.)	มูลโคแห้ง (กก.)
	ชนิด(ระบุ)	จำนวน(กก.)	ราคา (บาท/กก.)	ชนิด(ระบุ)	จำนวน(กก.)	ราคา (บาท/กก.)	ชนิด(ระบุ)	จำนวน(กก.)	ราคา (บาท/กก.)			น้ำหนัก (กก.)	ราคา (บาท/ กก.)	น้ำหนัก (กก.)	ราคา(บาท/ กก.)		
1																	
2																	
3																	
4																	
5																	
6																	
7																	
8																	
9																	
10																	
11																	
12																	
13																	
14																	
15																	
16																	

วันที่	ค่าใช้จ่ายด้านอาหารสัตว์สำหรับโค									ค่ายา/เวชภัณฑ์		รายได้จากการจำหน่ายมูลโค				จำนวนที่นำไปใช้เอง	
	อาหารหยาบที่กินเป็นหลัก			อาหารหยาบที่กินเสริม			อาหารเสริม (อาหารข้นหรือมันเส้น/รำ)			ชนิด(ระบุ)	มูลค่า(บาท)	มูลโคสด		มูลโคแห้ง		มูลโคสด (กก.)	มูลโคแห้ง (กก.)
	ชนิด(ระบุ)	จำนวน(กก.)	ราคา (บาท/กก.)	ชนิด(ระบุ)	จำนวน(กก.)	ราคา (บาท/กก.)	ชนิด(ระบุ)	จำนวน(กก.)	ราคา (บาท/กก.)			น้ำหนัก (กก.)	ราคา (บาท/ กก.)	น้ำหนัก (กก.)	ราคา(บาท/ กก.)		
17																	
18																	
19																	
20																	
21																	
22																	
23																	
24																	
25																	
26																	
27																	
28																	
29																	
30																	

ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในรอบเดือน

- ค่าแร่ธาตุก้อน จำนวน ก้อน ราคา บาท/ก้อน โคกินได้ วัน
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง สำหรับเครื่องยนต์ที่ใช้ในการเลี้ยงโคเนื้อ บาท 2.1 สำหรับเครื่องตัดหญ้า/สับหญ้า บาท
- ค่าแรงงานในการเลี้ยงโค (..... คน) จำนวนชั่วโมงทำงานเลี้ยงโคเนื้อต่อวัน ชั่วโมง/วัน 2.2 อื่นๆ เช่น สูบน้ำ บาท
- ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโค บาท

ยอดรวมค่าใช้จ่าย และ รายได้ ประจำเดือน.....			
1. ค่าใช้จ่ายอาหารหยาบหลัก	<input type="text"/> บาท	1. รายได้การจำหน่ายมูลโคแห้ง	<input type="text"/> บาท
2. ค่าใช้จ่ายอาหารหยาบเสริม	<input type="text"/> บาท	2. รายได้การจำหน่ายมูลโคสด	<input type="text"/> บาท
3. ค่าใช้จ่ายอาหารข้น	<input type="text"/> บาท		
รวมทั้งสิ้น	<input type="text"/> บาท	รวมทั้งสิ้น	<input type="text"/> บาท

สรุปข้อมูลรายเดือน			
1. ค่าอาหารสัตว์ (บาท)	<input type="text"/>	1. รายได้มูลโคสด(บาท)	<input type="text"/>
2. ค่ายา/เวชภัณฑ์ (บาท)	<input type="text"/>	2. รายได้มูลโคแห้ง(บาท)	<input type="text"/>
3. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ(บาท)	<input type="text"/>	3. จำนวนมูลโคใช้เอง(กก.)	<input type="text"/>
รวมทั้งหมด(บาท)	<input type="text"/>		

แบบรายงาน (ประจำปีไตรมาส)

โครงการพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

โครงการ.....

ที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕.....

หน่วย.....

๑. ข้อมูลทั่วไป

๑.๑ ที่ตั้งโครงการ.....

๑.๒ ชื่อประธานกลุ่ม.....โทรศัพท์.....

๑.๓ วัตถุประสงค์คือ.....

๑.๔ ตลาดคือ.....

๑.๕ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่ได้รับ

๑.๕.๑ .....

๑.๕.๒ .....

๑.๕.๓ .....

๑.๖ กลุ่มมีรายได้ก่อนได้รับการสนับสนุน จำนวน ..... บาท/ปี

๑.๗ ราษฎรมีรายได้ก่อนได้รับการสนับสนุนเฉลี่ย จำนวน ..... บาท/คน/ปี

๑.๘ ตารางสรุปบัญชีรายรับ-รายจ่าย ก่อนการสนับสนุนโครงการ (งป.....)

ปี	รายรับ (บาท)	รายจ่าย (บาท)	กำไรสุทธิ (บาท)

๒. แผนการปฏิบัติงานประจำปี (timeline)

กิจกรรม	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.

๓. รายละเอียดการปฏิบัติงาน (ประจำปีไตรมาสที่.....)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔. ผลการปฏิบัติงานตามไตรมาสที่.....

๔.๑ เซึ่งปริมาณ

เดือน	ต.ค.,ม.ค.,เม.ย.,ก.ค.	พ.ย.,ก.พ.,พ.ค.,ส.ค.	ธ.ค.,มิ.ค.,มิ.ย.,ก.ย.	รวม
เป้าหมาย ..... บาท/ปี				
% ความก้าวหน้าของโครงการ				
รายรับ (บาท)				
รายจ่าย (บาท)				
รายได้สุทธิ (บาท)				

หมายเหตุ - % ความก้าวหน้าของโครงการ ให้นำรวมตั้งแต่เริ่มโครงการ

- รายรับ = รายรับที่ได้จากผลผลิตของโครงการ
- รายจ่าย = รายจ่ายของโครงการ
- รายได้สุทธิ = รายรับ - รายจ่าย

๔.๒ เซึ่งคุณภาพ.....

.....

.....

.....

๕. ปัญหาข้อขัดข้อง และแนวทางการแก้ไข.....

.....

.....

.....

หมายเหตุ - หน่วยได้แนบรูปภาพกิจกรรมของกลุ่ม จำนวน ๖ รูป พร้อมระบุวันที่ ประกอบการรายงานผล

ตรวจถูกต้อง

.....
(.....)

-

ตำแหน่ง.....
...../...../.....

โครงการพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา
โครงการ.....
ประจำไตรมาส.....ประจำปีงบประมาณ.....
หน่วย.....

แบบรายงาน (ประจำปี)

โครงการพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

โครงการ.....

ที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕.....

หน่วย.....

๑. ข้อมูลทั่วไป

๑.๑ ที่ตั้งโครงการ.....

๑.๒ ชื่อประธานกลุ่ม.....โทรศัพท์.....

๑.๓ วัตถุประสงค์คือ.....

๑.๔ ตลาดคือ.....

๑.๕ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่ได้รับ

๑.๕.๑ .....

๑.๕.๒ .....

๑.๕.๓ .....

๑.๖ กลุ่มมีรายได้ก่อนได้รับการสนับสนุน จำนวน ..... บาท/ปี

๑.๗ ราษฎรมีรายได้ก่อนได้รับการสนับสนุนเฉลี่ย จำนวน ..... บาท/คน/ปี

๑.๘ ตารางสรุปบัญชีรายรับ-รายจ่าย ก่อนการสนับสนุนโครงการ (งป.....)

ปี	รายรับ (บาท)	รายจ่าย (บาท)	กำไรสุทธิ (บาท)

๒. ผลการติดตามการดำเนินงานโครงการ

๒.๑ ส่งมอบโครงการเมื่อ.....

๒.๒ การดำเนินงาน ต่อเนื่อง ไม่ต่อเนื่อง หยุดดำเนินโครงการ

๒.๓ ผลลัพธ์ (เชิงปริมาณ)

ปีที่	รายรับ (บาท)	รายจ่าย (บาท)	กำไรสุทธิ (บาท)
รวม			

๒.๔ เชิงคุณภาพ.....

.....

.....

๓. สรุปผลการดำเนินโครงการ

๓.๑ กลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น

๓.๑.๑ ปีที่ ๑ จำนวน ..... บาท/ปี

๓.๑.๒ ปีที่ ๒ จำนวน ..... บาท/ปี

๓.๒ ราษฎรมีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ย

๓.๒.๑ ปีที่ ๑ จำนวน ..... บาท/คน/ปี

๓.๒.๒ ปีที่ ๒ จำนวน ..... บาท/คน/ปี

๔. ปัญหาข้อขัดข้องการดำเนินงานโครงการในปัจจุบัน.....
.....
.....
.....

หมายเหตุ - หน่วยได้แนบบรูปภาพกิจกรรมของกลุ่ม จำนวน ๖ รูป พร้อมระบุวันที่ ประกอบการรายงานผล และ ตารางสรุปบัญชีรายรับ-รายจ่าย โดยมีประธานกลุ่ม และเลขาฯ กลุ่ม เซ็นต์รับรอง

ตรวจถูกต้อง

( )

ผบ.นพค.....

โครงการพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

โครงการ.....

ที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕.....

หน่วย.....

โครงการพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

โครงการ.....

ที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕.....

หน่วย.....

เดือน	งป.๕๖			งป.๕๗			งป.๕๘		
	รายรับ	รายจ่าย	กำไรสุทธิ	รายรับ	รายจ่าย	กำไรสุทธิ	รายรับ	รายจ่าย	กำไรสุทธิ
ต.ค.									
พ.ย.									
ธ.ค.									
ม.ค.									
ก.พ.									
มี.ค.									
เม.ย.									
พ.ค.									
มิ.ย.									
ก.ค.									
ส.ค.									
ก.ย.									
รวม									

ขอรับรองว่าเป็นความจริง

( )

ประธานกลุ่ม

...../...../.....

( )

เลขาฯ กลุ่ม

...../...../.....

แบบรายงาน (ประจำไตรมาส)

โครงการเกษตรผสมผสาน ตามแนวทางพระราชทานเศรษฐกิจพอเพียง หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

ประจำไตรมาสที่.....ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.....

หน่วย.....

๑. ผลลัพธ์ (เชิงปริมาณ)

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	กิจกรรมที่ให้การสนับสนุน	สนับสนุน (บาท)	เพิ่มรายได้ (บาท/เดือน)

๒. ปัญหาข้อขัดข้อง และแนวทางการแก้ไข

.....

.....

.....

.....

.....

.....

หมายเหตุ - หน่วยได้แนบรูปภาพกิจกรรมของเกษตรกร รายละเอียด ๖ รูป พร้อมระบุวันที่ ประกอบการรายงานผล

ตรวจถูกต้อง

( )

ตำแหน่ง.....

...../...../.....

โครงการเกษตรผสมผสาน ตามแนวทางพระราชทานเศรษฐกิจพอเพียง หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

ประจำไตรมาส.....ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.....

หน่วย.....

เกษตรกรชื่อ.....

ความก้าวหน้า
การดำเนินงาน

ความก้าวหน้า
การดำเนินงาน

ความก้าวหน้า
การดำเนินงาน

ความก้าวหน้า
การดำเนินงาน

บัญชีครัวเรือน

บัญชีครัวเรือน

โครงการเกษตรผสมผสาน ตามแนวทางพระราชทานเศรษฐกิจพอเพียง หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา

ประจำปี.....ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.....

หน่วย.....

เกษตรกรชื่อ.....

ความก้าวหน้า
การดำเนินงาน

ความก้าวหน้า
การดำเนินงาน

ความก้าวหน้า
การดำเนินงาน

ความก้าวหน้า
การดำเนินงาน

บัญชีครัวเรือน

บัญชีครัวเรือน

ขั้นตอนการขอการรับรองฮาลาล

การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน

ไม่มีค่าธรรมเนียม

การตรวจรับเอกสาร

1 วันทำการ

การพิจารณา

- ประเมินสถานที่ผลิต
- เก็บตัวอย่าง
- นำส่งตัวอย่าง
- ประเมินผลการ
ตรวจสอบผลิตภัณฑ์

34 วันทำการ

การลงนาม/คณะกรรมการมีมติ

- จัดทำใบรับรอง
- เสนอ สมอ. ลงนาม
- แจ้งผลการพิจารณา

14 วันทำการ

รวม 49 วันทำการ

โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

- 1.ยื่นคำขอ
- 2.ประเมิน
- 3.ตรวจสอบ
- 4.พิจารณาเห็นชอบ
- 5.ประกาศใช้
- 6.ใช้ประโยชน์

คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรพิจารณาเรื่องที่เหมาะสมกำหนดมาตรฐาน

ตั้งคณะกรรมการวิชาการ (กว.)

เลขานุการออกร่าง / ทบทวนแก้ไขร่างมาตรฐาน

กรรมการวิชาการพิจารณา

มาตรฐานทั่วไป

มาตรฐานบังคับ

คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าการเกษตร
ให้ความเห็นชอบมาตรฐาน

คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร
ให้ความเห็นชอบเป็นมาตรฐานบังคับ

ทบทวนมาตรฐานหลังประกอบการครบ 5 ปี
หรือมีข้อมูลเปลี่ยนแปลง

รับฟังความคิดเห็นตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าการเกษตร ให้ความเห็นชอบมาตรฐาน

เสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ลงนามประกาศกระทรวง
หรือ กฎกระทรวงแล้วแต่กรณี และประกาศในราชกิจจานุเบกษา

แจ้ง Notification ตามระเบียบ WTO

GMP

Good Manufacturing Practices

หลักเกณฑ์

วิธีการที่ดีในการผลิตอาหารขั้นพื้นฐานของอาหาร

สถานที่ตั้งและอาคารผลิต

- แบ่งเป็นสัดส่วน
- ไม่มีสิ่งปนื้อก
- สะอาด

การทำมาสะอาดและบำรุงรักษา

- ก่อน และ หลังการผลิต

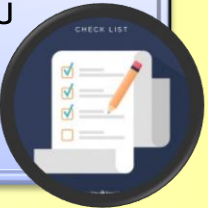
การสุขภาพ (ถูกสุขลักษณะ+จำนวนเพียงพอ)

- มีถังขยะแบบฝาปิด
- มีอ่างล้างมือ
- มีห้องส้วม

การควบคุมกระบวนการผลิต

- ทำมาสะอาดวัตถุดิบ
- คัดเลือกวัตถุดิบ
- ขนส่งเหมาะสม

เครื่องมือเครื่องจักรและอุปกรณ์ในการผลิต

- ไม่เกิดปฏิกิริยาที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค
- ทำมาสะอาดง่าย
- ไม่เป็นสนิม

บุคลากรและสุขลักษณะผู้ปฏิบัติงาน

- ล้างมือก่อนปฏิบัติงาน
- สวมเสื้อผ้าสะอาดและเครื่องป้องกัน
- ไม่เป็นโรคติดต่อ

ขั้นตอน การขอรับรองเครื่องหมาย

ขั้นตอนแรก

- การขออนุญาตสถานที่ผลิต
- การขออนุญาตนำเข้าหรือสั่งอาหารเข้ามาในราชอาณาจักร

ขั้นตอนที่สอง

- การขออนุญาตผลิตภัณฑ์อาหารผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อขอรับเลขสารบบอาหาร หรือ เลข อย.

1. ยื่นคำขอ

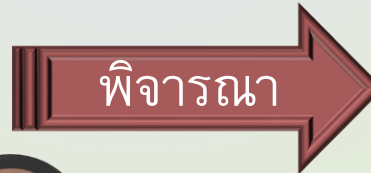
2. ตรวจสอบเอกสาร
พิจารณาคำขอ

3. ตรวจสอบประเมิน GMP

พิจารณา

อนุญาต

ออกหนังสือรับรอง
อย.

ไม่อนุญาต

แจ้งผู้ประกอบการ

การได้มาซึ่ง สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

รวมกลุ่ม เพื่อศึกษาความเป็นไปได้และรวบรวมข้อมูลที่จะขอรับความคุ้มครอง

ร่าง คำขอขึ้นทะเบียนและจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน

ตรวจสอบและขึ้นทะเบียนตามกฎหมาย

การบริหารจัดการ การประชาสัมพันธ์และการตลาด

แบบ สช.01

คู่มือปฏิบัติงาน

กรมทรัพย์สินทางปัญญา

ขอใช้ตราสัญลักษณ์ GI ไทย (การควบคุมการใช้ GI)

ขั้นตอนการขอรับรอง GFM

เจ้าหน้าที่ ปศอ.

ประชาสัมพันธ์ อบรม และ
ให้คำแนะนำเกษตรกร ในการ
เตรียมการด้านต่างๆ

เจ้าของสัตว์

ยื่นแบบฟอร์มและหลักฐานที่
สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ
ท้องที่ที่สถานเลี้ยงสัตว์ตั้งอยู่

ที่ปรึกษาของเกษตรกร

- ให้คำปรึกษาและประเมินสถานที่เลี้ยงสัตว์เบื้องต้น

เจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ

- ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารคัดกรอง ชั้้นทะเบียน
และส่งให้คณะผู้ตรวจประเมินของสำนักงานปศุสัตว์

คณะผู้ตรวจประเมินของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด

- ตรวจประเมินสถานที่เลี้ยง

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด

- พิจารณาให้การรับรอง ใบรับรองมีอายุ 2 ปี

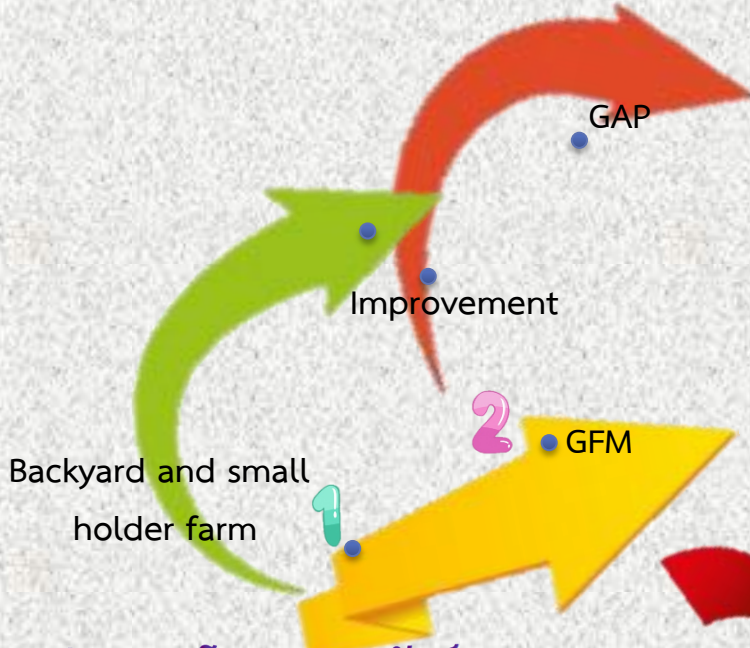
สำนักงานปศุสัตว์เขต

- ตรวจสอบติดตามระบบการประเมินสถานที่เลี้ยง ทุกจังหวัด
ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

From Farm to table

sustainable

GFM = Good Farming Practice
 = Minimum Biosecurity requirements
 for farm animals

มาตรา 7 แห่ง พรบ.โรคระบาดสัตว์
 พ.ศ.2558
Impact from many diseases

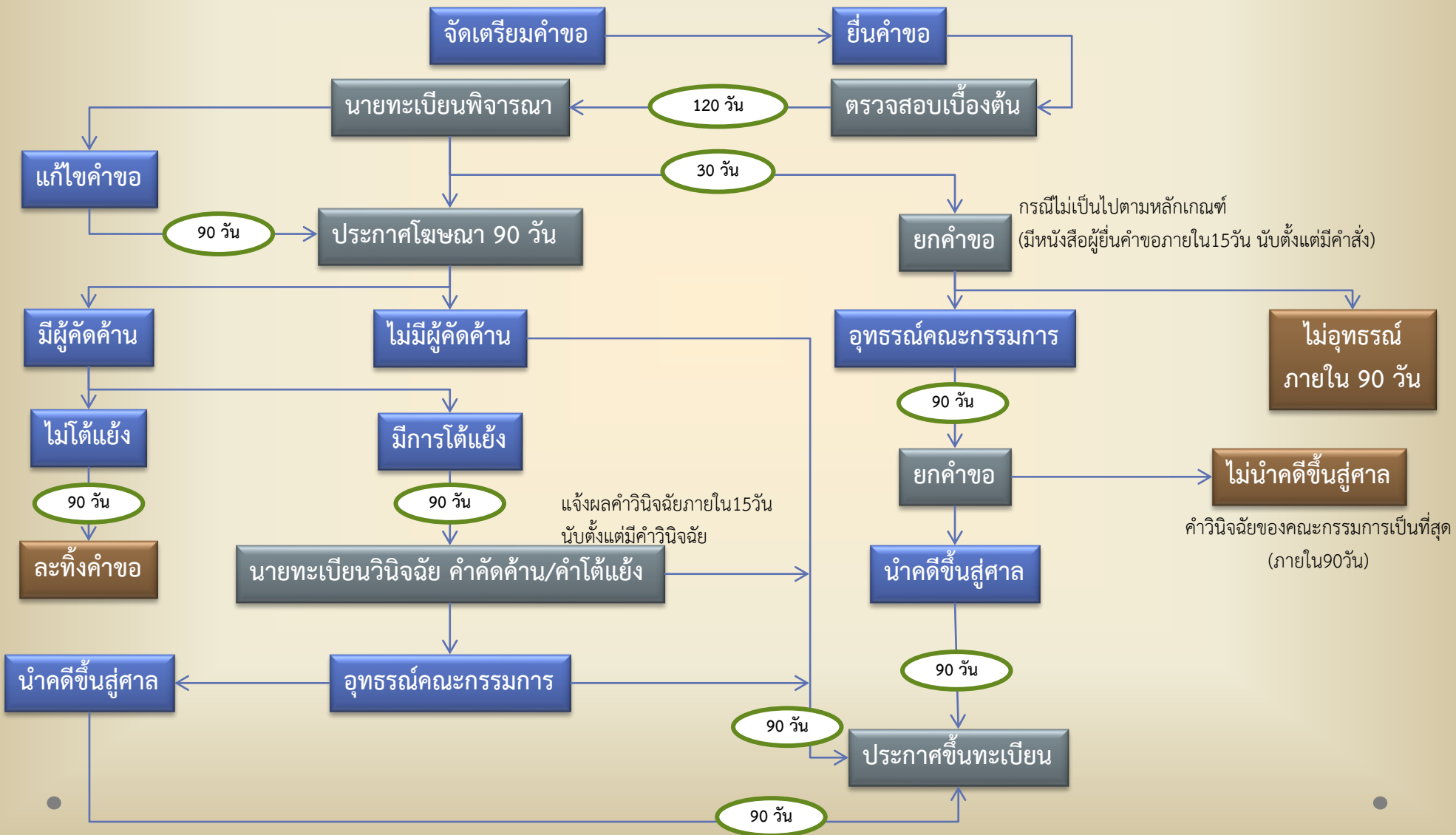

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

- ขั้นตอนของผู้ยื่นคำขอ
- ขั้นตอนของพนักงานเจ้าหน้าที่
- ขั้นตอนที่ไม่สำเร็จ

ขั้นตอนการรับขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ขั้นตอนการยื่นขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน

1.รับและยื่นคำขอจดทะเบียน (สวช.01) พร้อมเอกสารประกอบที่

สำนักงานเกษตรอำเภอ/กิ่งอำเภอ/เขต

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล/แขวง

เอกสารประกอบกรณีเป็นนิติบุคคล เช่น

สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นต้น

- 1.สำเนาเอกสารแสดงวัตถุประสงค์ ระเบียบ หรือ ข้อบังคับ
- 2.สำเนามติของคณะกรรมการ หรือมติที่ประชุมใหญ่ให้จดทะเบียน
- 3.ทะเบียนรายชื่อและที่อยู่สมาชิก
- 4.สำเนาข้อบังคับของเครือข่าย(เฉพาะกรณีจดทะเบียนเครือข่าย)

เอกสารประกอบกรณีไม่เป็นนิติบุคคล เช่น

กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นต้น

- 1.หนังสือยินยอมของสมาชิกไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง หรือมติที่ประชุมมอบหมายบุคคลเป็นผู้มีอำนาจทำการแทน
- 2.สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีอำนาจทำการแทน
- 3.รายชื่อและที่อยู่พร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของสมาชิก
- 4.สำเนาข้อบังคับของเครือข่าย(เฉพาะกรณีจดทะเบียนเป็นเครือข่าย)

2.รับใบรับเรื่อง(ท.ว.ช.1) จากนายทะเบียน

3.รับหนังสือสำคัญแสดงการรับจดทะเบียน(ท.ว.ช.2 และ ท.ว.ช.3)

เมื่อนายทะเบียนอนุมัติการจดทะเบียน

หมายเหตุ : วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่นายทะเบียนไม่อนุมัติการจดทะเบียน สามารถยื่นคำอุทธรณ์ (ภายใน30 วัน) โดยใช้แบบ สวช.06

ต่อคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

ขั้นตอนการรับจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน

ผู้ต้องการจดทะเบียน ยื่นแบบคำขอจดทะเบียน (แบบ สวช.01)
 1.นิติบุคคล
 2.บุคคลธรรมดา

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล/แขวง
 หรือสถานที่อื่นตามที่ผู้รักษาการประกาศกำหนด

สำนักงานเกษตรอำเภอ/กิ่งอำเภอ/สำนักงานเกษตรเขต
 (ให้แบบ ท.ว.ช.1แก่ผู้ขอจด)

พิจารณาภายใน 7 วัน

ผู้ยื่นคำขออุทธรณ์
 (แบบ สวช.06)

ไม่รับจดทะเบียน

รับจดทะเบียน

ปิดประกาศให้มีการ
 คัดค้านภายใน 7 วัน

คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด
 หรือ คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกรุงเทพฯ

นายทะเบียน

ผู้ยื่นอุทธรณ์

รับจดทะเบียน
 ภายใน 15 วัน

ไม่รับจดทะเบียน
 ถือเป็นที่สุด

มีการคัดค้าน (แบบ สวช.02)

ไม่มีการคัดค้าน

นายทะเบียนพบว่าไม่
 ขาดคุณสมบัติ

นายทะเบียน
 พบว่าขาด
 คุณสมบัติ

ออกหนังสือสำคัญการ
 รับจดทะเบียน
 (ท.ว.ช.2 & 3)

ออกหนังสือสำคัญการ
 รับจดทะเบียน
 (ท.ว.ช.2 & 3)

ขอรับการส่งเสริมตาม
 พรบ.

ขอรับการส่งเสริมตาม
 พรบ.

ไม่รับจดทะเบียน

ข้อกำหนด 8 ประการ เพื่อได้รับการรับรองแหล่งผลิต GAP

1

น้ำ

ที่ใช้ในกระบวนการผลิต
ต้องมาจากแหล่งที่ไม่มี
สภาพแวดล้อมซึ่ง
ก่อให้เกิดการปนเปื้อนต่อ
ผลผลิต

2

พื้นที่ปลูก

ไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมซึ่ง
ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุ
หรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อ
ผลผลิต

3

วัตถุดิบอันตรายทาง
การเกษตร

จัดเก็บเป็นหมวดหมู่ใน
สถานที่เก็บที่มีมิดชิด และ
ใช้ตามคำแนะนำของ
กรมวิชาการเกษตร

4

การจัดการคุณภาพในกระบวนการ
ผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว
มีแผนควบคุมการผลิตเพื่อให้ได้
ผลผลิตคุณภาพ โดยใช้หลักการ
ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

5

การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติ
หลังการเก็บเกี่ยว
เก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีอายุ
เหมาะสม ผลผลิตมีคุณภาพ
ตามความต้องการของตลาด
และข้อตกลงของประเทศ

6

การพักผลผลิต

การขนย้ายในแปลงปลูกและ
การเก็บรักษาผลผลิต มีการ
จัดการด้านสุขลักษณะเพื่อ
ป้องกันการปนเปื้อนที่มีผล
ต่อความปลอดภัยของ
ผู้บริโภค

7

สุขลักษณะส่วนบุคคล
ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้
ความเข้าใจในสุขลักษณะ
ส่วนบุคคลเพื่อสามารถ
ปฏิบัติงานได้อย่าง
ถูกสุขลักษณะ

8

การบันทึกข้อมูลและ
การตามสอบ

มีบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงาน
การใช้สารเคมี ข้อมูลผู้รับซื้อ
และปริมาณผลผลิต เพื่อ
ประโยชน์ต่อการตามสอบ

การขอใบรับรองแสดงเครื่องหมาย มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

ขั้นตอนการ
ขอใบรับรอง

การเตรียมเอกสาร

การรับคำขอ

นัดหมายตรวจสถานที่ผลิต

ตรวจสถานที่ผลิตและเก็บตัวอย่าง

ส่งทดสอบที่หน่วยตรวจสอบ

ประเมินผลการทดสอบ

สรุปเสนอ ออกใบรับรอง

รับใบรับรอง

กิจกรรมของ
ผู้ยื่นคำขอ

- ขอรับแบบคำขอและข้อแนะนำในการกรอกคำขอ
- พิจารณาขีดความสามารถและความพร้อมในการยื่นคำขอ

- สอบถามรายละเอียดข้อสงสัยกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
- กรอกรายละเอียดในแบบคำขอ
- แนบหลักฐานเอกสารที่เกี่ยวข้อง

- เตรียมความพร้อมสำหรับการตรวจสถานที่ผลิตและตัวอย่าง
- รอรับการโทรนัดหมายและกำหนดผู้ประสานกับ สมอ.

-จัดเตรียมตัวอย่าง

-เจ้าหน้าที่ สมอ. จัดส่งตัวอย่างให้หน่วยตรวจสอบ

-รอรับแจ้งผลทดสอบ (กรณีผลไม่ผ่านให้ปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ และจะเก็บตัวอย่างส่งตรวจสอบเป็นครั้งที่2)

-รอรับแจ้งการรับใบรับรอง

-เซ็นรับรองการปฏิบัติตามเงื่อนไขในการออกใบรับรอง

ร้านค้าออนไลน์

อยากจดทะเบียนพาณิชย์ได้ก็...

ต้องไปที่ไหน?

กรณี สถานประกอบการตั้งอยู่ใน กรุงเทพฯ

ยื่นจดทะเบียนพาณิชย์ได้ที่...

สำนักงานเขต

ฝ่ายปกครอง

สำนักงานเขต 50 เขต

สำนักงานคลัง

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

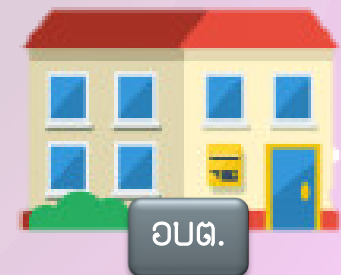
สำนักงานคลัง กรุงเทพมหานคร

กรณี สถานประกอบการตั้งอยู่ใน ต่างจังหวัด

ยื่นจดทะเบียนพาณิชย์ได้ที่...

เทศบาล

อบต.

เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล

